

Ontwerp Stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027

SGBP sectie: Bekken van de Gentse Kanalen

Voorliggend pdf bestand is een **export van de inhoud van de website** bekkenspecifiek deel Bekken Gentse Kanalen (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen>). **Het document is daardoor beperkt qua opmaak.**

Voor de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 werd bewust gekozen om de delen op bekkenniveau onder de vorm van webpagina's te ontsluiten. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan het principe 'maximaal digitaal' van de Vlaamse overheid en aan de vraag nav de vorige planvorming om de plannen toegankelijker en minder uitgebreid te maken.

Het **bekkenspecifieke deel voor het bekken van de Gentse Kanalen** maakt deel uit van de stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas voor de periode 2022-2027.

Het bekkenspecifieke deel bestaat uit **5 hoofdstukken** die u apart kan bekijken door het hoofdstuk van uw keuze aan te klikken in de linkernavigatie of via onderstaande vakken.

Algemene informatie over de inhoud en het planproces van de bekkenspecifieke delen en over de brongegevens kan u hier raadplegen:

inhoud bekkenspecifieke delen¹ en planproces bekkenspecifieke delen²

brongegevens bekkenspecifieke delen³

¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/inhoud>

² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/proces>

³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/brongegevens>

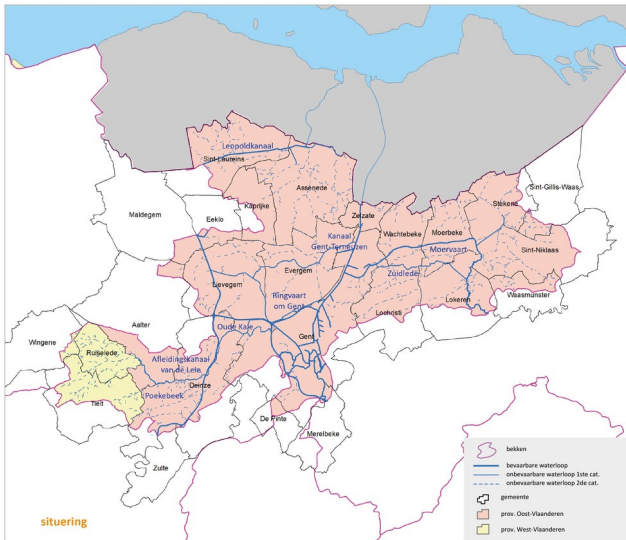
1 Kennismaking.....	5
1.1 Bijzonder	6
1.1.1 Een knooppunt van de waterverdeling in Vlaanderen	6
1.1.2 De Gentse haven.....	6
1.1.3 Het polder- en krekengebied.....	6
1.1.4 Drinkwater en recreatie.....	6
1.2 Kenmerken.....	7
1.2.1 Reliëf	7
1.2.2 Bodem.....	8
1.2.3 Bodemgebruik.....	8
1.2.4 Watergebonden natuur-ecologie	9
1.3 Sectoren	11
1.3.1 Huishoudens	11
1.3.2 Bedrijven.....	13
1.3.3 Landbouw	14
1.3.4 Transport	16
1.3.5 Toerisme en recreatie.....	17
1.3.6 Cultureel erfgoed	18
1.3.7 Drinkwater- en watervoorziening.....	19
2 Wie is wie.....	21
2.1 De waterbeheerders	21
2.1.1 Waterlopenbeheer	21
2.1.2 Kwaliteitsbeheer oppervlaktewater	24
2.1.3 Grondwaterbeheer	25
2.2 Het wateroverleg	25
2.2.1 Overlegstructuren op bekkenniveau	25
2.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking.....	27
3 Drukken	29
3.1 Nutriënten en zuurstofbindende stoffen.....	29
3.1.1 Druk vanuit de sectoren	31
3.2 Gevaarlijke stoffen	40
3.3 Hydromorfologische veranderingen.....	41
3.4 Overstromingen en wateroverlast.....	43
3.4.1 Overstromingsrisico.....	44
3.4.2 Getroffen inwoners.....	45

3.4.3 Landgebruik in overstroombaar gebied	45
3.5 Waterschaarste en droogte	46
3.6 Sedimenttoevoer	48
4 Toestand	50
4.1 Oppervlaktewaterkwaliteit	50
4.1.1 Ecologische toestand	51
4.1.2 Chemische toestand	55
4.1.3 Structuurkwaliteit	57
4.1.4 Waterbodemkwaliteit.....	58
4.1.5 Beschermd gebied oppervlaktewater	60
4.2 Overstromingen en wateroverlast.....	61
4.2.1 aspect waterbeheersing en veiligheid	62
4.2.2 aspect ecologie	63
4.3 Waterschaarste en droogte	64
5 Visie en acties	66
5.1 Algemene uitdagingen	66
5.2 Gebiedsgerichte uitdagingen	67
5.2.1 Speerpuntgebieden	69
5.2.2 Aandachtsgebieden	85
5.2.3 Andere gebieden.....	92
6 Bijlagen	94

1 KENNISMAKING

Het bekken van de Gentse Kanalen (917 km²) is

een bijzonder complex en gevarieerd watersysteem. De grens van het bekken wordt niet bepaald door het afwateringsgebied van één rivier maar veeleer door de samensmelting van (delen van) kanalen en hun afwateringsgebieden. Het bekken watert af via het Kanaal Gent-Terneuzen richting de Westerschelde, via de Ringvaart naar de Benedenschelde en via het Kanaal Gent-Oostende en het Leopoldkanaal richting het bekken van de Brugse Polders. Een uitgebreid netwerk van kanalen, rechtgetrokken waterlopen, stuwen, pompgebouwen en de talrijke inpolderingen in het noorden van het bekken hebben het natuurlijke watersysteem doorheen de tijd doorknipt en ingrijpend veranderd. De mens bepaalt in grote mate het functioneren van het watersysteem.

Het bekken ligt vrijwel volledig binnen de provincie Oost-Vlaanderen. Enkel het bovenstroomse deel van de Poekebeek ligt in West-Vlaanderen. 25 gemeenten liggen geheel of gedeeltelijk binnen het bekken van de Gentse Kanalen.

Het bekken van de Leie en Bovenschelde (bovenstrooms) en het bekken van de Brugse Polders en Benedenschelde (benedenstroom) grenzen aan het bekken van de Gentse Kanalen. Aan de noordzijde is Nederland de grens.

interactieve kaart⁴

⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/gk-kaart-situering.png>

1.1 Bijzonder

1.1.1 Een knooppunt van de waterverdeling in Vlaanderen

Een complex van grote afvoerwegen (kanalen) in combinatie met detailafwatering via de onbevaarbare waterlopen die in de kanalen lozen, staan in voor de waterafvoer van het bekken van de Gentse Kanalen. De neerslag die binnen het bekken van de Gentse Kanalen valt, stroomt grotendeels af naar de vier grote afvoerrassen, nl. het Kanaal Gent-Terneuzen, het Afleidingskanaal van de Leie, het Leopoldkanaal en het Kanaal Gent-Oostende. Te Gent en Deinze ontvangt het bekken ook oppervlaktewater van buiten het bekken, nl. vanuit de Leie en de Bovenschelde. Via de kanalen rond de stad Gent kan, afhankelijk van de omstandigheden, water naar één of meerdere van bovenstaande grote afvoerrassen gestuurd richting het bekken van de Brugse Polders, Nederland of het bekken van de Benedenschelde. De kanalen rond Gent en de bijhorende kunstwerken fungeren hierbij als verdeelbord. Daarnaast is er nog een gedeelte in het noorden van het bekken dat via een aantal kleinere afvoerwaterlopen rechtstreeks naar Nederland loost en waar er ook instroom is van water vanuit Nederland. De bouw van een noodgemaal op de dam op de Durme in Lokeren, begin 2016, maakt het ook mogelijk om water te evacueren vanuit de Moervaart en de Durme in het bekken van de Gentse Kanalen naar de tijgebonden Durme in het Benedenscheldebekken.

1.1.2 De Gentse haven

Het bekken van de Gentse Kanalen heeft met de North Sea Port, de fusie van de haven van Gent met de Zeeuwse Haven, een centrale rol in het goederentransport via het water. Het havengebied is de maritieme toegangspoort voor het transport van goederen van en naar het hinterland. Het knooppunt van kanalen rond Gent werkt als een schakel voor het transport van en naar Frankrijk, de havens van Zeebrugge en Oostende en de rest van het hinterland.

1.1.3 Het polder- en krekengebied

Ongeveer twee derde van de oppervlakte van het bekken valt binnen het ambtsgebied van een polder of watering. Hier wordt het peil via pompen, stuwen, e.d. kunstmatig geregeld. Enkel de regio's Tielt-Ruiselede, Sint-Niklaas, Gent en een deel van de Gentse Kanaalzone bevinden zich buiten de polders, evenals een deel van Lievegem, Evergem, Aalter en Deinze. De polders aan de grens met Nederland hebben nog een vrij open landschap. Hier vinden we ook nog een groot aantal krekens en kreekrestanten, zoals bv. de Boerekreek en de Oostpolderkreek in het Meetjesland en de Grote Kreek en de Pereboomsgat in het Waasland. Zij hebben niet alleen een rol in de afwatering van het gebied, maar zijn ook voor de natuur belangrijk.

1.1.4 Drinkwater en recreatie

Het bekken van de Gentse Kanalen heeft een aantal belangrijke stilstaande waters: de grootste zijn de twee spaarbekkens van het drinkwaterproductiecentrum in Kluizen-Evergem en de recreatievijver

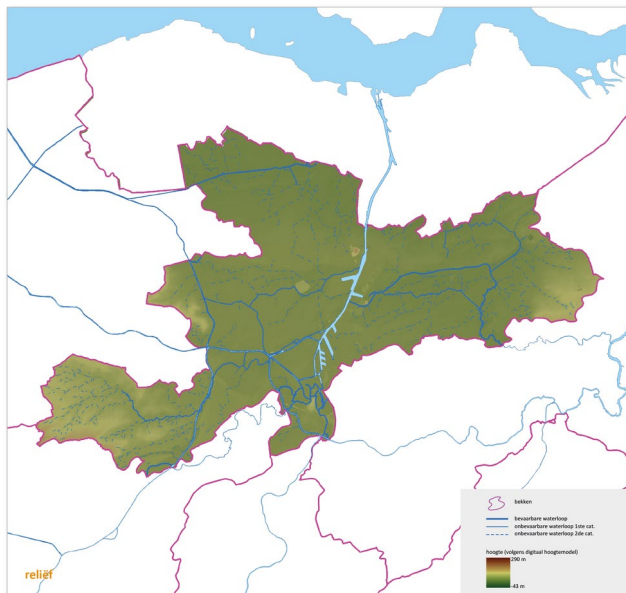
van de Blaarmeersen aan de Gentse Watersportbaan.

Het waterproductiecentrum van Kluizen onttrekt oppervlaktewater uit een groot deel van het bekken ten westen van het kanaal Gent-Terneuzen. Vanuit het waterproductiecentrum van Kluizen levert De Watergroep drinkwater aan een groot deel van het noorden van Oost-Vlaanderen, van het Meetjesland tot het Waasland. Ook water van de Zwarteluispolder en de Isabellapolder kan via de Isabellarigool aangewend worden als nood-drinkwatervoorziening voor Zeeuws-Vlaanderen.

1.2 Kenmerken

Fysische en ruimtelijke kenmerken zoals het reliëf, de bodem(erosie), het bodemgebruik en de aanwezigheid van watergebonden natuur zijn bepalend voor (het beheer van) de watersystemen van het bekken van de Gentse Kanalen.

1.2.1 Reliëf

'De Vlaamse Vallei'

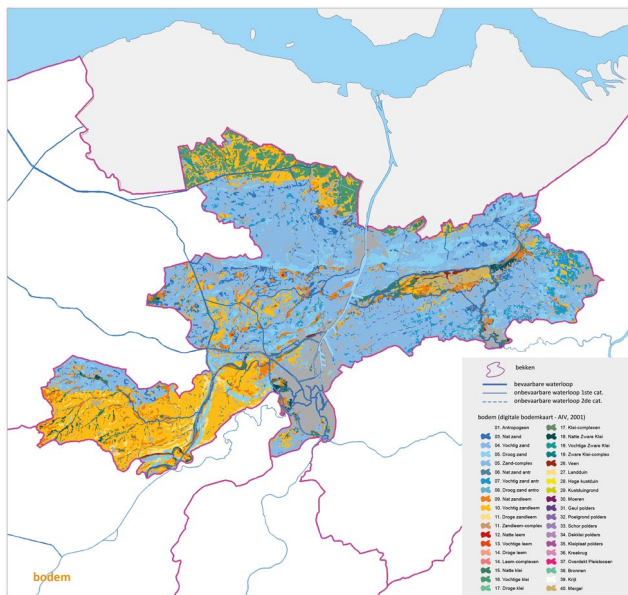
Het reliëf van het bekken van de Gentse Kanalen is vrij vlak. De cuesta van Zomergem-Oedelem, het licht zandleemgebied in het westen en het uiterste oosten zijn de hoger gelegen randgebieden in het bekken. Hier hebben de waterlopenstelsels een hoger verval en een vrij natuurlijk waterlopenpatroon, de afwatering gebeurt er gravitair.

Tussen deze hoger gelegen randzones ligt de Vlaamse vallei die één grote vlakte vormt waarin de beekvalleien zich nauwelijks aftekenen in het landschap. Een west-oost gerichte dekzandrug die van Maldegem tot Stekene loopt, doorsnijdt dit vlakke gebied. De zuidelijke helling van deze zandrug is op sommige plaatsen duidelijk zichtbaar in het landschap. Ten zuiden van de zandrug ligt de Moervaart en Zuidlede depressie.

interactieve kaart⁵

1.2.2 Bodem

'Vooral zand en zandleem'

Vochtige zandbodems zijn het meest voorkomend in het bekken van de Gentse Kanalen en nemen ongeveer 40% in van de totale oppervlakte van het bekken. Deze bodems situeren zich vooral in de Vlaamse vallei. Drogere zandbodems zijn voornamelijk terug te vinden op de dekzandrug. Naast deze zandige bodems zijn zandleembodems het meest aanwezig in het afstroomgebied van de Poekebeek. Kleibodems vind je terug in het noordelijk poldergebied en in de valleien van de waterlopen verspreid over het bekken.

De veen- en mergelgronden die men in de Moervaartdepressie en enkele kleinere valleien ten zuiden van de dekzandrug terugvindt, wijzen op de bijzondere bodemkundige rijkdom van deze gebieden.

De textuurklasse (klei, leem, zand, ...) van de bodem geeft een richtwaarde voor het vochtophoudend vermogen en de verzadigde hydraulische conductiviteit van de bodem, die een impact heeft op de infiltratie en erosiegevoeligheid.

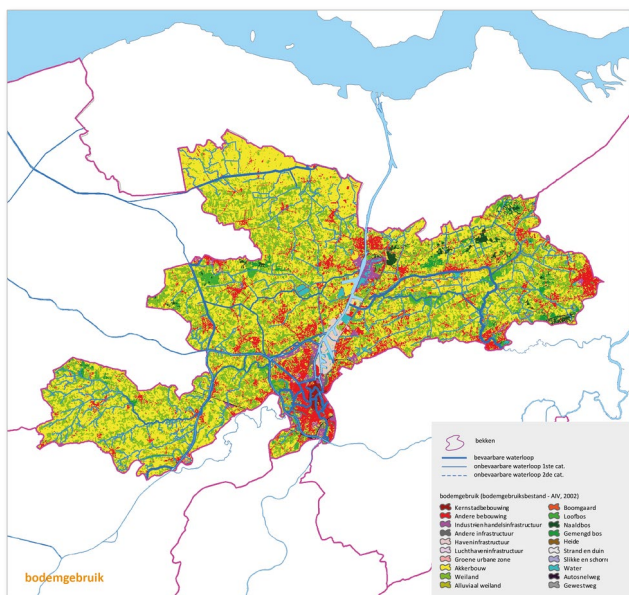
interactieve kaart⁶

1.2.3 Bodemgebruik

⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/relief/gk-kaart-relief.png>

⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/bodem/gk-kaart-bodem.png>

'Landbouw, wonen en werken'

Akkerland en grasland nemen iets meer dan de helft in van de oppervlakte van het bekken van de Gentse Kanalen (60 %). De meeste uitgestrekte gebieden met akkerland bevinden zich in het stroomgebied van de Poekebeek en de noordelijke polderstreek. Graslanden zijn kenmerkend voor de nattere gronden langs de waterlopen.

Het bekken van de Gentse Kanalen kent een vrij grote verstedelijkingsgraad (25%) en een relatief hoge verhardingsgraad. Bebouwing concentreert zich in de verstedelijkte gebieden van Gent en de Gentse Kanaalzone, Lokeren en Sint-Niklaas. Verder is de bebouwing binnen de Vlaamse vallei geconcentreerd in woonkernen en langs de verbindingswegen tussen deze woonkernen.

De grootste natuur- en of bosgebieden zijn te vinden in het noordelijk Krekengebied, de Moervaart-Zuidlede depressie, langsheen de dekzandrug Maldegem-Stekene en in de valleigebieden van ondermeer de Poekebeek, Wantebeek, Zeverenbeek, Meirebeek en de Burggravenstroom. Het gros van de industriële activiteit is gelegen langsheen het kanaal Gent-Terneuzen en bij de grootste woonkernen.

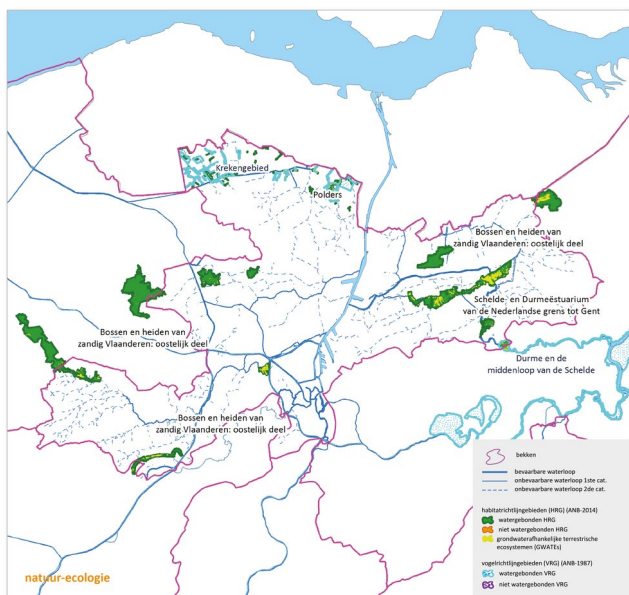
De sterke toename van verharde oppervlakte hypothekeert in bepaalde gebieden de infiltratiecapaciteit en zorgt voor een versnelde afvoer van het water.

interactieve kaart⁷

1.2.4 Watergebonden natuur-ecologie

⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/bodemgebruik/gk-kaart-bodemgebruik.png>

'Vissen, vogels, bossen en graslanden'

De talrijke waterrijke gebieden in het bekken van de Gentse Kanalen vormen het leefgebied van heel wat zeldzame en beschermde dier- en plantensoorten. Iconische vogelsoorten als de bruine kiekendief, het blauwborstje en de ijsvogel en zeldzame vleermuissoorten als de water- en meervleermuis vinden hier nog hun thuis. Ook minder opvallende soorten als zeggekorfslak, waterspitsmuis en bittervoorn komen nog voor in het bekken van de Gentse Kanalen.

Waterrijke gebieden en terrestrische gebieden afhankelijk van het watersysteem komen voornamelijk voor in het Krekenland en de Moervaart-Zuidlede depressie. Naast deze grote natuurkernen, zijn er verspreid over het bekken nog verschillende kleinere valleigebieden rijk aan natuur, bv. de vallei van de Wantebeek en de Zeverenbeek.

Beschermde gebieden

Beschermde natuurgebieden zijn gebieden die worden beschermd omwille van hun natuurlijke waarde, zoals de biodiversiteit en het voorkomen van bijzondere plant- en diersoorten. De natuurreservaten en de Speciale Beschermingszones (SBZ) komen vooral voor in het noordelijk Krekengebied, de Moervaart-Zuidlede depressie en in een aantal waardevolle valleien en boscomplexen verspreid over het bekken. Binnen de watergerelateerde Europese en internationaal beschermde gebieden, zoals de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden⁸ en de Ramsargebieden⁹, kunnen de waterlopen specifieke (strengere) milieudoelstellingen¹⁰ hebben.

⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/natuur-ecologie/gk-kaart-natuur.png>

⁹ <https://www.ramsar.org/>

¹⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater>

1.3 Sectoren

Het bekken van de Gentse Kanalen wordt getypeerd door een sterke aanwezigheid van zowel de sector landbouw, bedrijven als huishoudens. Bedrijven en industrie vind je vooral rondom Gent en het havengebied. De vele kanalen rondom Gent vormen samen met de haven North Sea Port een knooppunt voor het transport van goederen op het water. Huishoudens en landbouw liggen verspreid over het bekken met dichtbevolkte kernen als Gent, Sint-Niklaas en Lokeren en dunbevolkte uitgestrekte landbouwgebieden zoals bv. het poldergebied in het noorden van het bekken.

De sectoren hebben zowel een invloed op de waterkwaliteit en -kwantiteit als op het aquatische leven. Huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater bv. is rijk aan zuurstofbindende stoffen en nutriënten, stoffen afkomstig uit verzorgingsproducten, onderhoudsproducten en medicijnen of gevaarlijke stoffen zoals zware metalen en PAK's. Sectoren verbruiken ook water. Dit kan leidingwater, oppervlaktewater, grondwater en hemelwater zijn. Anderzijds kunnen sectoren ook hinder ondervinden van het watersysteem, bv. problemen met wateroverlast of watertekort. De recente erg droge zomers betekenen een nieuwe uitdaging om in het bekken voldoende water van goede kwaliteit ter beschikking te hebben.

Informatie over de invloed van de sectoren op het water (en omgekeerd) vindt u in het [hoofdstuk drukken](#).

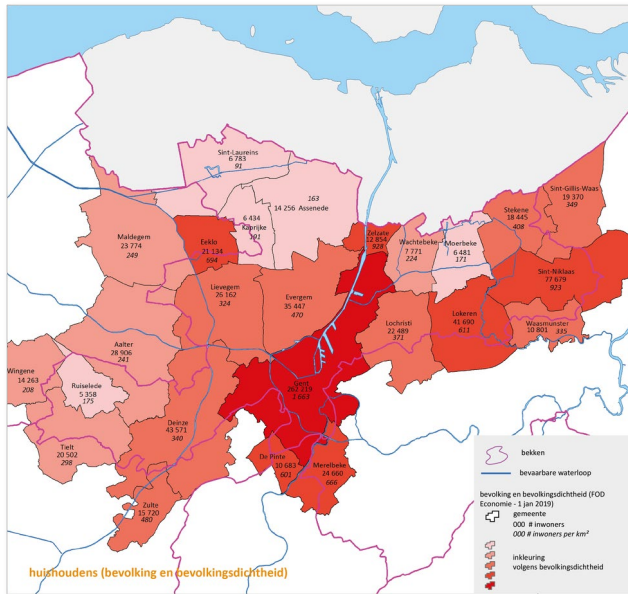
Voor een algemene beschrijving van de sectoren en hun deelsectoren, zie stroomgebiedniveau¹².

1.3.1 Huishoudens

¹¹ Zie bijlage: [Bekken van de Gentse Kanalen - beschermde gebieden watergebonden natuur \(Natura 2000 gebieden\)](#)

¹² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/analyses>

De bevolkingsdichtheid in het bekken van de Gentse Kanalen bedraagt 499 inwoners per km². De noordelijke poldergebieden, de Moervaartvallei en bv. de landelijke en bosrijke gemeenten in de bovenlopen van de Poekebeek zijn relatief dun bevolkt, dit in tegenstelling tot de grote stedelijke kernen rond Gent, Sint-Niklaas, Lokeren en Zelzate.

Zo'n 116 km² (13 % van de oppervlakte van het bekken) is bestemd voor wonen. Vergeleken met de andere bekkens situeert het bekken van de Gentse Kanalen zich hiermee iets boven het gemiddelde.

Het afvalwater afkomstig van de grote woonkernen wordt gezuiverd in een grootschalige rioolwaterzuiveringsinstallatie (o.a. Gent, Sint-Niklaas, Zelzate, Lokeren). Om de werking van de zuiveringsstations te verbeteren en de overstortwerking te verminderen, wordt de bestaande gemengde riolering vervangen door een gescheiden stelsel van afvalwater en regenwater, naargelang de kans zich voordoet

Voor de sterk verspreide bebouwing wordt de zuivering van het afvalwater voorzien in een individuele behandeling van afvalwater (IBA). In het afstroomgebied van de Poekebeek worden de meeste IBA's geplaatst.

Er is nog één kleinere woonkern waarvoor een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie gebouwd moet worden: Moerbeke Pereboom.

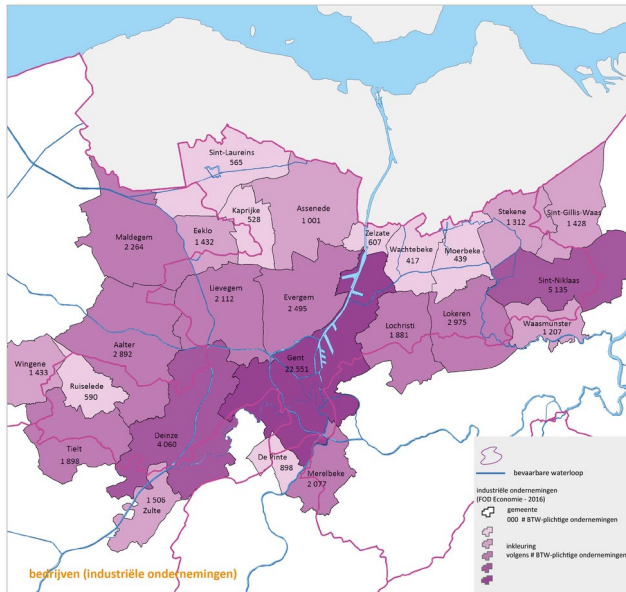
In vergelijking met de ander bekkens is de wateroverlastproblematiek in het bekken van de Gentse Kanalen minder uitgesproken, vooral individuele woningen werden de voorbije jaren getroffen door wateroverlast. Overstromingen met schade aan gebouwen zijn relatief beperkt.

In Ruiselede en Belsele houden gecontroleerde overstromingsgebieden water bovenstrooms op om benedenstrooms schade te beperken. Bovenstrooms bufferen van hemelwater blijft belangrijk en wordt verder uitgebouwd.

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk

drukken¹³.

1.3.2 Bedrijven

Het bekken van de Gentse Kanalen heeft een

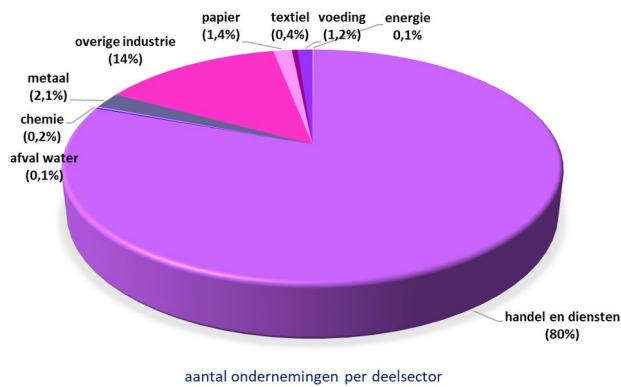
uitgebreide en gediversifieerde industriële sector.

Het gros van de industrie bevindt zich rondom het Kanaal Gent-Terneuzen, maar ook buiten de Gentse Kanaalzone zijn er verspreid over het bekken (soms) kleinere industriegebieden, o.a. in Ruiselede, Eeklo, Sint-Niklaas en Lokeren.

De totale oppervlakte bestemd voor industriële activiteiten bedraagt 141 km² (15 % van de oppervlakte van het bekken). In vergelijking met de overige bekkens is de totale oppervlakte bestemd voor industrie relatief hoog.

Het bekken van de Gentse Kanalen kent in vergelijking met de andere bekkens een vergelijkbaar aantal ondernemingen. De meeste daarvan behoren tot de sector handel en diensten (80%).

¹³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/sectoren/huishoudens/gk-kaart-huishoudens.png>

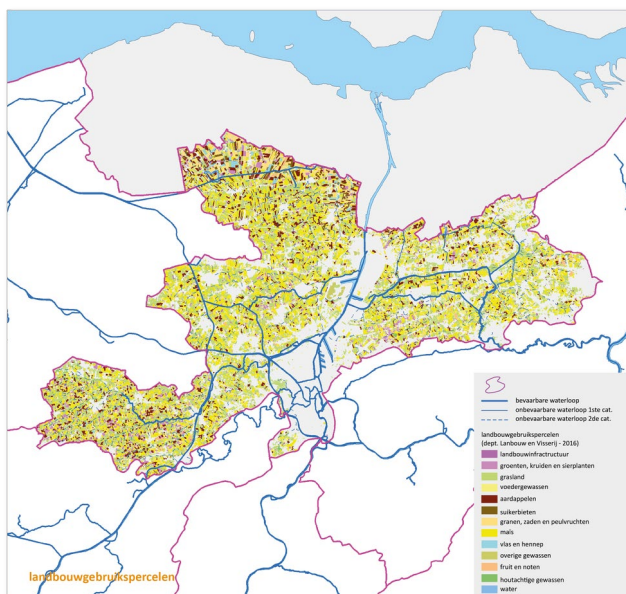
In de meeste industriegebieden wordt verder gewerkt aan een scheiding van afvalwater en regenwater. Er wordt toegezien op een juiste aansluiting van de riolering van de bedrijven op de gescheiden riolering. Bedrijfsafvalwater hoort niet thuis op de regenwaterafvoer. Het kan de waterloop waarin de regenwaterafvoer uitmondt belasten met organisch materiaal, met gevaarlijke stoffen en ook het zuurstofgehalte naar beneden halen.

Het gros van de bedrijven lozen hun effluentwater in de grotere kanalen of in een waterloop nabij deze kanalen.

Indien de concentratie aan deze milieubelastende stoffen te hoog oploopt kan dit de ontwikkeling van het biologisch leven in de waterloop beperken of kan dit de mogelijkheid om drinkwater te produceren uit deze waterlopen beperken.

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken¹⁴.

1.3.3 Landbouw

De land- en tuinbouwsector in de Gentse

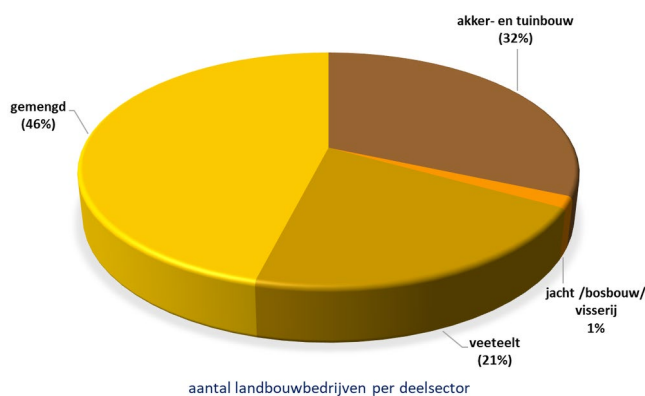
¹⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/sectoren/bedrijven/gk-kaart-bedrijven.png>

Kanalen is een sterk vertegenwoordigde sector. De totale oppervlakte in gebruik door de sector land- en tuinbouw bedraagt 552 km² (60% van de bekkenoppervlakte). Qua aandeel landbouwgebruiksareaal t.o.v. de totale bekkenoppervlakte situeert het bekken van de Gentse Kanalen zich op hetzelfde niveau als de omliggende bekkens van de Brugse Polders, Leie en Bovenschelde.

De sector landbouw komt gespreid voor in het bekken, de grootste concentratie aan landbouwareaal is aanwezig in de noordelijke poldergebieden en een aantal gemeenten in het stroomgebied van de Poekebeek. Typisch voor het bekken van de Gentse Kanalen is de grote concentratie aan bedrijven actief in de sierteelt en boomkweek in de regio Lochristi en Lievegem.

Qua aantal landbouwbedrijven is het bekken Van de Gentse Kanalen vergelijkbaar met de overige bekkens. Het gaat meestal om gemengde bedrijven.

Op basis van gegevens van 2014 telt het bekken 180.000 grootvee-eenheden (GVE). Een cijfer dat vergelijkbaar is met de naastliggende bekkens van de Brugse Polders en de Leie. De deelsectoren varkens (38%) en melkvee (31%) maken hier het grootste deel van uit.

De sector landbouw draagt in grote mate bij aan de hoge belasting met nutriënten (stikstof en fosfor) en pesticiden van de waterlopen. Enerzijds door diffuse afspoeling en (historische) uitloging van landbouwpercelen, anderzijds veroorzaken ook puntlozingen van mest- en erfsappen en pesticiden een verontreiniging in onder meer zijlopen van de Poekebeek. Ook door erosie (zie hoofdstuk sedimenttoevoer¹⁵) kunnen lokaal nutriënten, pesticiden en sediment in de waterlopen spoelen, voornamelijk langsheen de bovenlopen van de Poekebeek.

Het bekken kent een relatief groot aandeel niet overstromingsgevoelig landbouwareaal. Dit is vergelijkbaar met het naburige bekken van de Leie, Bovenschelde en Benedenschelde en hoger dan het bekken van de Brugse Polders en IJzer.

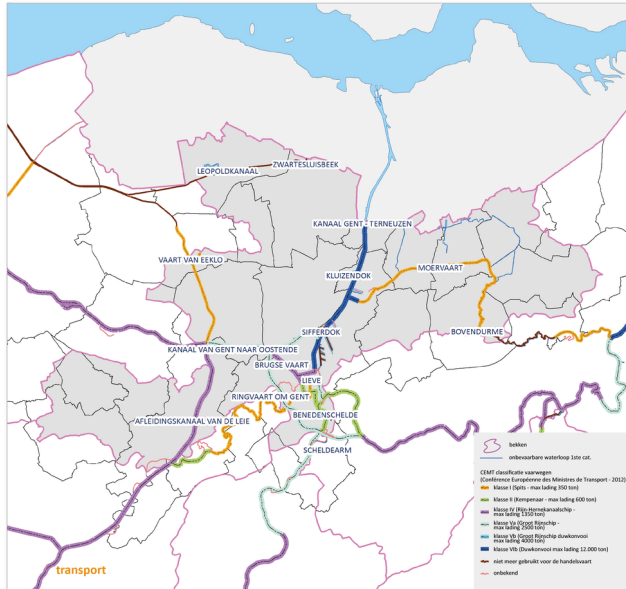
Water is de belangrijkste grondstof voor de teelt van gewassen of voor de veeteelt. De sector landbouw is een grote verbruiker van water in het bekken. In lange droge perioden is de vraag naar water echter groter dan het aanbod.

¹⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/sectoren/landbouw/gk-kaart-landbouw.png>

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken¹⁶.

1.3.4 Transport

Via de verschillende kanalen en rivieren die het

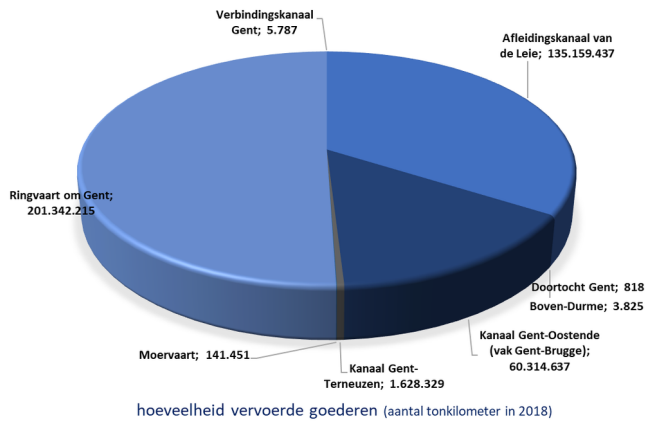
bekken van de Gentse Kanalen doorkruisen worden goederen vervoerd binnen Vlaanderen en richting Nederland en Frankrijk. Ongeveer 10% (166 km) van de totale lengte aan waterlopen in het bekken van de Gentse Kanalen is een effectief bevaarbare waterweg.

Door de aanwezigheid van de vele kanalen en de Gentse haven speelt het bekken van de Gentse Kanalen een belangrijke rol voor de aanvoer en afvoer van goederen via het water. Het Gents havengebied is ca. 47 km² groot, hiervan is ca. 6 km² water. Het overgrote deel van de getransporteerde goederen in het havengebied bestaat uit droge bulk.

De belangrijkste waterwegen voor de goederenscheepvaart zijn het Kanaal Gent-Terneuzen, de Ringvaart, het Afleringskanaal van de Leie, het kanaal Gent-Oostende en een deelt van de Moervaart.

Op de Gentse Binnenwateren is het aandeel van goederentransport beperkt, vooral pleziervaart vindt hierop plaats.

¹⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/sectoren/landbouw/gk-grafiek-landbouwbedrijven.png>

De transportfunctie van waterwegen is naast

de afvoerfunctie (van water) de belangrijkste functie van de waterwegen. Om een vlot en veilig transport op de grote waterlopen mogelijk te maken, werden waterlopen rechtgetrokken en uitgediept en werden kunstmatige oeverversterkingen, dijken, sluizen en stuwen aangelegd. Dit heeft de natuurlijke structuur en het natuurlijk functioneren van deze waterlopen op veel plaatsen ingrijpend veranderd.

Niet alleen de waterwegen zelf maar ook de naastliggende watergebonden bedrijventerreinen kunnen van invloed zijn op het watersysteem. Zo is er bv. door de uitbreiding van het Gentse Havengebied heel wat watergebonden natuur verloren gegaan. Deze wordt in de naastliggende gebieden gecompenseerd. Incidentele lekken van onder meer smeerolie en diesel, lozingen van afvalwater, ... beïnvloeden de waterkwaliteit van de waterwegen. Het peilbeheer op de waterwegen staat voornamelijk in het teken van het garanderen van voldoende diepgang en veilige doorvoerhoogte onder bruggen e.d. voor de scheepvaart. Door (pro)actief beheer van waterpeilen garanderen de waterbeheerders een voldoende veiligheidsniveau.

Specifiek voor de Gentse Kanalen is de verziltingsproblematiek op het kanaal Gent-Terneuzen die zich ook op de Moervaart en Zuidlede doorzet.

Informatie over de invloed van de sector op het water (en omgekeerd) vindt u in het hoofdstuk drukken¹⁷.

1.3.5 Toerisme en recreatie

Water verhoogt de belevingswaarde van de omgeving. De voorkeur gaat daarbij naar natuurlijke oevers en een goede waterkwaliteit. Bovendien heeft wie regelmatig in contact komt met groen en water minder last van stress, beweegt meer en kan zich beter concentreren.

Het bekken van de Gentse Kanalen met zijn vele kanalen wordt drukbevaren door recreatievaartuigen. Gent vormt een knooppunt van waterwegen: watertoerisme en recreatie zijn er belangrijke troeven. Via dit knooppunt passeren heel wat recreatievaartuigen vanuit Nederland, de omliggende bekkens, en de Moervaart. Recreatievaart (gemotoriseerd) vindt dan ook op zo goed als

¹⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/sectoren/transport/gk-kaart-transport.png>

alle bevaarbare waterlopen plaats behalve op het Leopoldkanaal. Op sommige zones op het kanaal Gent-Terneuzen, de Ringvaart om Gent en het Afleidingskanaal van de Leie is ook snelvaart toegelaten. Ook voor kajakvaart heeft het bekken van de Gentse Kanalen enkele aantrekkelijke waterlopen: de Zuidlede, de Moervaart, het Leopoldkanaal en de Gentse Binnenwateren. Jaagpaden langs de waterwegen zijn bijzonder populair bij wandelaars en fietsers. Dit geldt in het bijzonder voor het Afleidingskanaal van de Leie, het Leopoldkanaal en de Moervaart.

Naast de waterlopen zijn ook de vele kleinere en grote plassen in het bekken van de Gentse Kanalen in trek voor recreatie. De Boerekreek, het Provinciaal Domein Puyenbroeck, de Blaarmeersen en de recreatievijver Turfakkersbeek (Daknamse Meersen) in Lokeren zijn bv. populaire zwemwateren. De grotere plassen en waterlopen in Gent (o.a. Blaarmeersen, Watersportbaan) worden druk bevist alsook de grotere polderwaterlopen en Kreken.

Tijdens lange droge en warme perioden kunnen blauwalgen (cyanobacteriën) in het water voorkomen die giftige stoffen vrijgeven. Op dat moment zijn zwemmen en andere recreatieactiviteiten in de getroffen recreatievijvers of waterlopen niet meer toegestaan.

De actuele waterkwaliteit van het zwem- en recreatiewater is te raadplegen via www.kwaliteitzwemwater.be^{18,19}.

Beschermde gebieden zwemwater

In uitvoering van de Zwemwaterrichtlijn zijn verschillende zwemzones aangeduid als beschermd gebied. In het Bekken van de Gentse Kanalen bevinden zich enkele beschermde gebieden zwemwater in Gent.

overzicht beschermde gebieden zwemwater²⁰

1.3.6 Cultureel erfgoed

In heel wat beschermde landschappen is het watersysteem uitgesproken aanwezig: in de valleigebieden en brongebieden en het krekengebied. In deze gebieden gelden voor het watersysteem beschermende maatregelen inzake reliëf, waterhuishouding en hydrografie.

Beschermde landschappen gekenmerkt door een specifieke hydrografie zijn aanwezig in de meersen te Daknam en Sinaai langsheen de Moervaart, langsheen de kreken te Sint-Laureins, Wachtebeke en Moerbeke, en ter hoogte van het valleigebied en de vochtige bossen langsheen de Poekebeek en de bovenloop van de Wantebeek en de verschillende plassen in het bekken van de Gentse Kanalen waarvan de Bourgoyen de bekendste is.

Naast deze landschappen met een bijzondere beschermingsstatus zijn er op heel wat locaties landschappen met een uitgesproken aanwezigheid van water. Zo heeft de mens, door talrijke

¹⁸ <http://www.kwaliteitzwemwater.be>

¹⁹ Zie bijlage: [Beschermde gebieden zwemwater](#)

²⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/kennismaking/beschermde-gebieden-zwemwater.pdf>

inpolderingen in het noorden van het bekken, grond aan de invloed van de zee onttrokken en vruchtbare landbouwgrond gewonnen. De vele kreken en dijkrestanten in de regio zijn stille getuigen hiervan. Ook in de Moervaartdepressie bv. en de vallei van de Oude Kale wordt de invloed van de mens op het watersysteem weerspiegeld in het landschap en de rijke bodemkundige ondergrond.

Daarnaast zijn er ook heel wat gebouwen en harde infrastructuur die tot het cultureel erfgoed behoren. De oude Gentse haven langs de Graslei in de Gentse binnenstad en de Lieve, de eerste kunstmatige waterweg die Gent met de zee verbond, zijn hiervan slechts enkele voorbeelden.

1.3.7 Drinkwater- en watervoorziening

Het drinkwater binnen het bekken van de Gentse Kanalen wordt geleverd door 4 drinkwatermaatschappijen.

De Watergroep haalt ongeveer 64% van hun drinkwater uit eigen winningen. De grootste hoeveelheden komen uit de binnen het bekken gelegen oppervlaktewaterwinning met drinkwaterproductie in Kluizen die van bekkenoverschrijdend belang is. Het drinkwaterproductiecentrum kan dagelijks tot 60.000 m³ drinkwater produceren. Het winningsgebied voor dit water omvat vnl. de stroomgebieden van de Avrijevaart-Brakeleiken-Burggravenstroom, de Oude Kale-Meirebeek en de Poekebeek. Ook water vanuit het Afleidingskanaal van de Leie kan doorgestuurd worden naar het drinkwaterproductiecentrum in Kluizen. Het Eeklo's Leiken, de Wagemakersstroom en de Kruisstraatwaterloop zijn mogelijke uitbreidingen. Naast oppervlaktewater wordt er ook grondwater behandeld in het waterproductiecentrum van Kluizen. Dit grondwater wordt opgepompt ter hoogte van de noordelijke dekzandrug (Lembeekse bossen te Lembeke en Oosteeklo). De Watergroep heeft ook nog andere waterproductiecentra die enkel grondwater behandelen tot drinkwater, zoals in Eeklo en Moerbeke. Daarnaast wordt er ook nog drinkwater aangevoerd vanuit Wallonië en Antwerpen.

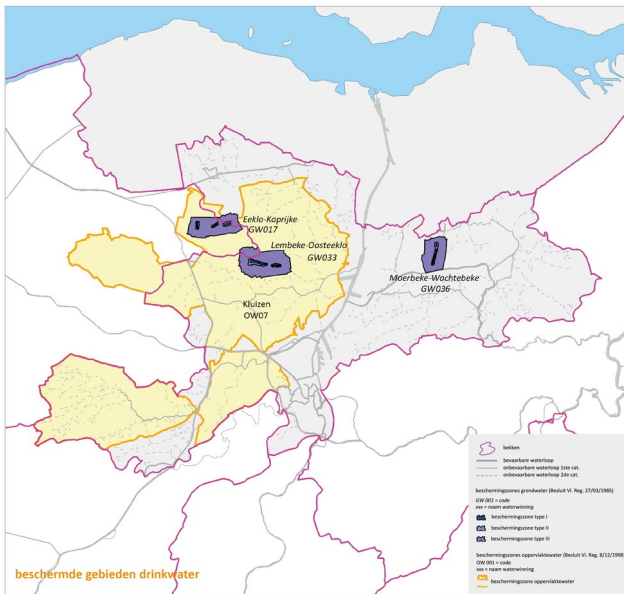
Binnen het bekken van de Gentse kanalen capteert ook de Nederlandse drinkwatermaatschappij Evides oppervlaktewater. Er is een captatiepunt op de Isabellarigool die het water binnen de Isabellapolder en Zwartesluispolder (Assenede) verzamelt. Het water gaat naar de pompinstallatie Braakman in Zeeuws-Vlaanderen. Het water dat op de Isabellarigool gecapteerd wordt, dient in de eerste plaats voor de productie van industriewater, maar fungeert ook als nooddrinkwatervoorziening voor Zeeuws-Vlaanderen.

De drinkwaterproductie uit oppervlaktewater wordt sterk beïnvloed door de kwaliteit van het ruw water. Vooral de aanwezigheid van pesticiden zorgt ervoor dat in het voorjaar de inname naar de spaarbekkens moet stopgezet worden.

Naast deze 2 drinkwatermaatschappijen is ook Farys actief binnen het bekken van de Gentse Kanalen. Deze maatschappij verdeelt enkel drinkwater maar produceert zelf geen water binnen het bekken van de Gentse Kanalen.

1.3.7.1 Beschermde gebieden drinkwater

Om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater verzekerd blijft in de zones waarin de watermaatschappijen water oppompen voor de productie van drinkwater, zijn beschermingszones afgebakend.

De afstroomgebieden van de Poekebeek, Oude Kale en Meirebeek, Lieve, Brakeleiken, Burgravenstroom en Wagemakersstroom en Kruisstraatwaterloop zijn aangeduid als beschermd gebied voor het onttrekken van oppervlaktewater in functie van drinkwater.

Ook rond de grondwaterwinningen (Lembekse bossen te Lembeke en Oosteeklo, Heidebos te Moerbeke) is er een beschermingsgebied ingesteld.

De huidige aanduiding van de oppervlaktewateren bestemd voor de productie van drinkwater is niet meer actueel. Een herziening is in voorbereiding (de huidige bescherming, kan dus nog wijzigen naar aanleiding van openbaar onderzoek).

Voor het wetgevend kader en de methodiek van afbakening, zie stroomgebiedniveau²¹.

Voor informatie over de grondwaterwinningen, zie grondwatersysteem-specifieke delen²².

overzicht beschermde gebieden drinkwater (grondwater)²³

²¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekken/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/sectoren/drinkwater-en-watervoorziening/beschermde-gebieden-drinkwater/gk-kaart-drinkwater.png>

²² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/grondwatersysteem>

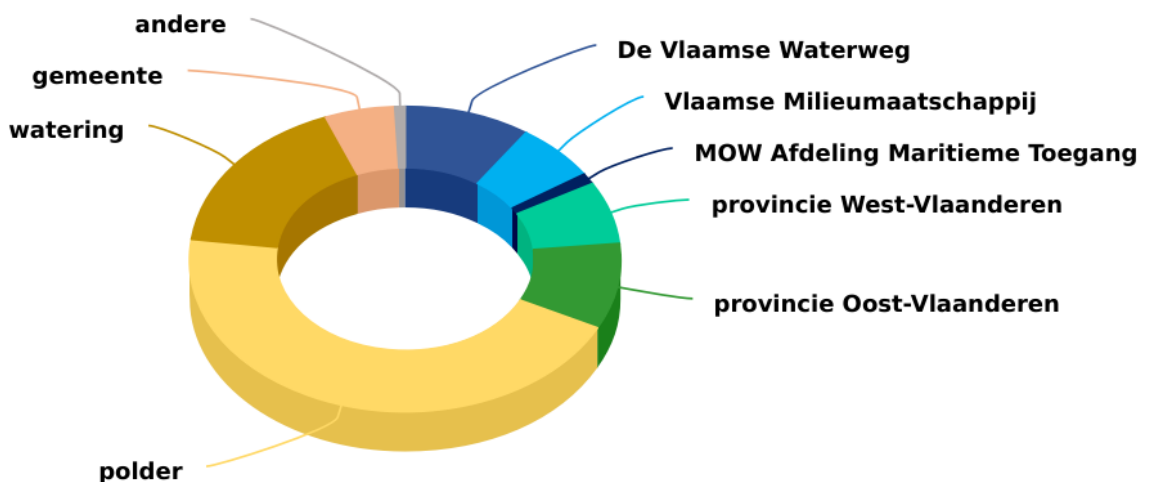
²³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/grondwatersysteem>

De beheerder van de onbevaarbare waterlopen verschilt naargelang de rangschikking: de Vlaamse Milieumaatschappij beheert de onbevaarbare waterlopen van 1ste categorie, de provincies deze van 2de categorie en de gemeenten deze van 3de categorie. De polders en wateringen beheren de onbevaarbare waterlopen van de 2de en 3de categorie gelegen binnen hun werkingsgebied.

De totale lengte aan gerangschikte waterlopen in het bekken van de Gentse Kanalen bedraagt bij benadering 1.480 km.

Naast de gerangschikte waterlopen in het bekken van de Gentse Kanalen, zijn er ook een aanzienlijke hoeveelheid grachten. Grachten kunnen beheerd worden door een gemeente, een polder, een watering of in het geval van baangrachten langs gewestwegen door het Agentschap Wegen en Verkeer. De gemeenten, polders en wateringen kunnen publieke grachten aanduiden. Deze besturen nemen dan het beheer over, maar niet de eigendom, en kunnen in functie van het onderhoud van deze grachten bepaalde erfdiensbaarheden opleggen. Tenslotte zijn er ook grachten die door de aangelanden worden beheerd.

waterlopenbeheerders (# km in beheer)

grafiek

2.1.1.1 overzicht waterlopenbeheerders in het bekken

overzicht waterlopenbeheerders (incl. lengte waterlopen per categorie) in het bekken van de Gentse Kanalen (bron: VHA-versie september 2019)

De belangrijkste vijvers in het bekken van de Gentse Kanalen:

waterloopbeheerder	beheert (# km)	(belangrijkste) waterlopen
Vlaams Gewest: De Vlaamse Waterweg NV, afdeling Regio West, Departement Mobiliteit en Openbare Werken afdeling Maritieme Toegang, North Sea Port (dokken Kanaal Gent- Terneuzen), stad Gent (De Lieve in de Gentse binnenstad)	bevaarbare waterlopen (168 km)	Afleidingskanaal van de Leie, Ringvaart rond Gent, Kanaal Gent-Terneuzen, Kanaal Gent- Oostende, Moervaart, Leopoldkanaal, Gentse binnenwateren
Vlaams Gewest: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	onbevaarbare waterlopen 1ste categorie (90 km)	Poekebeek, Oude Kale, Lieve Brakeleiken, Merebeek Borisgracht, Avrijevaart, Zwartesluisbeek, Zuidlede, Kanaal van Stekene
Provincie West-Vlaanderen Provincie Oost-Vlaanderen	onbevaarbare waterlopen 2de categorie buiten de polders en watingen (216 km)	Wantebeek, Klaphullebeek, Kapellebeek, Pachtebeek, Bundingsbeek, Poekebeek 2e en 3e categorie, Neerschuurbeek, Maanbeek, Kleine Reigersbeek, Scheidbeek
Gemeentebesturen (Aalter, Evergem, Gent, Lochristi, Lokeren, Moerbeke, Sint- Niklaas, Wachtebeke, Wingene, Zulte)	Onbevaarbare waterlopen van 3de categorie buiten polder of wating (68km)	Oud Leiken, Spelkeboordloop, Kattebeekskan, Pidantbeek, Zwalmloop, Modersbeekskan, Holdebeek, Loopgracht, 't Liefken, Rietgracht, Molenbeek, Ransbeek, Abeelbeek, Grote Beek- Zwartebeek
Generale Vrije Polders, Wating, De Assels, Wating De Burggravenstroom, Wating Oude Kale en	onbevaarbare waterlopen 2de en 3de categorie binnen de polders en watingen (440 km)	Wagemakersbeek, Eeklo's Leiken, Burggravenstroom, Sleidingsvaardeken, Kruisstraatwaterloop,

Meirebeek, Watering van de Wagemakersstroom, Watering De Lieve, Isbellapolder, Polder Moervaart Zuidlede, Polder Sinaai-Daknam, Polder van Moerbeke, Slependammpolders, Zwarte Sluispolder

Molenvaardeken, Isbellakanaal, Isbellastroom, Molenvaardeke, Langelede, Armentruienbeek, Molenbeek, Fondatiebeek, Westlede, Grote Watergang, Burggravenstroom

- 1 de spaarbekkens van Kluizen in beheer bij de Watergroep
- 2 de vijver van de Blaarmeersen in beheer bij stad Gent
- 3 de Boerekreek in beheer bij de provincie Oost-Vlaanderen en Natuurpunt
- 4 de klaverbladvijvers te Puyenbroeck in beheer bij de provincie Oost-Vlaanderen

2.1.2 Kwaliteitsbeheer oppervlaktewater

Het kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewater is in Vlaanderen verdeeld over verschillende instanties.

beheerder

taken

Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

meet en modelleert de oppervlaktewater- en waterbodempkwaliteit en rapporteert erover
 meet, inventariseert en modelleert de emissies in het water en rapporteert erover
 houdt toezicht op de drinkwatervoorziening en de waterzuivering
 adviseert omgevingsvergunningsaanvragen en alle waterbeheerders adviseren
 afvalwaterlozingen in hun waterlopen in kader van de watertoets

Nv Aquafin

ontwerpt en bouwt de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering
 exploiteert rioolwaterzuiveringsinstallaties en

bovengemeentelijke rioleringen

Gemeenten

staan in voor de uitbouw en het beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel

Watermaatschappijen en rioleringsinstanties

zijn verantwoordelijk voor de opvang, het transport en de zuivering van het afvalwater

(Voor de uitvoering van deze saneringsplicht, hebben de watermaatschappijen contracten afgesloten met de gemeenten en Aquafin, met daarin afspraken over de organisatie en de financiering).

2.1.3 Grondwaterbeheer

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beheert de kwaliteit en de kwantiteit van het grondwater.

2.2 Het wateroverleg

2.2.1 Overlegstructuren op bekkenniveau

Het overleg tussen alle betrokkenen binnen een bekken heeft een bestuurlijke pijler (bekkenbestuur), een maatschappelijke pijler (bekkenraad) en een ambtelijke pijler (gebiedsgericht en thematisch overleg). De motor van het integraal waterbeleid in een bekken is het bekkensecretariaat.

Bekkenbestuur: elk bekken zijn bestuur

Het bekkenbestuur coördineert het waterbeleid op het niveau van het bekken. Het bekkenbestuur is verantwoordelijk voor het bekkenspecifiek deel van het stroomgebiedbeheerplan en adviseert onder meer de waterbeleidsnota en het Vlaamse deel van het stroomgebiedbeheerplan. In dit orgaan zetelen vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse beleidsdomeinen en vertegenwoordigers van

de lokale besturen (provincies, gemeenten, polders en wateringen). Het bekkenbestuur neemt beslissingen op bestuurlijk vlak.

De gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen is de voorzitter van het bekkenbestuur van het bekken van de Gentse Kanalen, de bekkencoördinator is de secretaris ervan.

Meer informatie over het bekkenbestuur vindt u op de website van het bekken van de Gentse Kanalen²⁵.

Bekkenraad: iedereen zijn zeg

De bekkenraad is het adviesorgaan van het bekken waarin de maatschappelijke belangengroepen en sectoren betrokken bij het waterbeleid vertegenwoordigd zijn: landbouw, natuur, bos, milieu en landschap, industrie en handel, ontginning en energie, visserij, toerisme en recreatie, wonen en de transport- en vervoersector. De bekkenraad staat in voor het overleg met het middenveld op bekkenniveau. De voorzitter van de bekkenraad is de bekkencoördinator.

Meer informatie over de bekkenraad vindt u op de website van het bekken van de Gentse Kanalen²⁶.

Gebiedsgericht en thematisch overleg om beter vooruit te gaan

In het gebiedsgericht en thematisch overleg zijn alle waterbeheerders op ambtelijk vlak vertegenwoordigd. Hier worden documenten voor het bekkenbestuur en de bekkenraad voorbereid, knelpunten besproken en eventueel aan het bekkenbestuur overgedragen. Zo brengt het bekkensecretariaat voor elk aandachtsgebied in het bekken alle partners samen in een gebiedsgericht overleg. Op basis van een gemeenschappelijke visie willen we er de inspanningen bundelen. Zo kunnen we op het terrein zichtbare stappen vooruitzetten om op termijn de goede toestand te halen. Gebiedsgericht overleg (integrale projecten) werd opgestart voor de Westlede (aandachtsgebied Zuidlede) en de Oude Kale, ook voor overige gebieden wordt er gebiedsgericht en thematisch overlegd voor specifieke dossiers.

Meer informatie over de gebiedsgerichte werking vindt u op de website van het bekken van de Gentse Kanalen²⁷.

Bekkensecretariaat: motor van de bekkenwerking

Het bekkensecretariaat staat in voor de dagelijkse werking binnen het bekken en het voorbereidende werk voor het bekkenbestuur. Het bekkensecretariaat bereidt het bekkenspecifiek deel van het stroomgebiedbeheerplan voor en organiseert de bijeenkomsten van het bekkenbestuur en de bekkenraad. Op vraag van het bekkenbestuur organiseert het bekkensecretariaat ook gebiedsgericht en thematisch overleg. De dagelijkse leiding van het bekkensecretariaat ligt bij de bekkencoördinator. De bekkencoördinator wordt bijgestaan door één of meerdere planningsverantwoordelijke(n). De bekkencoördinatoren en planningsverantwoordelijken zijn

²⁵ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/overlegstructuren/bekkenbestuur>

²⁶ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/overlegstructuren/bekkenraad>

²⁷ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/overlegstructuren>

personeelsleden van de Vlaamse Milieumaatschappij of De Vlaamse Waterweg. Per provincie is er ook een vertegenwoordiger van het beleidsdomein Omgeving en stellen sommige provincies een personeelslid ter beschikking van het bekkensecretariaat.

Meer informatie over het bekkensecretariaat vindt u op de website van het bekken van de Gentse Kanalen²⁸.

2.2.2 Grensoverschrijdende samenwerking

In kader van specifieke projecten, calamiteiten of problemen, hoogwaterperiodes of droogte werken waterbeheerders over de grenzen heen samen. Structureel is er het multilateraal overleg binnen de Internationale Scheldec commissie²⁹ op stroomgebiedniveau en bilateraal overleg tussen de gewesten.

Op bekkenniveau wordt in de grensoverschrijdende werkgroep Kreken en Polders de samenwerking tussen waterbeheerders actief versterkt. Over de werking van de werkgroep wordt er teruggekoppeld op de bekkenbesturen.

Voor meer informatie over het overleg tussen de gewesten en landen, zie stroomgebiedniveau³⁰.

overzicht van de formele en informele grensoverschrijdende overlegfora op bekkenniveau voor het bekken van de Gentse Kanalen

overlegforum	frequentie van vergaderen	omschrijving en belangrijke problematieken of thema's die aan bod komen
Grensoverschrijdende werkgroep Kreken en Polders	2x per jaar, alternerend voorzitterschap Vlaanderen/Nederland	De taak van de Grensoverschrijdende Werkgroep "Kreken en Polders" bestaat uit: <ul style="list-style-type: none"> • het wederzijds informeren/ervaringsuitwisseling over alle zaken die betrekking hebben op het integrale (grond)waterbeheer en -beleid in het algemeen; • coördineren en adviseren op het gebied van planvorming,

²⁸ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/overlegstructuren/bekkensecretariaat>

²⁹ <https://www.isc-cie.org/>

³⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/algemene-gegevens>

onderzoek en de uitvoering van werken;

- het bevorderen van afstemming van de besluitvorming door de bevoegde instanties betreffende grensoverschrijdend waterbeheer;
- de afstemming van grensoverschrijdende projecten in het kader van Interreg en andere grensoverschrijdende programma's.

Lokaal bilateraal overleg

In functie van agenda

Nederlandse vertegenwoordigers kunnen worden uitgenodigd op het bekkenbestuur en/of het gebiedsgericht en thematisch overleg.

Ad hoc overleg

In functie van agenda

Deelname aan grensoverschrijdende studiedagen/ terreinbezoeken/ overlegfora in kader van kwaliteits- en/of kwantiteitsaspecten.

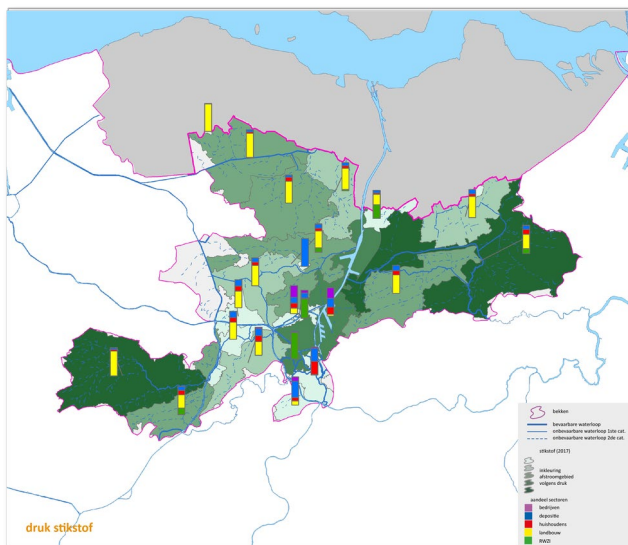
3 DRUKKEN

Water is een kostbaar goed. We moeten er dan ook zorgzaam mee omgaan. Door verontreiniging en intensief gebruik komen onze watersystemen echter vaak onder druk te staan. De analyse van ‘druk’ op het water houdt een beschrijving in van de effecten van menselijke activiteiten op de toestand van het oppervlaktewater en de waterbodem (kwantitatief en kwalitatief). De mate van belasting van waterlichamen in een bekken hangt o.a. samen met de bevolkingsdruk, het ruimtegebruik, de economische activiteiten en de kwaliteit van het oppervlaktewater dat vanuit andere bekken of regio’s het bekken instroomt. Anderzijds kan het watersysteem ook voor een druk zorgen op de menselijke activiteiten. Voorbeelden zijn wateroverlast en waterschaarste.

3.1 Nutriënten en zuurstofbindende stoffen

Voldoende zuurstof is van groot belang voor het leven in de waterloop. De nutriënten stikstof en fosfor en zuurstofbindende stoffen (CZV) hebben een belangrijke impact op het zuurstofgehalte. Het bekken van de Gentse Kanalen kent in vergelijking met de andere bekken een vergelijkbare belasting met nutriënten en zuurstofbindende stoffen.

Nutriënten

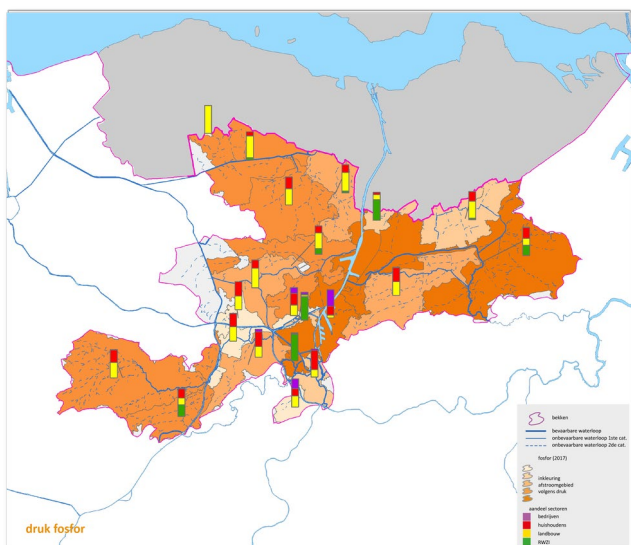

De grootste druk van **stikstof** op het

watersysteem bevindt zich in de Poekebeek en de Moervaart.

De druk van stikstof komt vooral vanuit de landbouw. Voor de meeste Vlaamse oppervlaktewaterlichamen is dit het geval. Voor de Noordelijke Ringvaart, het kanaal Gent-Oostende en de Coupure komt de stikstofaanvoer via de RWZI Evergem en Gent duidelijk naar voor. Opvallend is ook het grote aandeel van atmosferische depositie van stikstof in de Gentse Binnenwateren.

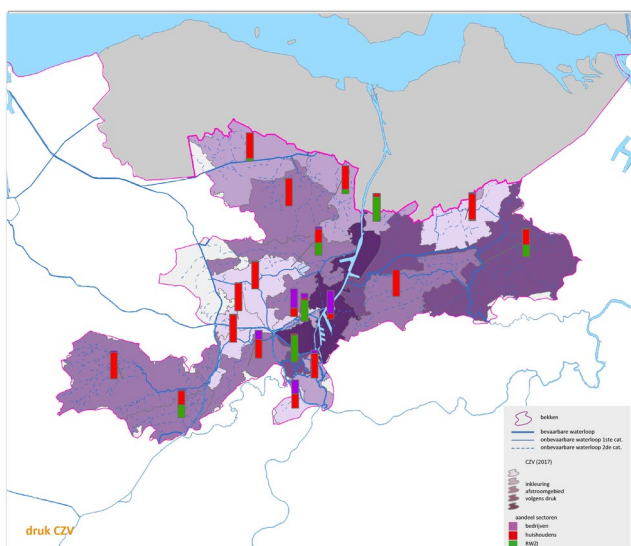

Voor **fosfor** zijn de Moervaart, het kanaal Gent-Terneuzen en het kanaal Gent-Oostende belast met de grootste vrachten.

De druk van fosfor komt vooral van de landbouw en huishoudens. In de meer agrarische gebieden (vb. Leopoldkanaal, Brakeleiken en Lieve) komt de druk vooral vanuit de landbouw. In de meer verstedelijkte gebieden (Gentse Binnenwateren) komt de druk van fosfor vooral van nog ongezuiverde huishoudelijke lozingen. In gebieden met grote waterzuiveringsinstallaties, hebben de RWZI's een groter aandeel in de fosfordruk (vb. Kanaal Gent-Oostende, Noordelijke Ringvaart met de RWZI van Gent en Evergem).

Zuurstofbindende stoffen (CZV)

De grootste **CZV**-druk vinden we op het kanaal Gent-Terneuzen, de Moervaart en het kanaal Gent-Oostende.

Het aandeel van bedrijven op de druk van CZV is het grootst voor het kanaal Gent-Terneuzen, de Nieuwe Kale en de Westelijke Ringvaart. Voor de meeste andere waterlichamen is de grootste druk afkomstig vanuit de huishoudens. Voor het Kanaal Gent-Oostende, de Noordelijke Ringvaart, het

Afleidingskanaal van de Leie en de Avrijevaart hebben de RWZI's een aanzienlijk aandeel in de CZV-vracht.

Opm.: de druk van CZV op het watersysteem wordt enkel begroot voor de huishoudens, bedrijven en diensten en rioolwaterzuiveringsstations. De landbouw zal als sector ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan CZV, maar deze is tot op heden niet gekend.

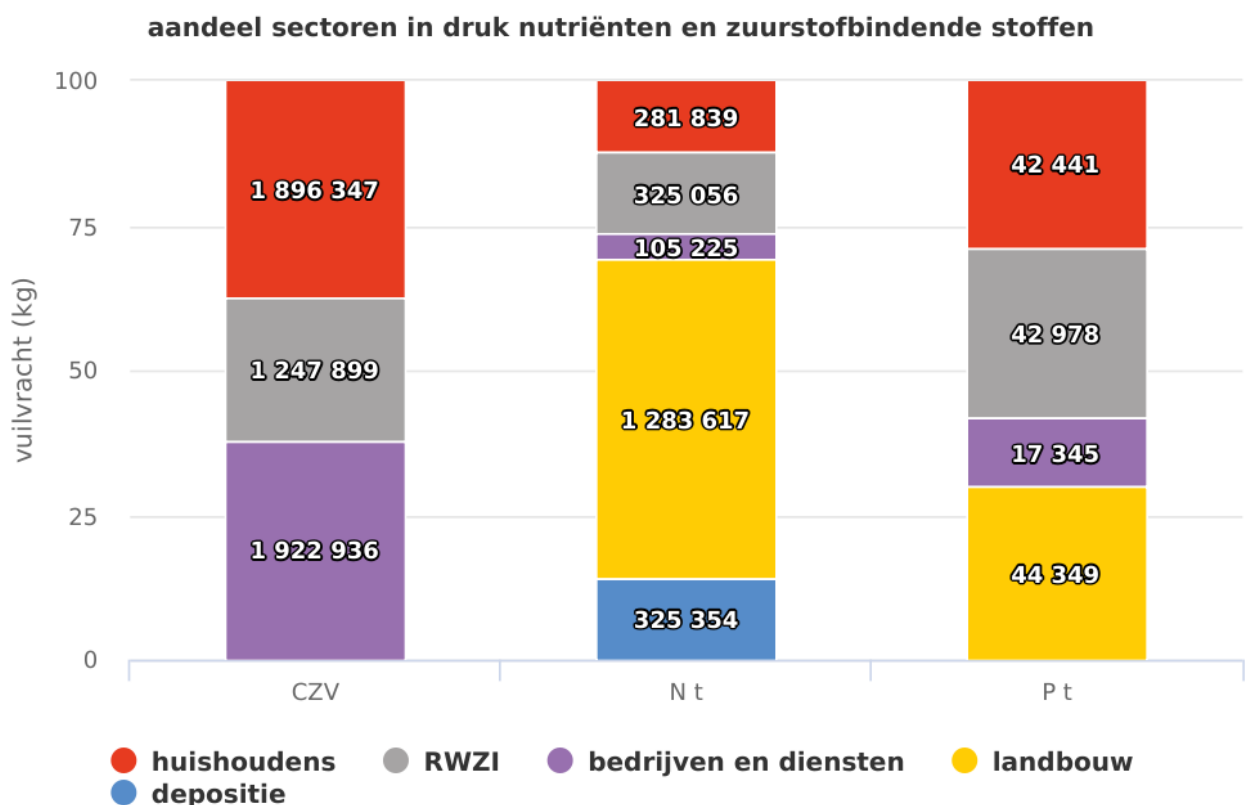
3.1.1 Druk vanuit de sectoren

In het bekken van de Gentse Kanalen is de druk voor **stikstof** voor meer dan de helft (55%) afkomstig van de landbouw. Huishoudens (= niet aangesloten woningen en woningen voorzien van een IBA), depositie, en RWZI zijn elk verantwoordelijk voor ongeveer 14% van de druk voor stikstof.

De druk voor **fosfor** is quasi gelijkmatig afkomstig van de landbouw, huishoudens en RWZI's.

Huishoudens en bedrijven hebben een gelijkaardig aandeel van (37%) in de totale druk door zuurstofbindende stoffen, effluent van RWZI's hebben een aandeel van ongeveer 25% in CZV-druk.

Deze verhoudingen kunnen variëren naargelang het seizoen.

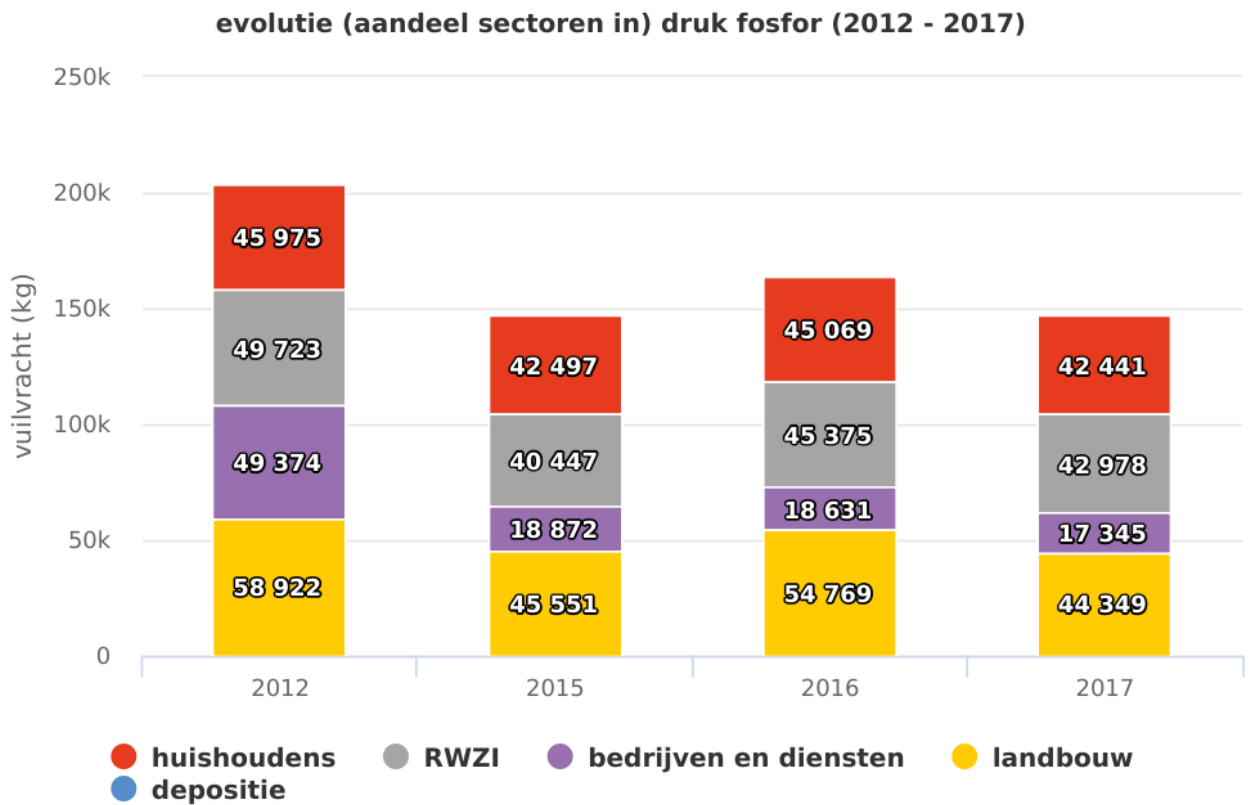
grafiek

Evolutie drukken

Opvallend is de stijging in 2016 met hogere totale drukken voor elk van de drie stoffen het jaar ervoor. De drukken dalen wel opnieuw in 2017 maar de druk voor stikstof en fosfor blijft in totaal wel

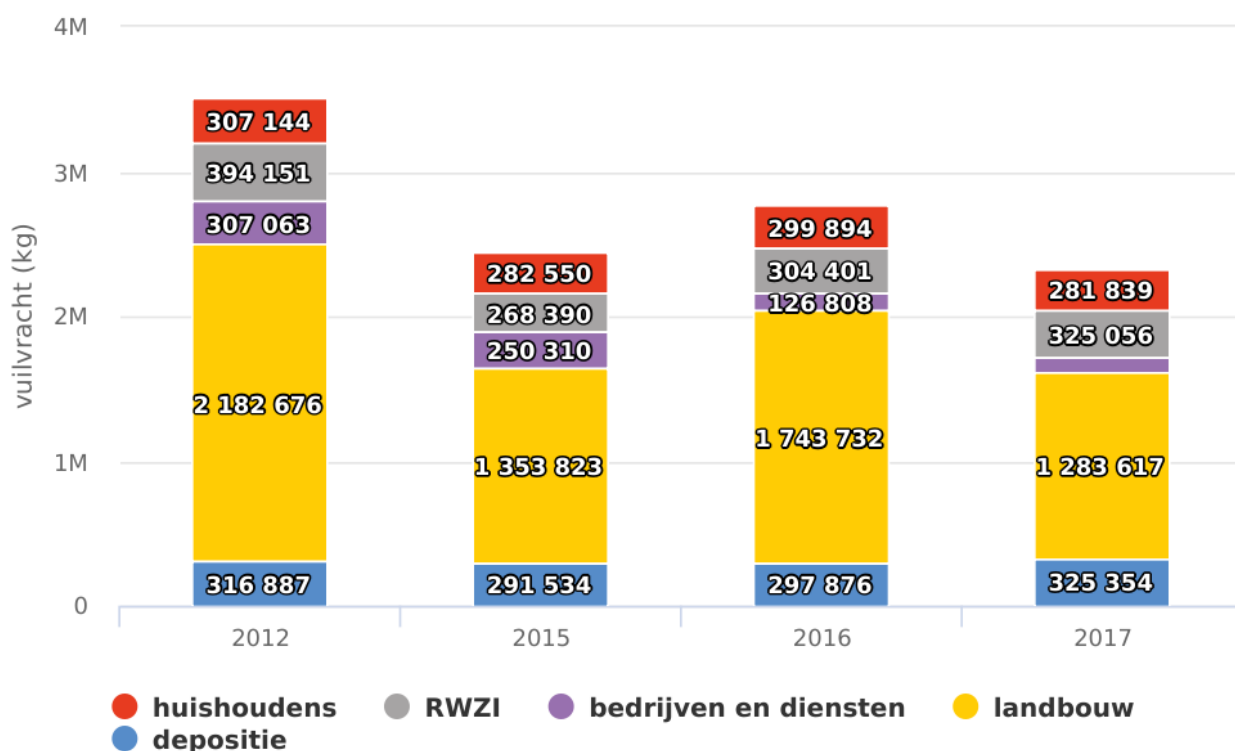
hoger dan in 2015, de druk voor CZV blijft ongeveer gelijk.

grafiek Voor **fosfor** stellen we in de periode 2012-2017 een daling vast voornamelijk ten gevolge van een daling van de uitstoot van fosfor door de bedrijven- en dienstensector die in 2015, 2016, 2017 minder bedroeg dan de uitstoot van fosfor in 2012. Ook voor de andere sectoren wordt er een daling opgemerkt, doch procentueel veel minder sterk.

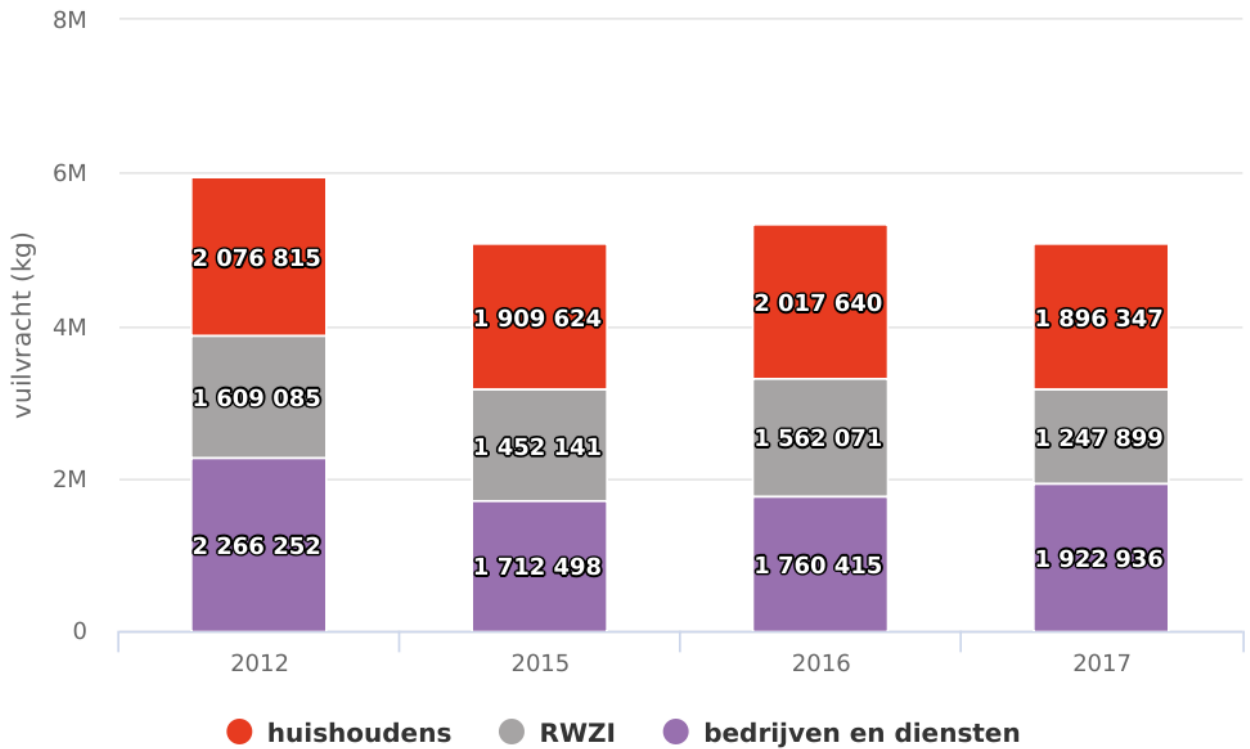
evolutie (aandeel sectoren in) druk stikstof (2012 - 2017)

grafiek Voor **stikstof** zien we globaal een daling. Opvallend is de sterke daling van de druk afkomstig vanuit bedrijven en diensten en de landbouwsector. Ook huishoudens en RWZI tonen een lichte daling. De druk afkomstig van atmosferische depositie is licht gestegen in de periode 2012-2017.

evolutie (aandeel sectoren in) druk CZV (2012 - 2017)

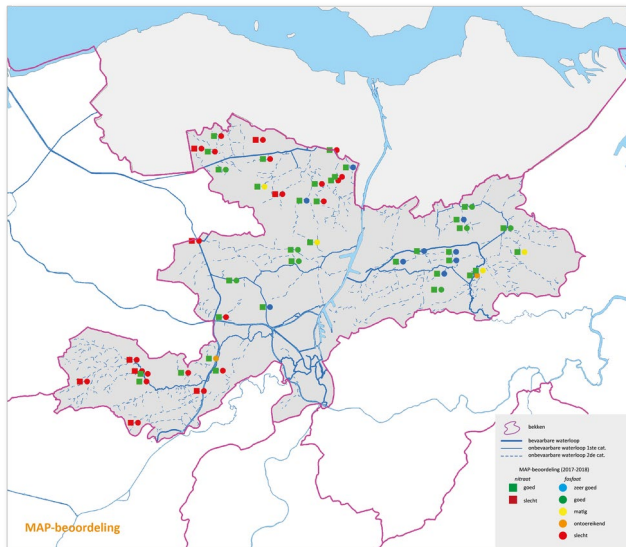

grafiek Ook voor **CZV** is er een afname in druk in de periode 2012-2017 (ongeveer 10%-15%). Opvallend is de relatief sterke daling voor de sector bedrijven en diensten en de druk vanuit RWZI's.

Opm: de druk van CZV op het watersysteem wordt enkel begroot voor de huishoudens, bedrijven en diensten en rioolwaterzuiveringsstations. De landbouw zal als sector ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan CZV, maar deze is tot op heden niet gekend.

3.1.1.1 Druk vanuit landbouw

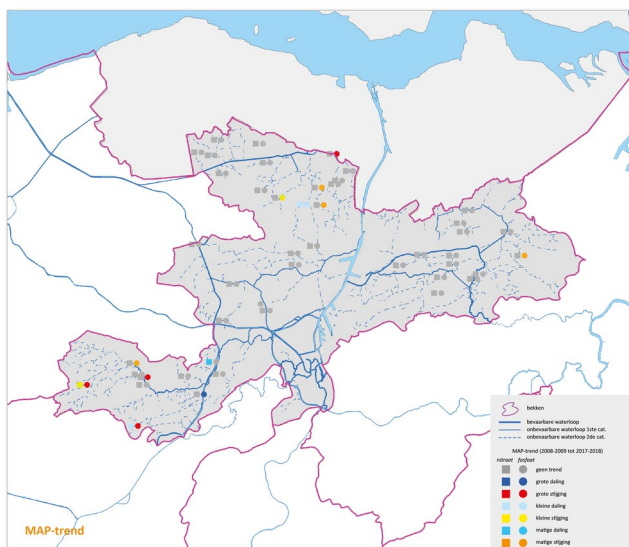

Voor nutriënten is een belangrijke bron de mestproductie en het mestgebruik op de landbouwgronden. Nutriënten in waterlopen in landbouwgebied worden gemeten in het MAP-meetnet³¹. De voorbije 10 jaar is er in het bekken van de Gentse Kanalen voor de druk van landbouw voor zowel nitraat als fosfaat amper een trend waar te nemen. Vooral de uitgesproken landbouwregio's in het stroomgebied van de Poekebeek en het noordelijk poldergebied van Assenede en Sint-Laureins vertonen duidelijker (meestal negatieve) trends voor nitraat of fosfaat.

Voor fosfaat wordt een stijgende trend opgemerkt voor de Zwarteluisbeek, Isabellawatering, Lembeekse Isabellastroom, de Ransbeek, De Vlaagbeek en Kapellebeek, de middenloop van de Poekebeek, de Wantebeek en Maanbeek. Een dalende trend wordt opgemerkt voor de Oosteeklose Beek en Moerbeek.

In het Bekken van de Gentse Kanalen (winterjaar 2017-2018) worden overschrijdingen van de toetsingsnorm (50 mg/l) voor **nitraat** opgemerkt voor MAP-meetpunten op enkele bovenlopen van de Poekebeek (Vlaagbeek en Kapellebeek, Wantebeek, Bundingsbeek, Reigersbeek) en enkele waterlopen in het noordelijk krekengebied van Sint-Laureins, de Lembeekse Isabellastroom en de Loop van het Hollebeekstraatje. Enkel op de Vlaagbeek, Kapellebeek manifesteert deze negatieve beoordeling zich ook als trend, negatief voor het milieu, in de voorbije 10 jaar. De Maanbeek, Oosteeklose beek en Ossebeek vertonen in deze periode een licht stijgende trend

³¹ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/drukken/nutriënten-en-zuurstofbindende-stoffen/druk-vanuit-de-sectoren/druk-vanuit-landbouw/gk_mapbeoordeling.png

De norm voor **fosfaat** (afhankelijk van

waterlooptype - varieert van 0,07 tot 0,14 mg/l) wordt op verschillende meetpunten in het bekken van de Gentse Kanalen niet gehaald. Dit blijft de grootste knelpuntparameter. De overschrijdingen kunnen we opnieuw vooral terugvinden in het noordelijk krekengebied van Sint-Laureins en op enkele bovenlopen van de Poekebeek (Vlaagtbeek en Kapellebeek, Wantebeek, Bundingsbeek, Reigersbeek). Deze negatieve beoordelingen manifesteren zich ook als stijgende trend voor de Zwarteluisbeek, Isabellawatering, Lembeekse Isabellastroom, de Ransbeek, De Vlaagtbeek en Kapellebeek, de middenloop van de Poekebeek, de Wantebeek en Maanbeek. Een dalende trend wordt opgemerkt voor de Oosteeklose Beek en Moerbeek.

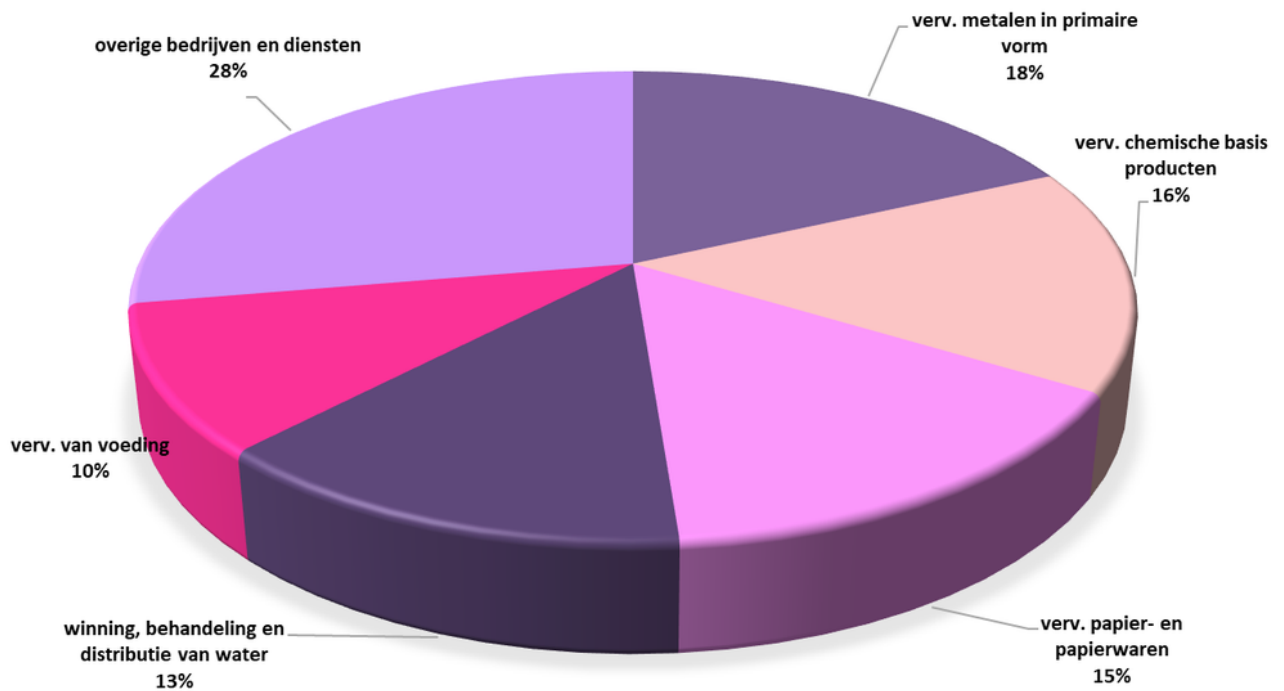
3.1.1.2 Druk vanuit bedrijven

In het bekken van de Gentse Kanalen is het aandeel van bedrijven (industrie, handel en diensten) op de vracht van CZV ongeveer 40%. Voor fosfaat- en stikstofemissies heeft de sector een kleiner aandeel van ongeveer 5% en 12%.

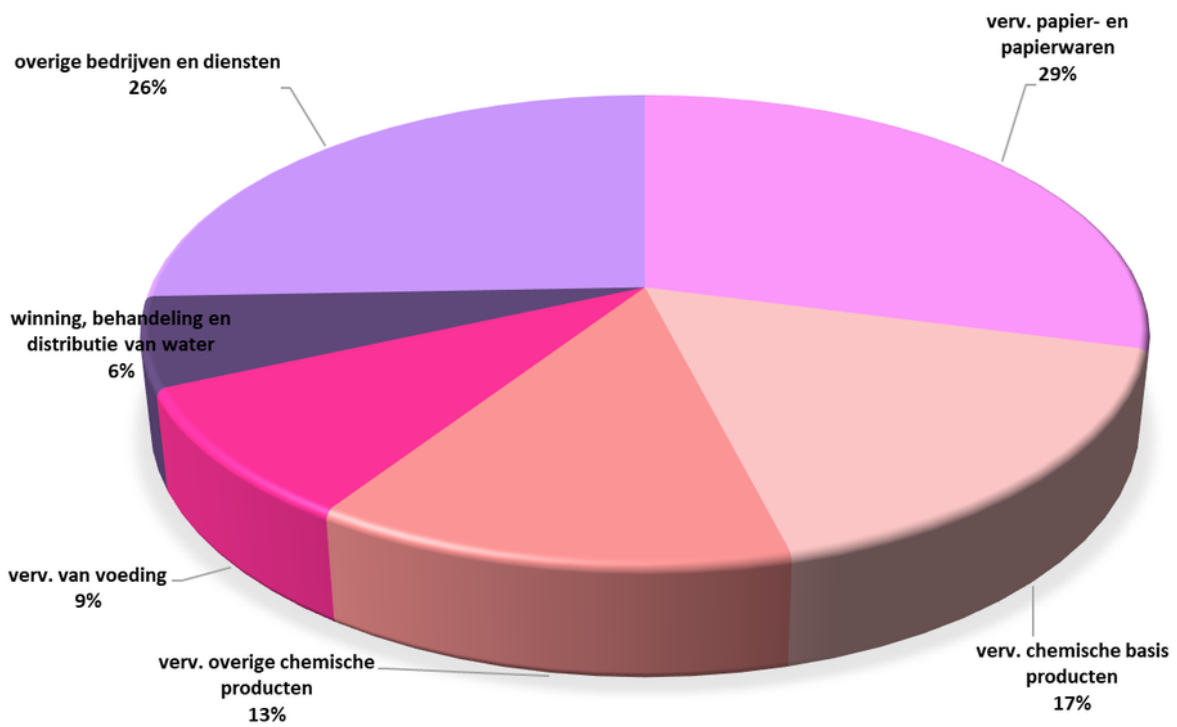
In het Bekken van de Gents Kanalen situeert de grootste druk vanuit bedrijven zich voornamelijk op de Ringvaart rond Gent, het kanaal Gent-Terneuzen en de Nieuwe Kale. Ook in de Meirebeek en de Gentse Binnenwateren is het aandeel van bedrijven in de totale CZV en BZV druk op deze waterlopen groter dan bij de meeste kleinere waterlopen.

Voor CZV, fosfor en stikstof is het vooral de sector van vervaardiging van papier en papierverwerking die het grootste aandeel (58% voor CZV, 29% voor fosfor) heeft van bedrijven op bekkenniveau. Ook de sector van vervaardiging van chemische basisproducten (16%) komt duidelijk naar voor op vlak van CZV (16%) en fosfor (29%). Voor stikstof zien we ook een aandeel van winning, distributie en behandeling van water en de metaalvervaardigende sector. De andere subsectoren hebben beperkt(er)e impact.

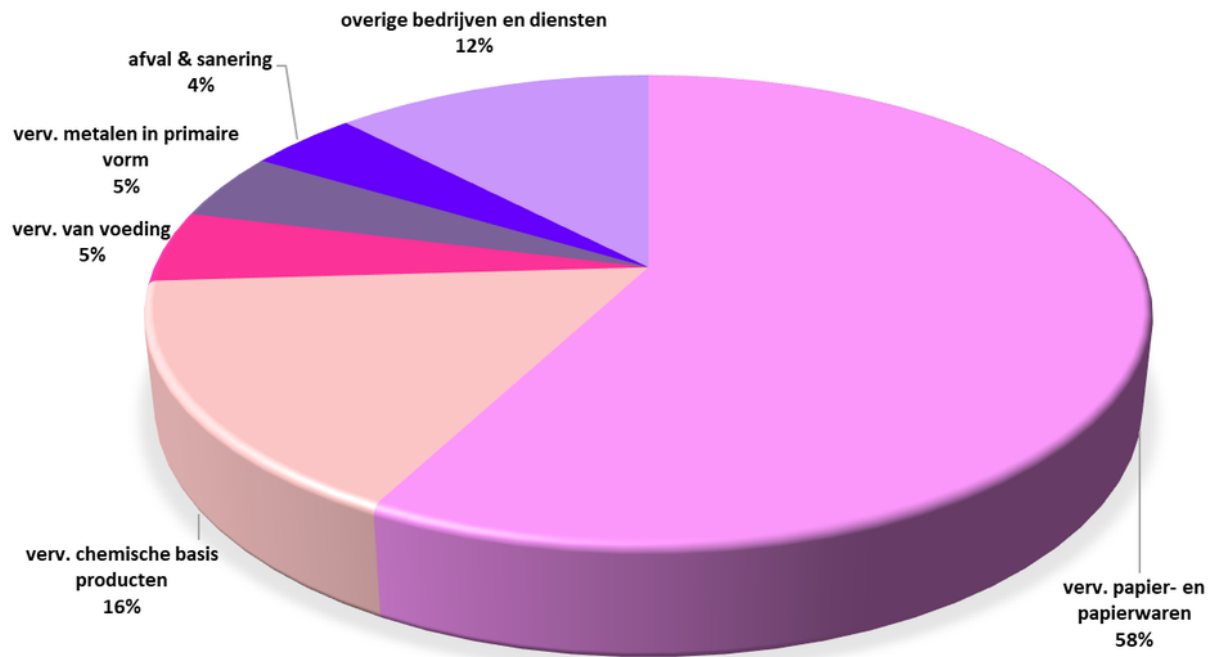

aandeel subsectoren bedrijven in druk stikstof (2017)

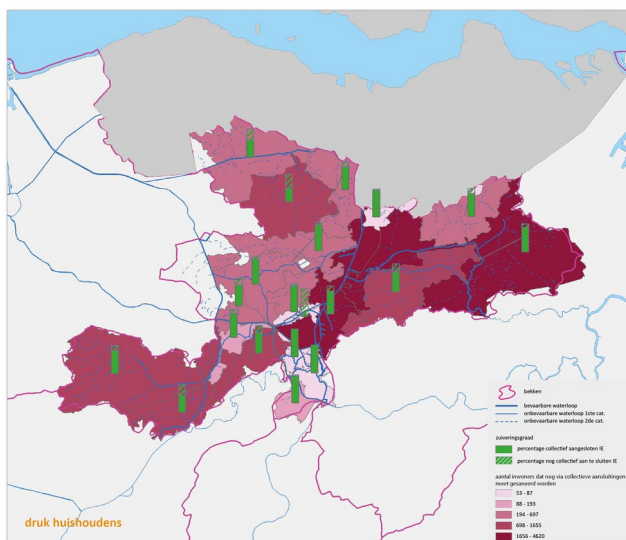
aandeel subsectoren bedrijven in druk fosfor (2017)

aandeel subsectoren bedrijven in druk CZV (2017)

3.1.1.3 Druk vanuit niet gesaneerde lozingen huishoudens

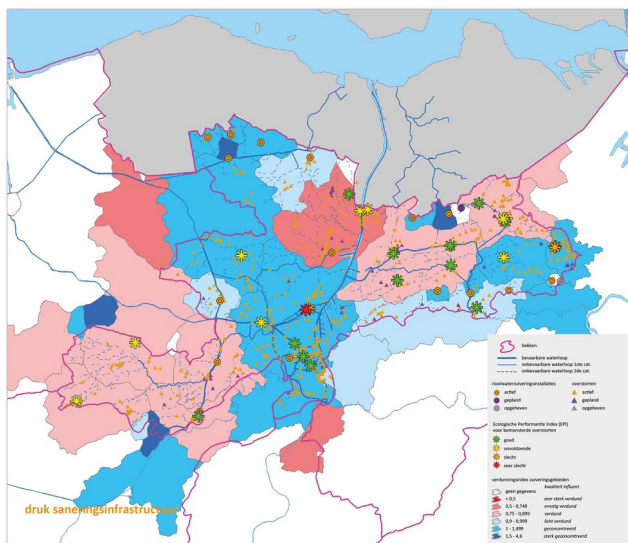
Met een zuiveringsgraad van 87 % en een rioleringsgraad van 87 % behoort het Bekken van de Gentse Kanalen in vergelijking met de andere bekken tot de middenmoot.

De voorbije 25 jaar is er heel wat geïnvesteerd in saneringsinfrastructuur in het Bekken van de Gentse Kanalen. Toch zijn er nog een aantal knelpunten. Vooral in de afstroomgebieden van Zwartesluisbeek, Meirebeek, Poekebeek en Zuidlede moet in verschillende regio's nog heel wat

saneringsinfrastructuur aangelegd worden. (zie de groene clusters op het zoneringsplan³²)

In het Bekken van de Gentse Kanalen zal ongeveer 4% van de inwoners niet aangesloten worden op de centrale rioleringsinfrastructuur. Dat afvalwater moet via een IBA (individuele behandelingsinstallatie afvalwater) gezuiverd worden. Slechts 11% van de IBA's is al geplaatst. Gezien deze disperse lozingen zich vaak in de kleinere waterlopen situeren, kan de lokale impact van die huishoudelijke lozingen wel belangrijk zijn. Onder meer in de Zwartesluisbeek in Assenede en in het afstroomgebied van de Poekebeek moeten nog heel wat IBA's aangelegd worden. (zie de rode clusters op het zoneringsplan³³)

3.1.1.4 Druk vanuit saneringsinfrastructuur

Restvracht RWZI's

In het bekken van de Gentse Kanalen zijn er 23 rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) actief; 1 (kleinere) is nog gepland (Moerbeke-Pereboom). Het afvalwater dat via de riolering aankomt in een RWZI wordt (zo goed mogelijk) gezuiverd alvorens het geloosd wordt in de waterloop. De RWZI's moeten voldoen aan het vooropgestelde zuiveringsrendement en aan de maximumnormen voor de effluentconcentraties opgenomen in de milieuvergunning. Ondanks die eisen bevat het effluent van de RWZI's nog steeds een restvracht, wat de druk van de RWZI's op het oppervlaktewater verklaart. De meeste RWZI's lozen op de grotere kanalen, in het noordelijk poldergebied en het afstroomgebied van de Moervaart zijn er nog verschillende RWZI's die, vooral in de zomerperiode een grotere impact kunnen hebben op de waterkwaliteit.

Overstorten

Het bekken van de Gentse Kanalen telt veel overstorten. Bij een overstort in werking komt het

³² https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/drukken/nutrienten-en-zuurstofbindende-stoffen/druk-vanuit-de-sectoren/druk-vanuit-niet-gesaneerde-lozingen-huishoudens/gk_huishoudens.png

³³ <https://www.vmm.be/water/riolering/aansluiten-of-zelf-zuiveren/zoneringsplannen>

ongezuiverde rioolwater verdund in het oppervlaktewater terecht en zorgt zo voor een druk op de (ecologische) waterkwaliteit. Van de beoordeelde overstorten in het bekken van de Gentse Kanalen (25 in 2017) scoort het merendeel matig of goed, 1 overstort (in Evergem) scoort slecht en 1 onvoldoende.

Verdunning

De mate van verdunning is vaak een indicatie voor overstortwerking. Een hoge mate van verdunning wijst immers vaak op de aansluiting van grachten en grote oppervlakten waarbij het hemelwater in het rioolstelsel terecht komt. In het Bekken van de Gentse Kanalen vormt verdunning een groot probleem in de zuiveringsgebieden van Zelzate en Ertvelde.

3.1.1.5 Grensoverschrijdende vuilvrachten

In het bekken van de Gentse Kanalen komen er via het Afleidingskanaal van de Leie, de Toeristische Leie en de Bovenschelde vuilvrachten binnen vanuit het bekken van de Leie en Bovenschelde die op hun beurt vuilvracht ontvangen vanuit Frankrijk en Wallonië. Voor een inschatting van de (gewestgrens)overschrijdende vuilvrachten wordt verwezen naar het bekkenspecifiek deel van de Bovenschelde en Leie.

3.2 Gevaarlijke stoffen

De gevaarlijke stoffen worden onderverdeeld in 3 grote groepen: zware metalen, pesticiden en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's).

Over de verontreiniging door zware metalen is gedetailleerde info beschikbaar op bekkenniveau. Pesticiden, PAK's en eventuele overige industriële polluenten worden in oppervlaktewater slechts steekproefsgewijs of in het kader van een gebieds- of sectorgerichte campagne gemeten. Voor het bekken van de Gentse Kanalen is geen bekkenspecifieke info voorhanden over deze groepen van gevaarlijke stoffen.

Voor meer informatie over gevaarlijke stoffen, zie stroomgebiedniveau³⁴.

Zware metalen

Voor de meeste zware metalen is de uitstoot gemiddeld tot laag in vergelijking met andere bekkens.

Druk vanuit de sectoren

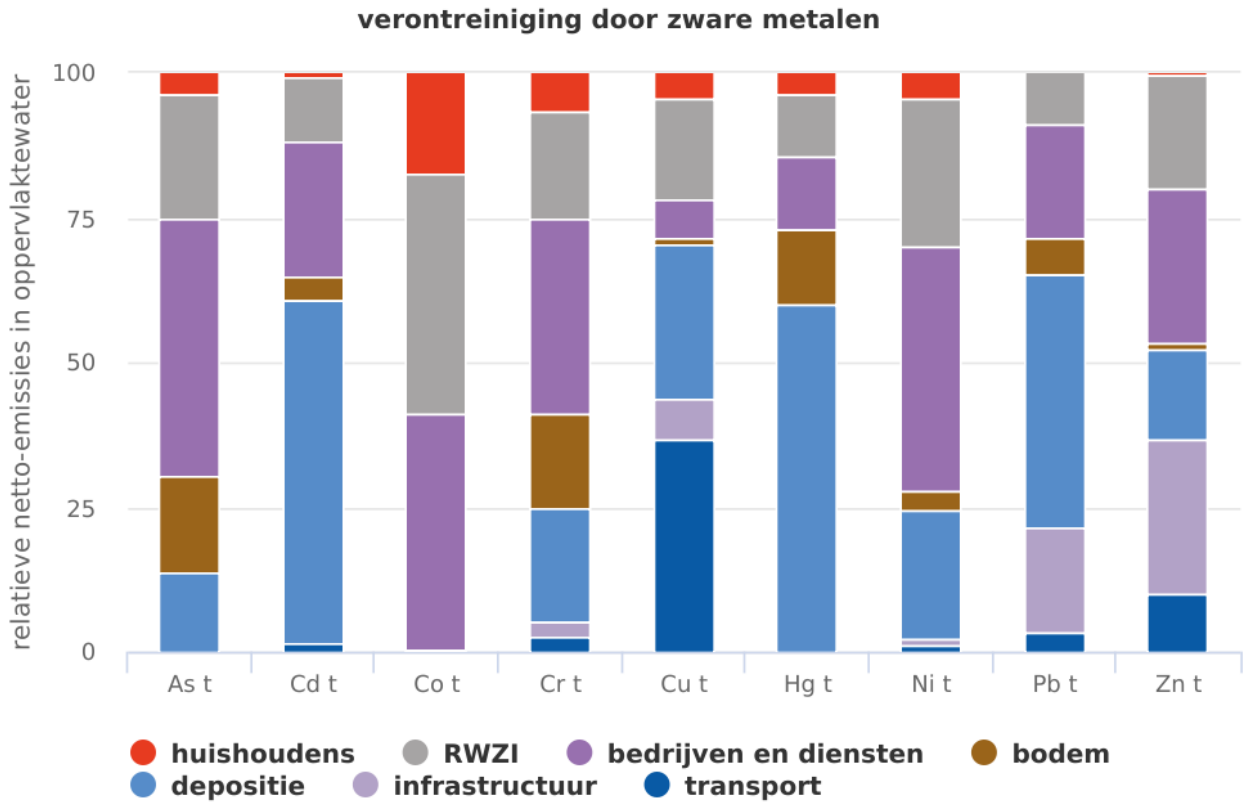
De sector van bedrijven is verantwoordelijk voor het grootste aandeel in de uitstoot van arseen, kobalt, chroom en nikkel. Het aandeel van RWZI's in de totale uitstoot van kobalt is groot en op eenzelfde niveau als dat van de sector bedrijven. De uitstoot van cadmium, kwik en lood is voornamelijk afkomstig van atmosferische depositie. Opvallend is het sterke aandeel van de

³⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/analyses>

transportsector in de uitstoot van koper. Overige sectoren hebben een kleiner aandeel in de uitstoot van zware metalen.

In vergelijking met het Vlaamse gemiddelde is de druk van bodem(erosie) aanzienlijk kleiner in het bekken van de Gentse Kanalen omdat de bodemerosieproblematiek hier zeer beperkt is. Hierdoor verhoogt ook het aandeel van de overige bronnen voor de meeste zware metalen.

grafiek

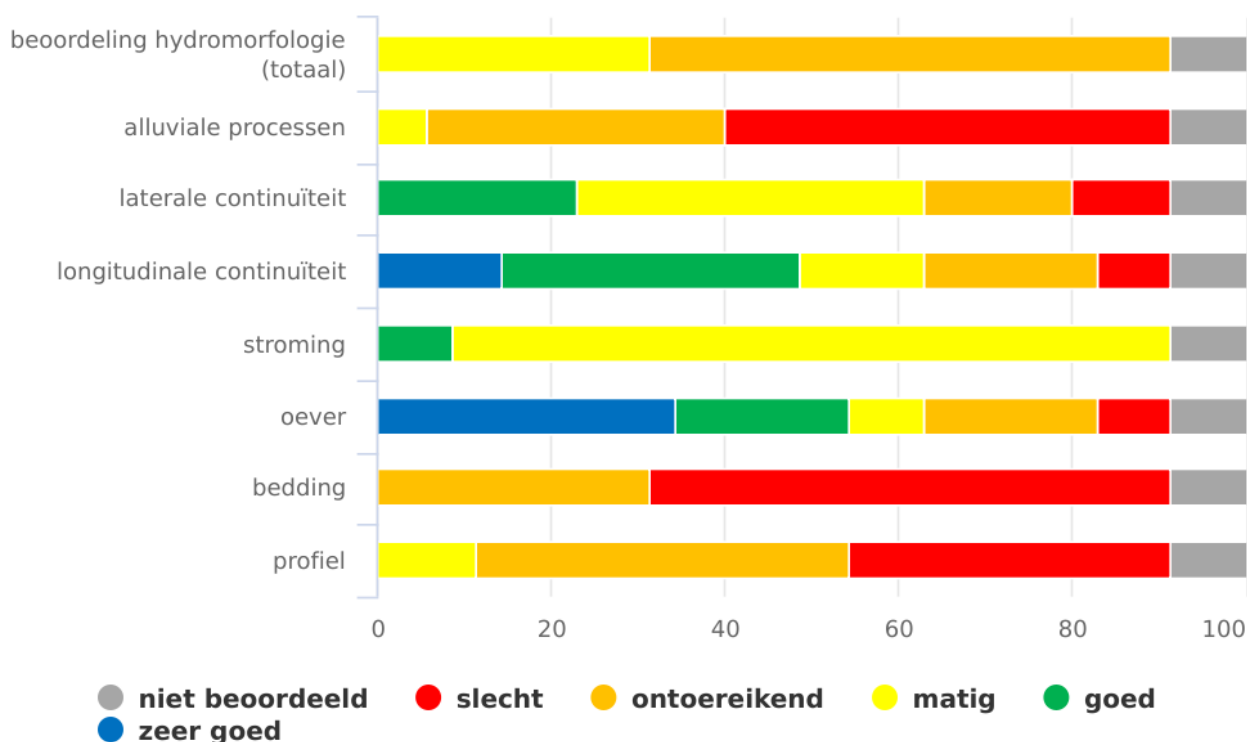
3.3 Hydromorfologische veranderingen

Structuurkwaliteit

De structuurkwaliteit beïnvloedt in belangrijke mate het halen van een goede ecologische toestand. De structuur van de waterloop is in het verleden echter vaak onderhevig geweest aan menselijke invloeden (transport, waterbeheer, ...). Dit is het geval voor de meeste waterlopen in het bekken van de Gentse Kanalen. Bij de beoordeling van de hydromorfologie in het bekken van de Gentse Kanalen krijgt geen enkele waterloop de beoordeling goed of zeer goed.

hydromorfologische kwaliteitswaardering (VL en L1)

grafiek

Voor de deelmaatlaten alluviale processen, bedding en profiel laten vaak te wensen over, ook in vergelijking met het Vlaamse gemiddelde. Grootschalige herkalibratiewerken zoals het rechtekken, uitdiepen en indijken ten behoeve van de scheepvaart, drinkwaterwinning uit oppervlaktewater en het verhogen van de afvoercapaciteit resulteren in slechte scores voor deze parameters.

In vergelijking met het Vlaamse gemiddelde is de minder goede beoordeling van de deelmaatlat alluviale processen opvallend. Niet onlogisch want een groot deel van de waterlopen in het bekken van de Gentse Kanalen zijn polderwaterlopen die ontwaterd worden door pompgemalen. Overstromingen door overtopping van de waterlopen zijn minder voorkomend in vergelijking met heel wat andere bekkens. De meest polderwaterlopen zijn breed, rechtlijnig en hebben slechts geringe stroomsnelheden. Hierdoor worden natuurlijke vorming van stroomkuilen, sedimentbanken bemoeilijkt en is er een grotere sedimentatie in deze waterlopen wat de deelmaatlat bedding negatief beïnvloedt. In vergelijking met het Vlaamse gemiddelde scoort dit aspect dan ook slechter in de Gentse Kanalen.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de structuurkwaliteit in het bekken, zie hoofdstuk toestand.³⁵

Vismigratiekelpunten

³⁵ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/drukken/hydromorfologische-veranderingen/gentsekanalen_hydromorfologische

In het bekken van de Gentse Kanalen is heel wat waterbeheersingsinfrastructuur aanwezig. Het waterloppennetwerk is er sterk versnipperd door de aanwezigheid van allerlei barrières. Naargelang de aard en de locatie van de barrière is de impact meer of minder belangrijk op de visgemeenschappen. Verschillende vissoorten kennen een verschillend paai- en migratiegedrag. De knelpunten zijn dan ook in zekere mate vis-afhankelijk.

Voor het herstel van vrije vismigratie in Vlaanderen is, in uitvoering van de Benelux-beschikking, een [prioriteitenkaart](#) opgesteld waarop de belangrijkste waterlopen voor het visbestand staan aangeduid en die dus als eerste knelpuntvrij moeten worden gemaakt. In het bekken van de Gentse Kanalen is het vismigratieknelpunt Merelbeke van cruciaal belang om vrije vismigratie mogelijk te maken richting Bovenschelde en Leie. Verder zijn ook het kanaal Gent-Oostende en het Leopoldkanaal aangeduid als waterlopen met prioriteit 1. Een aantal waterlopen werden aangeduid met prioriteit 2 zoals het kanaal Gent-Terneuzen, de Moervaart, Kanaal van Stekene, de Bovendurme en het Afleidingskanaal van de Leie.

Een volledig overzicht van de vismigratieknelpunten is raadpleegbaar op de website van de VMM³⁶.

3.4 Overstromingen en wateroverlast

Overstromingen zijn een natuurlijk verschijnsel. Vooral tijdens de winterperiodes zorgt de verhoogde aanvoer van water ervoor dat waterlopen hun winterbedding aanspreken en dus buiten hun oevers treden. Dit zijn zogenaamde fluviale overstromingen. Overstromingen worden niet enkel veroorzaakt door overstroming vanuit de waterloop. Vooral in het geval van zomeronweders is het vaak afspoelend regenwater dat problemen veroorzaakt. Dit zijn de zogenaamde pluviale overstromingen. Tot slot kunnen de kustbekkens in extreme gevallen getroffen worden door grote dijkdoorbraken, wat voor kustoverstromingen kan zorgen.

Op www.waterinfo.be³⁷ kunnen de overstromingsgevoelige gebieden worden geraadpleegd, evenals de overstromingsgevaarkaarten (beschrijven de fysische eigenschappen van de overstromingen zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden) en de overstromingsrisicokaarten (brengen de gevolgen voor mens (sociale), ecologie, economie en cultureel erfgoed in kaart).

Waterschade beperken

Overstromingen kunnen niet altijd vermeden worden. De schade binnen de perken houden is dan uiterst belangrijk. Correct informeren is daarbij van cruciaal belang. Op de portaal-site www.waterinfo.be³⁸ brengen de waterbeheerders al hun metingen en voorspellingen samen. Zo kunnen de nodige maatregelen getroffen worden om waterschade tot een minimum te beperken.

In het bekken van de Gentse Kanalen hebben zich in het verleden meermaals zware overstromingen

³⁶ <http://vismigratie.vmm.be/vismigratie/>

³⁷ <http://www.waterinfo.be>

³⁸ <http://www.waterinfo.be>

voorgedaan. Door de bouw van dijken, stuwen, pompgemalen en verbindingswaterlopen is het watersysteem zo ingericht dat overstromingen zo veel als mogelijk vermeden kunnen worden. Ook aangelegde overstromingsgebieden en wachtbekkens (bv. op de Belselebeek te Belsele en de Poekebeek te Ruiselede) zorgen ervoor dat water bovenstrooms wordt vastgehouden zodat benedenstrooms wateroverlast vermeden kan worden.

Ondanks de verschillende maatregelen die al genomen zijn, wordt het bekken van de Gentse Kanalen nog regelmatig geconfronteerd met ernstige vormen van wateroverlast. Door de klimaatverandering zullen er in de toekomst nog vaker overstromingen optreden, ook in gebieden die nu nog geen problemen van wateroverlast kennen. De te verwachten impact van klimaatverandering op overstromingen kan bekeken worden op het klimaatportaal Vlaanderen³⁹.

'De herinrichting van de Oude zandwinningsputten te Lochristi en de nieuwe Westlede beschermt Lochristi en Oostakker'

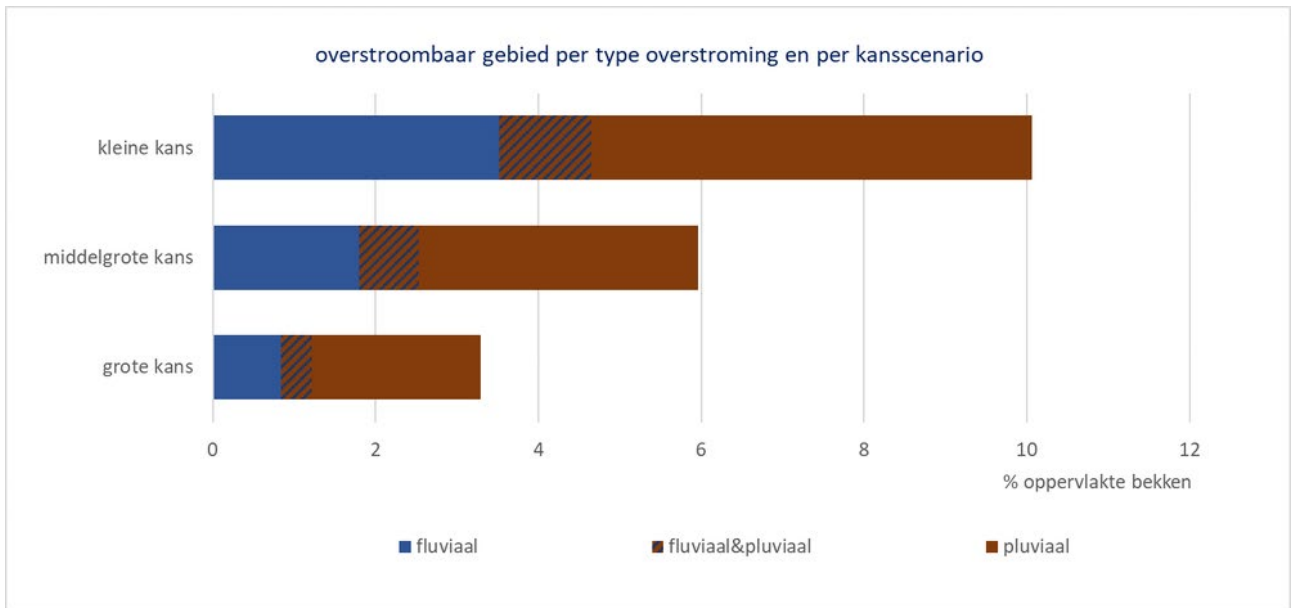
De regio rond Oostakker en Lochristi kent een hoge verstedelingsgraad en vormt een economisch knooppunt. Omwille van het vlakke karakter van het gebied en de hoge verhardingsgraad is de regio gevoelig voor wateroverlast. Om aan dit probleem te verhelpen, sloegen de verschillende waterloopbeheerders en betrokken overheden de handen in elkaar. Onder coördinatie van bekkenbestuur van de Gentse Kanalen, met ondersteuning van het bekkensecretariaat worden maatregelen om wateroverlast in het gebied te vermijden verder uitgewerkt. Zo is er gestart met de aanleg van een nieuwe afwateringsweg richting Sifferdok en wordt er een waterbuffer voorzien bij de inrichting van de oude zandwinningsputten als vierde groenpool van stad Gent.

3.4.1 Overstromingsrisico

In het bekken van de Gentse Kanalen is het overstromingsrisico (dit is de kans dat zich een overstroming voordoet in combinatie met de mogelijke negatieve gevolgen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid) vergeleken met de rest van Vlaanderen relatief klein : ongeveer 3% van de oppervlakte van het bekken overstroomt bij een overstroming (fluviaal + pluviaal) met grote kans op voorkomen (T10,dwz de kans dat die overstroming van deze omvang zich voordoet is gemiddeld 1 keer in de 10 jaar), bij een overstroming met kleine kans (T1000) stijgt dit tot bijna 10%. Het bekken van de Gentse Kanalen is vooral voor pluviale overstromingen kwetsbaar.

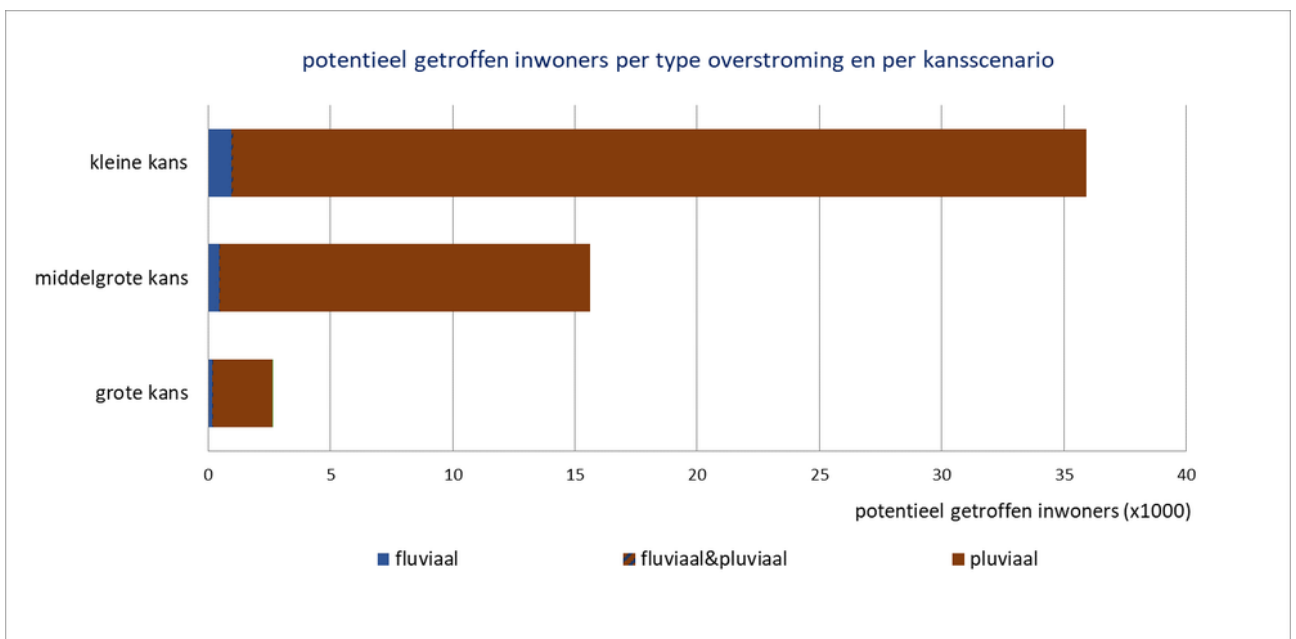
³⁹ <http://klimaat.vmm.be>

3.4.2 Getroffen inwoners

In het bekken van de Gentse Kanalen worden de meeste inwoners getroffen door pluviale overstromingen (tot 2500 personen bij een overstroming van deze omvang die zich gemiddeld eens in 10 jaar voordoet). Inwoners die in een vallei wonen, kunnen getroffen worden door zowel fluviale als pluviale overstromingen.

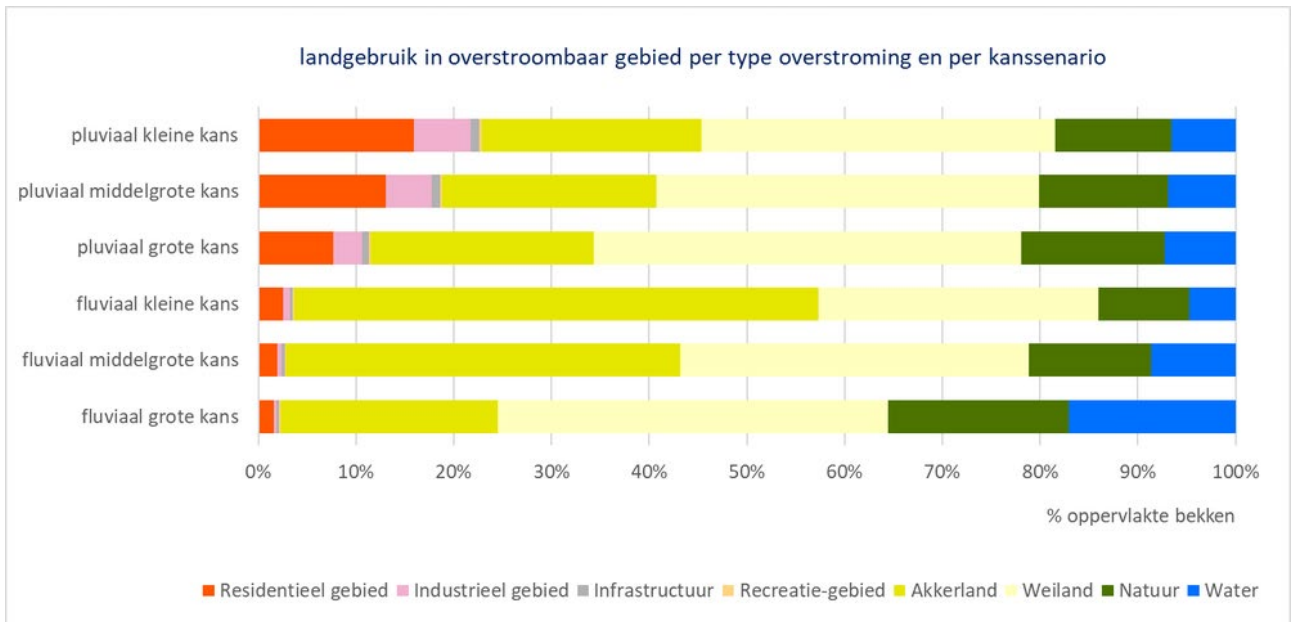

3.4.3 Landgebruik in overstroombaar gebied

Vooral weiland overstroomt in het bekken van de Gentse Kanalen maar ook akkerland, gaande van 30% tot 40% van het overstromingsgebied naargelang de overstromingskans en de oorsprong

(fluviaal of pluviaal). Ook akkerland maakt een groot deel uit van het overstromde gebied, ongeveer 20%. Dit percentage kan stijgen tot 40% bij een fluviale overstroming met middelgrote kans en 53% bij een fluviale overstroming met kleine kans. Ook natuurgebied (grote natuurgebieden, bos, heide ...) vormt een aanzienlijk deel van de oppervlakte die overstromt (ongeveer een 10%). Het aandeel van overstromd natuurgebied neemt af naargelang de kans kleiner wordt. Het aandeel van residentieel gebied dat overstromd is relatief klein bij fluviale overstromingen. Bij pluviale overstromingen varieert dit van ongeveer 7% (grote kans) tot 16% bij kleine kans.

3.5 Waterschaarste en droogte

Aanhoudende droogte leidt tot hinder voor de sectoren door tekort aan water en door droogtmaatregelen die genomen of opgelegd worden. Waterbeheerders, waterbedrijven en andere overheidsdiensten stellen een hoger peil in, passen de stuwregeling voor schepen aan, voorzien voeding vanuit andere waterlopen enz. om de impact van de droogte te verminderen. Bijkomend legt de minister of de gouverneur zo nodig watergebruiksbeperkingen voor specifieke toepassingen op, stelt een captatieverbod in of vaardigt een recreatieverbod uit omwille van de aanwezigheid van toxische blauwalgen.

Ingestelde droogtmaatregelen kan u raadplegen via www.opdehoogtevandrogte.be⁴⁰.

Lagere peilen en afvoeren in de waterlopen hebben verhoogde watertemperaturen, lage(re) zuurstofconcentraties, hogere concentraties aan polluenten, een verminderde werking van visdoorgangen, droogval, enz. tot gevolg. Dit kan leiden tot een verslechterde ecologische toestand. Ook de kans op acute ecologische problemen zoals vissterfte, (blauw)algenbloei, botulisme, ... neemt toe. Daarom worden bij lage waterpeilen, vooral in **ecologisch belangrijke waterlopen**,

⁴⁰ <http://www.opdehoogtevandrogte.be/>

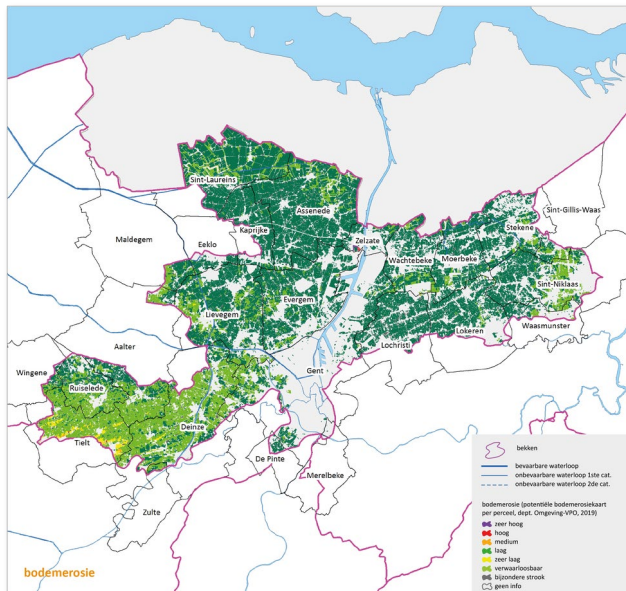

via het Kanaal Gent-Terneuzen aan Nederland werd vastgelegd. Dit debiet werd afgesproken om zoveel mogelijk zout water terug te dringen.

3.6 Sedimenttoevoer

De aanvoer van sediment naar de waterlopen veroorzaakt een aanzienlijke en versnelde sedimenttoename in de waterlopen. De sedimenttoevoer vormt een probleem voor de afvoercapaciteit, de (ecologische) (water)kwaliteit en de scheepvaart. Het aangevoerde sediment vormt vooral een probleem voor de waterkwaliteit doordat dit het water troebeler maakt en doordat er vaak veel nutriënten en pollutanten (pesticiden, zware metalen, PAK's) aan gebonden zijn, die zo in de waterloop terechtkomen. Deze zwevende stofdeeltjes stapelen zich ook op in de waterbodem, waardoor deze vaker moet geruimd worden en/of vervuild raakt.

Bodemerosie

Bodemerosie is een relatief beperkt probleem

in het bekken van de Gentse Kanalen en komt vooral voor in de meer reliëfvrije gebieden in het oosten (Molenbeek, Belselebeek) en westen van het bekken (Poekebeek). In 2018 erodeerde 58.010 ton bodemmateriaal, waarvan 24.328 ton terecht kwam in de waterlopen en grachten, en 211 ton in de riolering.

Vooraf tijdens hevige zomeronweders kan afspoeling van sediment (bodemerisatie) leiden tot modderoverlast, waardoor wateroverlast, schade aan woningen, landbouw, riolering en het wegdek wordt veroorzaakt.

Alle erosiegevoelige gemeenten in het bekken van de Gentse Kanalen hebben een erosiebestrijdingsplan, en zijn, meestal met de hulp van erosiecoördinatoren, bezig met de uitwerking en aanleg van erosiebestrijdings-maatregelen, maar dit verloopt vaak traag. Ook de bedrijfsplanners van VLM zijn heel actief in het bekken.

Lozingen

Ontwerp Stroomgebiedbeheerplannen Schelde en Maas 2022-2027

Ook **huishoudelijke** (overstorten, effluent RWZI, niet aangesloten huizen) en **industriële lozingen** kunnen grote hoeveelheden zwevende stof bevatten.

Jarenlange huishoudelijke lozingen hebben bijvoorbeeld voor een dikke sliblaag gezorgd in de Oude Kale en de Vlietbeek.

4 TOESTAND

De drukken op het watersysteem door onder meer nutriënten, gevaarlijke stoffen of aanpassingen aan de waterloop, hebben een belangrijke impact op de toestand van het watersysteem.

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt strenge eisen aan de toestand van het watersysteem en scheidt het kader voor de toestandsbeoordeling.

Het is in ieders belang om die goede kwaliteit na te streven. Een goede watertoestand biedt immers kansen aan mens, natuur, en tal van andere actoren. Water zal meer inzetbaar zijn voor verschillende toepassingen, recreatie op en rond water wordt aantrekkelijker, er zijn geen vervuilde waterlopen meer,...

Ook op vlak van waterkwantiteit willen we de druk zo veel mogelijk beperken om een goede toestand van de watervoorraden te bereiken.

4.1 Oppervlaktewaterkwaliteit

Een 'goede oppervlaktewaterkwaliteit' betekent dat zowel de ecologische toestand als de chemische toestand van het oppervlaktewater tenminste 'goed' zijn.

Wat die goede toestand precies inhoudt, is in de kaderrichtlijn Water omschreven in de vorm van **milieudoelstellingen**.

De **beoordeling** van de **toestand** gebeurt per oppervlaktewaterlichaam.

De referentieperiode voor de beoordeling is 2016-2018.

Milieudoelstellingen

Milieudoelstellingen zijn onder de vorm van milieukwaliteitsnormen vastgelegd. Die normen zijn op een wetenschappelijke manier vastgelegd. De milieudoelstellingen waaraan een waterlichaam moet voldoen, zijn afhankelijk van de karakterisering van het waterlichaam⁴¹. In sterk veranderde en kunstmatige wateren heeft het biologische leven niet dezelfde ontwikkelingskansen. Daarom hebben deze wateren een aangepaste doelstelling, namelijk een goed ecologisch potentieel (ipv goede ecologische toestand).

Er zijn ook een aantal waterlichamen die [specifieke \(verscherpte\) doelstellingen](#) hebben omwille van hun ligging in beschermde gebieden (drinkwaterwingebied, speciale beschermingszones,...).

Voor meer informatie over de doelstellingen, zie stroomgebiedniveau⁴².

⁴¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/karakterisering-oppervlaktewaterlichamen>

⁴² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen>

Per waterlichaam kunnen de milieudoelstellingen geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁴³.

4.1.1 Ecologische toestand

De beoordeling van de ecologische toestand gebeurt aan de hand van 5 biologische kwaliteitselementen (macro-invertebraten, macrofyten, fyto-benthos, vissen en fytoplankton).

Daarnaast zijn de fysico-chemische parameters (5 'gidsparementen': zuurtegraad (pH), opgeloste zuurstof, totaal stikstof, geleidbaarheid en totaal fosfor) en de hydromorfologie ondersteunend in deze beoordeling.

Voor de beoordeling worden de kwaliteitselementen ingedeeld in:

1. *5 klassen (slecht - ontoereikend - matig - goed - zeer goed) voor natuurlijke waterlichamen*
2. *4 klassen (slecht - ontoereikend - matig - goed) voor sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen*

Hierbij geldt het one-out, all-out principe: het slechtst scorende kwaliteitselement bepaalt de globale toestandbeoordeling van het waterlichaam.

Voor meer informatie over de beoordeling van de toestand, zie stroomgebiedniveau⁴⁴.

fysico-chemie⁴⁵

4.1.1.1 algemene beoordeling

Geen enkel oppervlaktewaterlichaam haalt de goede ecologische toestand in het bekken van de Gentse Kanalen.

Vlaamse waterlichamen

Bijna de helft van de Vlaamse waterlichamen komt met een matige score in de buurt van de goede toestand/potentieel. Het feit dat de deelparementen het individueel een stuk beter doen, is hoopgevend. Zo scoort de parameter macro-invertebraten en fyto-benthos voor meer dan 40% van de Vlaamse waterlichamen goed. De parameter fytoplankton zit in de buurt van de 20%. De parameters vis en macrofyten moeten het stellen met slechts ongeveer 5% goed scorende waterlichamen.

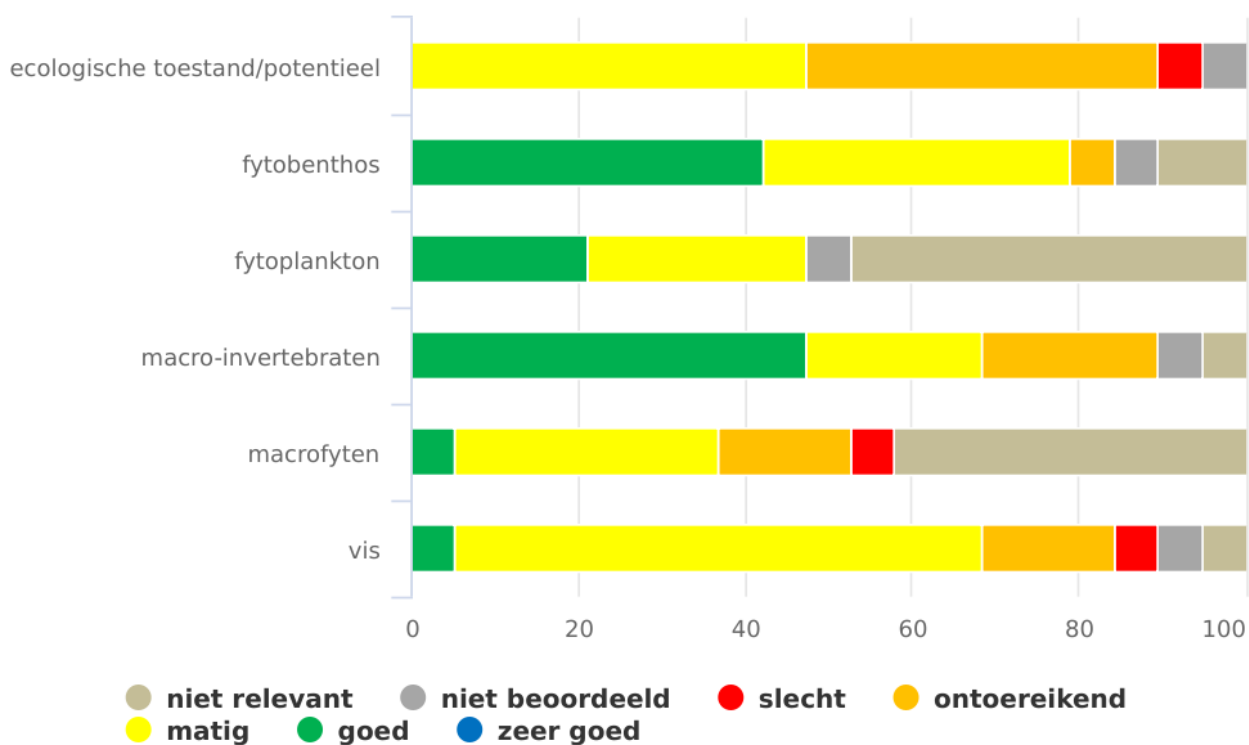
⁴³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁴⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen>

⁴⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/fysico-chemie>

ecologische toestand/potentieel (2013 - 2018) VI WLn

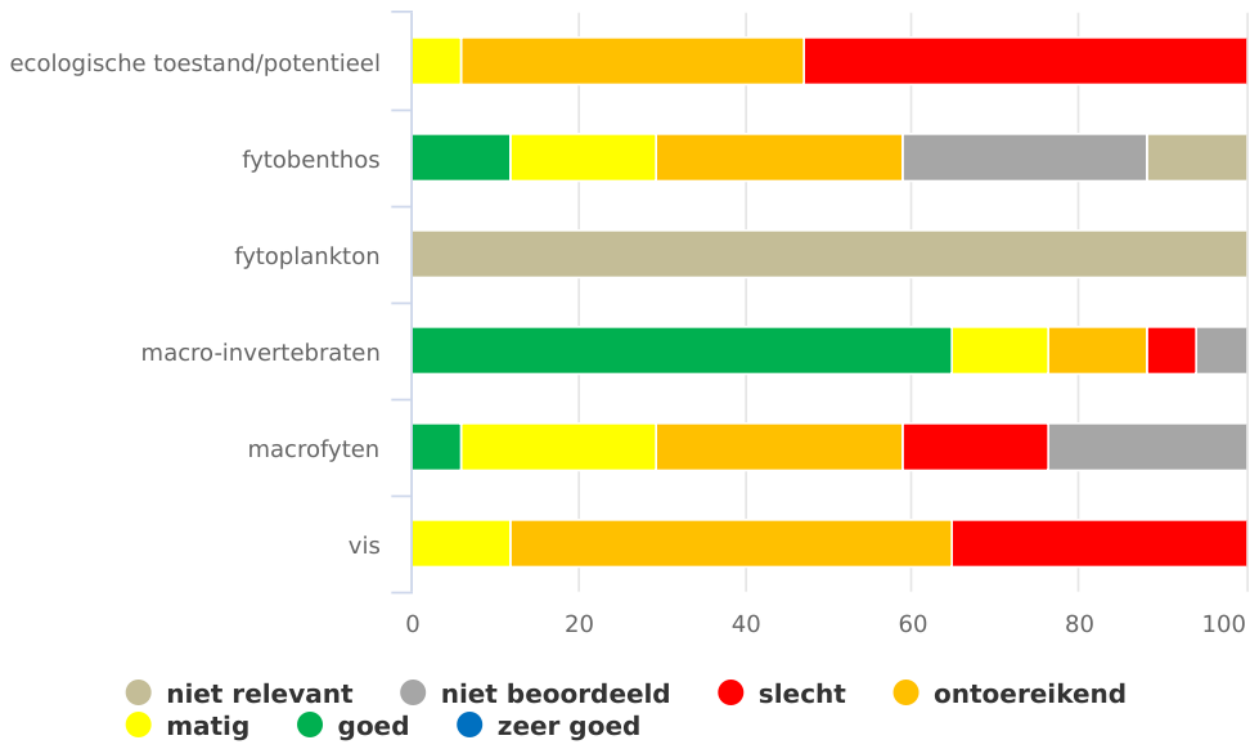
grafiek

Lokale waterlichamen

Minder dan 10% van de lokale waterlichamen van 1ste orde komt met een matige score in de buurt van de goede toestand/potentieel. Net zoals bij de Vlaamse waterlichamen scoort de deelparameter macro-invertebraten duidelijk het best. Nauwelijks 5% van de parameter macrofyten behaalt een goede score. De parameter fyto benthos doet het met iets meer dan 10% goede waterlichamen iets beter. Voor vis is er geen enkel lokaal waterlichaam die de goede toestand haalt.

ecologische toestand/potentieel (2013 - 2018) L1 WLn

grafiek

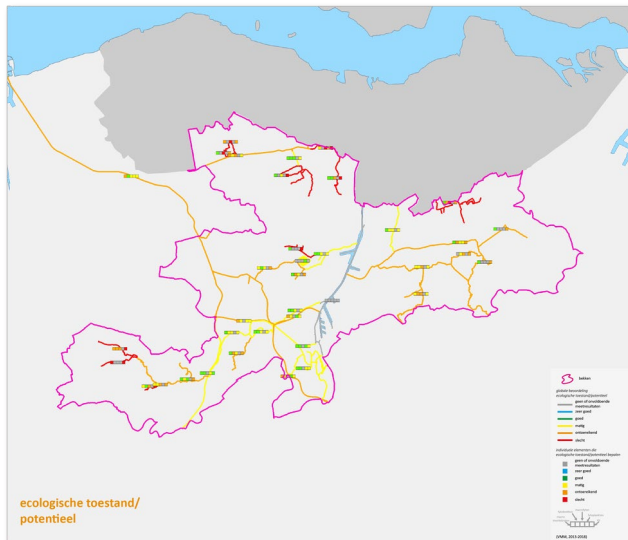
Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁴⁶.

Merk op dat in de beoordeling van de ecologische toestand/potentieel de biologische kwaliteitselementen doorslaggevend zijn. De fysisch-chemische kwaliteit (niet weergegeven op de grafieken) kan de ecologische toestand/potentieel niet minder goed dan 'matig' maken. Daarnaast willen we ook benadrukken dat voor de parameter vis niet alle waterlopen systematisch bemonsterd werden en er gebruik werd gemaakt van interpolaties.

⁴⁶ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/algemene-beoordeling/gentsekanalen_ecologische-toestand-potentieel-vl

4.1.1.2 gebiedsgerichte beoordeling

Vlaamse waterlichamen

In het bekken van de Gentse Kanalen zijn er 8 Vlaamse waterlichamen die de matige toestand halen. Het gaat hier om het Afleidingskanaal van de Leie, de Avrijevaart en Sleidingsvaardeken, de Oude en Nieuwe Kale, de Merebeek + Borisgracht + Lieve, de Isabellawetering, het kanaal Gent-Oostende I + Coupure + Verbindingskanaal alsook de Gentse Binnenwateren. Voor fyto-benthos en macro-invertebraten is de beoordeling meestal zelfs goed. Qua fysicochemie scoren alle Vlaamse waterlichamen matig. De Zwartesluisbeek is veruit het slechtst scorende Vlaamse waterlichaam, met voor de macrofyten en vis een slechte beoordeling. De impact van de ongezuiverde huishoudelijke lozingen van het centrum van Assenede komt hier duidelijk naar voor. 13 van de 19 Vlaamse waterlichamen scoort ontoereikend op hydromorfologie.

Lokale waterlichamen

Het enige lokale oppervlaktewaterlichaam dat matig scoort is de Langelede. Deze waterloop scoort goed voor macro-invertebraten, maar de totale ecologische toestand blijft matig. Alle andere lokale waterlichamen scoren ontoereikend (7) tot slecht (9). Het gaat hier onder andere over de Poekebeek, de Zwartesluisbeek, de Oostpolderkreek en Boerekreek, de Wantebeek, de Burggravenstroom, de Isabellastroom en de Watergang van de Moerbekepolder. De score voor vissen is veelal slecht. Opvallend is ook dat de fysicochemie voor alle lokale waterlichamen matig wordt beoordeeld. Net zoals bij de Vlaamse waterlichamen is ook hier de hydromorfologie voor 8 lokale waterlichamen ontoereikend.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁴⁷.

⁴⁷ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/gebiedsgerichte-beoordeling/gk_ecologische-toestand.png

4.1.1.3 evolutie ecologische toestand

Algemeen voor het bekken stellen we t.o.v. de vorige plannen een verbetering van de ecologische toestand/potentieel vast (van de Vlaamse waterlichamen). Een aantal waterlichamen gaan erop vooruit, maar nog steeds haalt geen enkel waterlichaam de goede toestand. Globaal gezien wordt een verbetering opgemerkt bij alle biologische parameters.

Op niveau van de waterlopen zelf is de evolutie van de biologische parameters erg verschillend. De Poekebeek blijft een ontoereikende ecologische beoordeling krijgen. De Oude Kale gaat erop vooruit van ontoereikend naar matig, een lichte stijging wordt hierbij opgemerkt voor de deelparameter vis. Ook de Merebeek gaat erop vooruit van ontoereikend naar matig, zowel voor fyto benthos als vis wordt een lichte verbetering van de toestand opgemerkt. De Lieve-Brakeleiken gaan 1 klasse achteruit (van matig naar ontoereikend) maar de achteruitgang komt niet voor alle biologische parameters tot uiting. Voor dit waterlichaam gaat fyto benthos er significant op vooruit, maar zowel macrofyten, macro-invertebraten als vis krijgen eenzelfde of een minder goede beoordeling in SGBP3 t.o.v. SGBP2. De Avrijevaart en Isabellawatering gaan vooruit van ontoereikend naar matig. Voornamelijk door een verbetering van zowel fyto benthos als macrofyten. De achteruitgang van de ecologie van de Zwartesluisbeek komt voornamelijk door een sterke achteruitgang van zowel fytoplankton als vis. De ecologie van de Moervaart blijft ontoereikend, sommige biologische parameters gaan erop vooruit (macrofyten en een lichte verbetering voor macro-invertebraten) en sommige gaan achteruit (fytoplankton en in mindere mate fyto benthos en vis). Ook de Zuidlede blijft ontoereikend, het visbestand gaat hier licht vooruit, fyto benthos gaat achteruit en macrofyten en macro-invertebraten blijven gelijk. De Nieuwe Kale gaat van ontoereikend naar matig, een vooruitgang wordt opgemerkt bij alle biologische parameters. De ecologische beoordeling van de Zwartesluisbeek blijft als enige Vlaams waterlichaam in het bekken van de Gentse Kanalen slecht. Ook bij de overige waterlichamen is het beeld divers.

Waterlichaam Naam en Code	Ditmeting SGBP3	Ecologie		Fytoplankton	Fyto benthos	Macrofyten	Macro-invertebraten	Vis	Significante achteruitgang
		Dezondere lang	Dezondere lang						
VL09_00 AFLEIDINGSKANAL VAN DE LEESCHPOOTBIJ KANAL	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_01 AALSCHAMPT + SLEKTOEGANGEN	SPO - Klasse 3	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_02 BRANDEKOPPELE	SPO - Klasse 3	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_03 GELTSE OUDERVAARTEN	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_04 GIBELVAARTEN	AG - Klasse 4	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_05 KANAAL GENT-OOSTENDE + COLPARE + VERBODEN	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_06 KANAAL GENT-OOSTENDE	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_07 KANAAL GENT-SIEGELDIN + GENTSE HAVENKOOLEN	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_08 TROUWEN + TROUWENKANAAL	AG - Klasse 4	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_09 LEESCHPOOTBIJ	AG - Klasse 4	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_10 HEDERSCHE + HEDERSCHE + LIEVE	AG - Klasse 4	4	4	4	4	4	4	4	Totale achteruitgang (depletie)
VL09_11 HEDERSCHE	AG - Klasse 4	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_12 HEDERSCHE + HEDERSCHE	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	
VL09_13 HEDERSCHE	SPO - Klasse 3	4	4	4	4	4	4	4	Macrofyten (macrofyten)
VL09_14 POEKEBEEK	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	Macrofyten (macrofyten)
VL09_15 WESTERSCHEVAART	Gedebd - Klasse 6	4	4	4	4	4	4	4	Totale achteruitgang (depletie)
VL09_16 ZWARTESLUISEK	SPO - Klasse 3	4	4	4	4	4	4	4	Totale achteruitgang (depletie)
VL09_17 ZWARTESLUISEK	SPO - Klasse 3	4	4	4	4	4	4	4	Totale achteruitgang (depletie)

leeswijzer tabel⁴⁸

oppervlaktewaterlichamen met significante achteruitgang⁴⁹

4.1.2 Chemische toestand

De beoordeling van de chemische toestand gebeurt aan de hand van de prioritair en prioritaire

⁴⁸ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/ecologische-toestand/evolutie-ecologische-toestand/gk_tabel-evolutie-ecologische-toestand.png

⁴⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/toestand/leeswijzer-tabel-evolutie-ecologische-toestand>

gevaarlijke stoffen volgens de richtlijn Prioritaire Stoffen (zware metalen, benzenen, PAK's, pesticiden, specifieke pollutanten). De beoordeling gebeurt volgens 2 kwaliteitsklassen (goed of niet goed). Hoewel de 'andere specifieke verontreinigende stoffen', waarvoor geen Europese norm bestaat, juridisch onder de 'ecologische toestand' vallen, wordt de toestand van deze stoffen eveneens beoordeeld als goed of niet goed.

Verschillende prioritaire en andere specifieke verontreinigde stoffen wordt slechtst sporadisch bemonsterd. Voor deze stoffen is het weinig zinvol om uitspraken te doen op niveau van het bekken en verwijzen we naar het stroomgebiedniveau⁵⁰.

Voor meer informatie over de beoordeling van de chemische toestand, zie stroomgebiedniveau⁵¹.

Prioritaire stoffen

Enkel de **zware metalen** worden op bijna alle Vlaamse en lokale waterlichamen 1e orde gemeten. Kwik in biota, een zogenaamde alomtegenwoordige stof scoort slecht in het Leopoldkanaal, het kanaal Gent-Terneuzen en het Afleidingskanaal van de Leie. In de bemonsterde lokale waterlichamen 1ste orde zien we geen problemen. Voor Lood, Nikkel en Cadmium zien we geen noemenswaardige problemen en dit zowel op de Vlaamse als lokale 1e orde waterlichamen.

In het Afleidingskanaal van de Leie, het kanaal Gent-Terneuzen en de Nieuwe Kale worden zowel te hoge waarden gemeten voor PAKS (o.a. fluorantheen en benzo(a)pyreen) gemeten.

Het **pesticide** Tributyltin scoort slecht op het Afleidingskanaal van de Leie, en het kanaal Gent-Terneuzen. Isoproturon scoort dan weer slecht op de Zwartesluisbeek.

Andere specifieke verontreinigende stoffen

Naast de prioritaire stoffen zijn er ook nog **andere specifieke verontreinigende stoffen**, waarvoor geen Europese norm bestaat en die juridisch onder de 'ecologische toestand' vallen. Slechts enkele van deze stoffen worden bemonsterd.

In het bekken van de Gentse Kanalen zijn er onder meer voor volgende stoffen overschrijdingen van de norm voor:

1. de herbicides flufenacet (Merebeek + Borisgracht + Lieve), linuron (Poekebeek) en diflufenican (Merebeek + Borisgracht + Lieve en Brakeleiken + Lieve)
2. uranium (Zuidlede, Merebeek + Borisgracht + Lieve, Leopoldkanaal, Zwartesluisbeek, Noordelijke Ringvaart, kanaal Gent-Terneuzen, Gentse Binnenwateren, Boerekreek, Isabellastroom)
3. pyreen (Aflleidingskanaal van de Leie, kanaal Gent-Terneuzen en de Nieuwe Kale)
4. het zware metaal arseen (Leopoldkanaal en Zwartesluisbeek, Neerschuurbeek, Boerekreek en Isabellastroom)
5. kobalt (Aflleidingskanaal van de Leie, Moervaart, kanaal Gent-Terneuzen, Nieuwe Kale, Poekebeek,

⁵⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

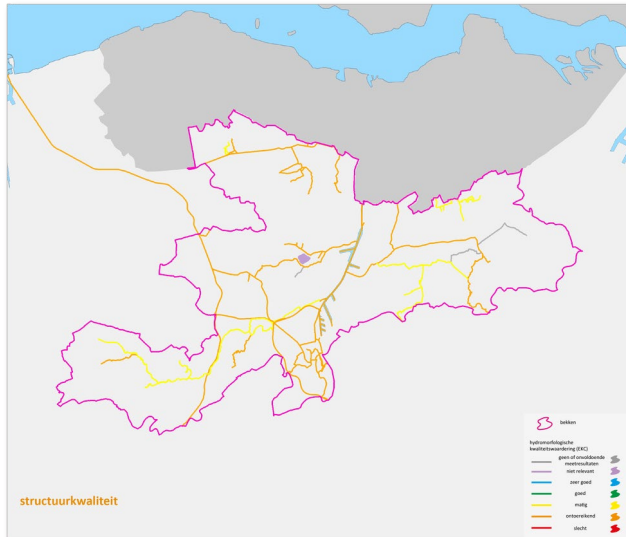
⁵¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen>

Kanaal Gent-Oostende, Noordelijke Ringvaart, Neerschuurbeek, Wantebeek, Kleine Watergang en Burggravenstroom)

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁵².

4.1.3 Structuurkwaliteit

In het bekken van de Gentse Kanalen is de

structuurkwaliteit (hydromorfologische kwaliteitswaardering (EKC)) van de waterlichamen ontoereikend tot matig. Geen enkel waterlichaam heeft een goede, zeer goede of slechte structuurkwaliteit. De deelmaatlatten profiel, bedding en alluviale processen worden bijna altijd als ontoereikend of slecht beoordeeld.

De meeste bevaarbare waterlopen zijn kunstmatig van oorsprong of werden rechtgetrokken in het verleden. De deelmaatlatten profiel en bedding van de meeste bevaarbare waterlopen is slecht. Ook de oeverstructuur van de meeste bevaarbare waterlopen wordt als ontoereikend tot slecht beoordeeld met uitzondering van de Moervaart (goed) en het Leopoldkanaal (zeer goed). Longitudinale connectiviteit van de meeste van deze waterlopen is goed tot zeer goed met uitzondering van het Kanaal Gent-Oostende, Coupure, Verbindingskanaal (matig). De globale structuurkwaliteit van alle bevaarbare waterlopen wordt als ontoereikend beoordeeld.

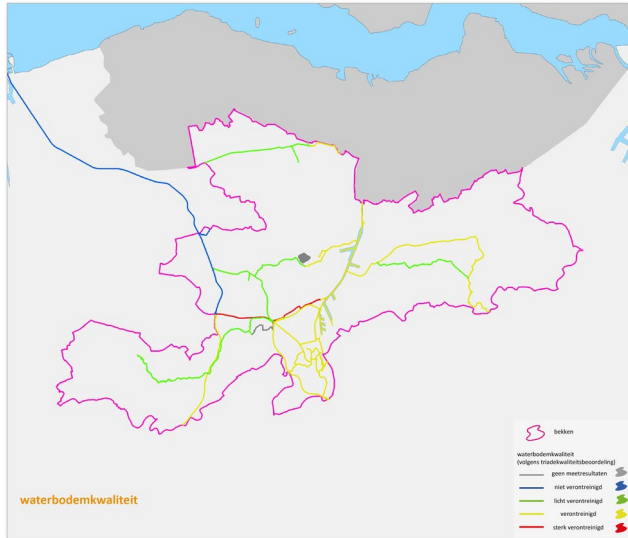
Ook de meeste Vlaamse oppervlak 1e orde (Zwartesluisbeek, Brakeleiken en Lieve, Oude, Nieuwe Kale, Poekebeek, Zuidlede, Merebeek/Borisgracht, Avrijevaart) werden in het verleden aangepast door de mens (oevers versterkt, rechtgetrokken,...) of zijn kunstmatig van oorsprong. De globale structuurkwaliteit wordt ontoereikend tot matig beoordeeld. Opvallend is de deelmaatlat oever die voor de meeste van deze waterlopen goed tot zeer goed wordt beoordeeld, behalve voor de Isabellewatering en Avrijevaart. Ook de longitudinale connectiviteit is meestal goed tot zeer goed behalve voor de Zwartesluisbeek (ontoereikend) en de Isabellawatering en Nieuwe Kale (matig).

⁵² <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

Een soortgelijk beeld zien we bij de kleinere lokale waterlichamen 1e orde die ontoereikend of matig scoren. Opnieuw is de deelmaatlat oever voor de meeste van deze waterlopen goed tot zeer goed.

4.1.4 Waterbodembodemkwaliteit

Naast puntlozingen en diffuse verontreiniging,

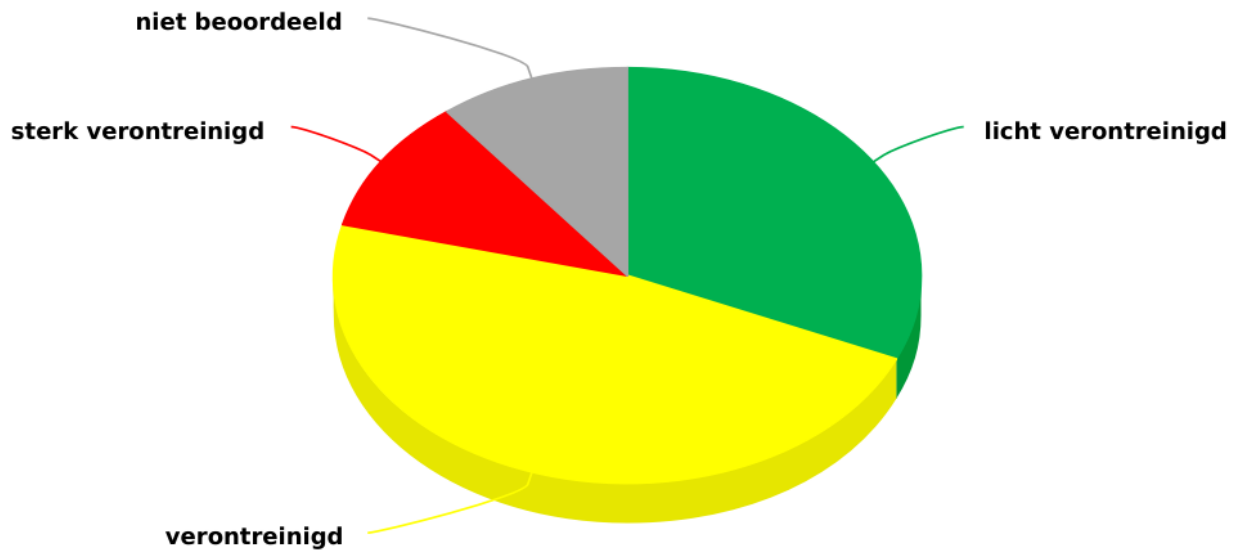
is er ook in de waterloop zelf een belangrijke interactie tussen de waterkolom en de waterbodem. In het geval van een propere waterbodem, kan deze dienst doen als een opslag van vervuilende deeltjes. Bij een verontreinigde waterbodem, kan deze vaak ook een bron zijn van verontreiniging in de waterkolom. Voor de Oude Kale bij voorbeeld, is er belangrijke nalevering van fosfaat vanuit de waterbodem naar de waterkolom.

De beoordeling van de waterbodembodemkwaliteit gebeurt aan de hand van de triadekwaliteitsbeoordeling (TKB). De triadekwaliteitsbeoordeling bestaat uit 3 deelbeoordelingen voor chemie, biologie en ecotoxicologie.

Voor de periode 2015 – 2019 werden er in het bekken van de Gentse Kanalen 19 waterbodems bemeaten op 19 waterlopen. De Zuidlede, Oude Kale, Poekebeek, Leopoldkanaal en het Brakeleiken/Lieve zijn licht verontreinigd. Het Afleidingskanaal van de Leie, Avrijevaart, Moervaart, Kanaal Gent-Oostende I /Coupure/Verbindingskanaal, Noordelijke Ringvaart, Westelijke Ringvaart, Zwarteluisbeek, het kanaal Gent-Terneuzen en de Gentse Binnenwateren zijn verontreinigd. Het kanaal Gent-Oostende II en de Nieuwe Kale zijn sterk verontreinigd. Twee waterlichamen (Kluizen I + II en de Merebeek, Borisgracht, Lieve) zijn niet beoordeeld.

triadekwaliteitsbeoordeling waterbodems (2007 - 2019)

grafiek

Gelet op de lage bemonsteringsaantallen is het moeilijk om vergelijkingen te maken met andere bekkens en met de vorige planperiode.

De triadekwaliteitsbeoordeling (TKB) is een beleidsindicator met een eerder globale signaalfunctie. Om te achterhalen waar het probleem zich precies situeert, is het interessant de gemeten waarden te vergelijken met de milieukwaliteitsnormen. De biologische beoordeling voor 16 van de 19 waterbodems is niet verontreinigd. Enkel op de Nieuwe Kale is licht verontreinigd en het Kanaal Gent-Oostende II en het Leopoldkanaal verontreinigd voor de deelbeoordeling biologie.

De meeste waterbodems hebben geen of een lichte ecotoxicologische verontreiniging. Enkel de Moervaart en Nieuwe Kale (verontreinigd) en de Gentse Binnenwateren (sterk verontreinigd) hebben een grotere ecotoxicologische verontreiniging. De chemische beoordeling van de waterbodembodemkwaliteit is voor de meeste beoordeelde waterbodems verontreinigd (9/19) tot sterk verontreinigd (6/19). Enkel het Leopoldkanaal vertoont een lichte chemische verontreiniging.

Voor meer informatie over de milieukwaliteitsnormen en de beoordelingsmethode van de waterbodembodemkwaliteit, zie stroomgebiedniveau⁵³.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in

⁵³ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/waterbodembodemkwaliteit/gentsekanalen_triadekwaliteitsbeoordeling

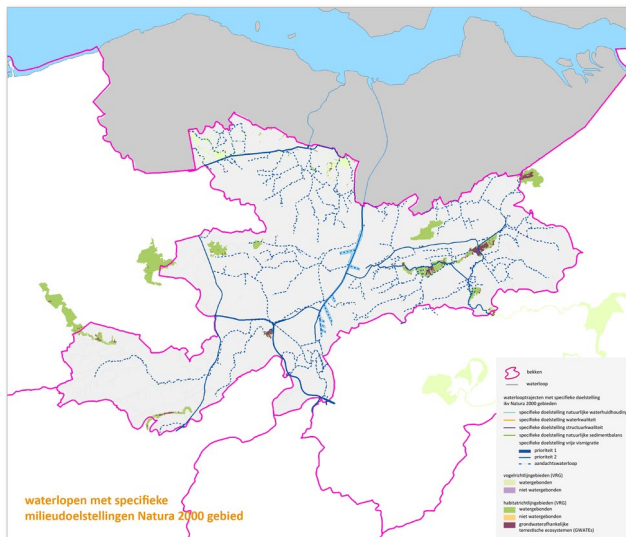

de waterlichaamfiches⁵⁴.

4.1.5 Beschermde gebieden oppervlaktewater

Natura 2000 gebieden

specifieke doelstellingen

Voor de oppervlaktewaterafhankelijke habitat-

(SBZ-H) en vogelrichtlijngebieden (SBZ-V) die onder invloed staan van een Vlaams of lokaal 1ste orde waterlichaam, kunnen bijkomende specifieke doelstellingen geformuleerd worden. Deze zijn bedoeld om de Europees beschermde habitattypen en soorten waarvoor specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) werden geformuleerd, duurzaam in stand te kunnen houden. De formulering van de specifieke doelstellingen is gebeurd op niveau van het waterlooptraject waar de betrokken soort of habitat actueel voorkomt of volgens de S-IHD dient uit te breiden. De oppervlaktewatergerelateerde specifieke doelstellingen werden geclusterd in 5 categorieën: (1) waterlopen waar een natuurlijke waterhuishouding wordt nagestreefd; (2) trajecten waar voor bepaalde parameters strengere kwaliteitseisen nodig zijn dan deze voorzien binnen de basismilieukwaliteit; (3) trajecten waar een verbeterde structuurkwaliteit wordt nagestreefd; (4) trajecten waar een natuurlijke sedimentbalans wordt nagestreefd en (5) trajecten waar vrije vismigratie wordt nagestreefd.

Waterlichamen met specifieke doelstelling oppervlaktewater Natura 2000 gebied⁵⁵

Voor meer informatie over de oppervlaktewater- en grondwatergerelateerde specifieke

⁵⁴ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁵⁵ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater/gk_specifieke-milieudoelstellingen.png

doelstellingen Natura 2000 gebieden, zie stroomgebiedniveau⁵⁶.

toestand

Voor het Bekken van de Gentse Kanalen waren er *in de tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen* geen oppervlaktewaterlichamen opgenomen met een strengere doelstelling waterkwaliteit (>8 mg/O₂ opgeloste zuurstof en <4,3 mg/O₂ BZV).

Beschermde gebieden drinkwater

In de spaarbekkens van Kluizen is de toestand van de bacteriologische parameters goed, de toestand voor chemische parameters met een milieukwaliteitsnorm goed voor de parameters geleidbaarheid, chloride, nitraat, ammonium en slecht voor de parameter orthofosfaat. Voor pesticiden is de toestandsbeoordeling goed behalve voor de parameter chloortoluron, fenuron (slecht) en glyfosaat, metobromuron en propyzamide (risico, 75% van toetsingswaarde). De toestandsbeoordeling voor 'andere stoffen' in de spaarbekkens is goed.

De kwaliteit van de voedende waterlopen is belangrijk voor de drinkwatermaatschappijen omdat de kwaliteit van het water sturend is voor de inname. De waterkwaliteit van deze voedende waterlopen is veelal minder goed dan dat van het spaarbekken zelf.

Voor meer informatie, zie stroomgebiedniveau⁵⁷ en Achtergronddocument Bronbescherming drinkwater⁵⁸.

Andere beschermde gebieden

Voor de (beoordeling van de) milieudoelstellingen in de beschermde gebieden 'zwemwateren' en 'nutriëntgevoelige gebieden', zie stroomgebiedniveau⁵⁹.

Per waterlichaam kan de beoordeling voor de verschillende parameters geraadpleegd worden in de waterlichaamfiches⁶⁰.

4.2 Overstromingen en wateroverlast

De overstromingsrisicobeoordeling voor het bekken omvat een inschatting van de mogelijke gevolgen van overstromingen voor de economie, van het aantal getroffen personen (people @ risk) en van de schade aan ecosystemen.

Voor de mogelijke gevolgen voor de scheepvaart verwijzen we naar het stroomgebiedniveau⁶¹.

⁵⁶ Zie bijlage: [Bekken van de Gentse Kanalen OWLn met specifieke doelstellingen oppervlaktewater Natura 2000 gebied](#)

⁵⁷ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

⁵⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/achtergronddocumenten>

⁵⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen>

⁶⁰ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

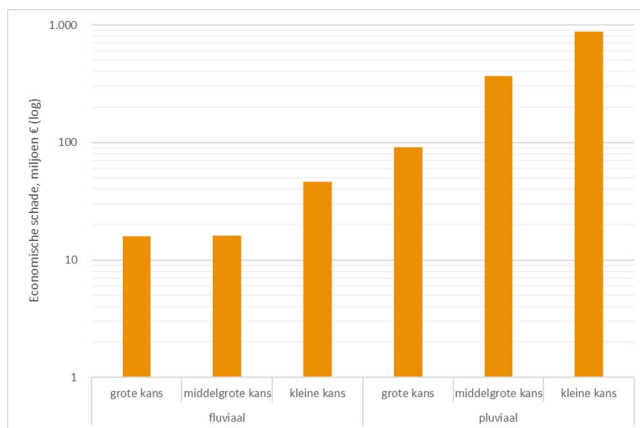
⁶¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/milieudoelstellingen>

4.2.1 aspect waterbeheersing en veiligheid

Voor de toestandsbeoordeling van het overstromingsrisico wordt gebruik gemaakt van 2 indicatoren: 'economische schade' en 'aantal potentieel getroffen mensen'. In vergelijking met het vorige plan zijn er een aantal actualisaties gebeurd aan het model (componenten van de LATIS-tool) waardoor er nu ook een onderscheid wordt gemaakt tussen fluviale en pluviale overstromingen. Onder meer omwille van de veel kortere duur van pluviale overstromingen zal de blootstelling en schade minder groot zijn voor dit type overstromingen. Daarom kunnen de schadeberekeningen en beoordelingen van de pluviale overstromingen niet zomaar vergeleken worden met die van de fluviale overstromingen.

Voor meer uitleg over de overstromingsrisicobeoordeling miv de indicatoren en afwegingskaders, zie stroomgebiedniveau⁶².

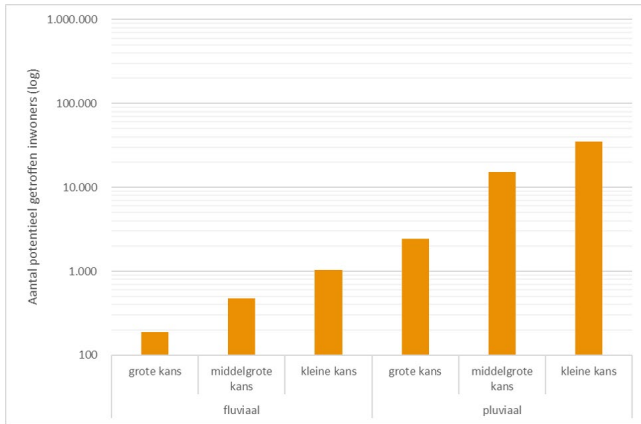
In het bekken van de Gentse Kanalen ligt de **economische schade** ten gevolge van pluviale overstromingen bij elk overstromingsrisico hoger dan bij fluviale overstromingen. Bij een pluviale overstroming met grote kans kan de schade oplopen tot ruim 90 miljoen euro, bij een fluviale overstroming met grote kans blijft dit relatief gezien beperkt tot iets meer dan 16 miljoen euro.

De economische schade veroorzaakt door fluviale overstromingen met een kleine kans op voorkomen is het kleinst in het bekken van de Gentse Kanalen in vergelijking met de andere bekkens in Vlaanderen. Het watersysteem werd er immers doorheen de eeuwen zo aangepast om een vlotte waterafvoer te kunnen garanderen.

Voor de pluviale overstromingen met een grote kans op voorkomen is het aangewezen om op zoek te gaan naar acties die de toestand verder kunnen verbeteren. Een eerste belangrijke stap is alvast een gebiedsdekkend bronbeleid uitstippelen via bijvoorbeeld een hemelwaterplan. Waar mogelijk kan dit aangevuld worden met de aanleg van bijkomende gecontroleerde overstromingsgebieden.

⁶² <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

In het bekken van de Gentse Kanalen worden

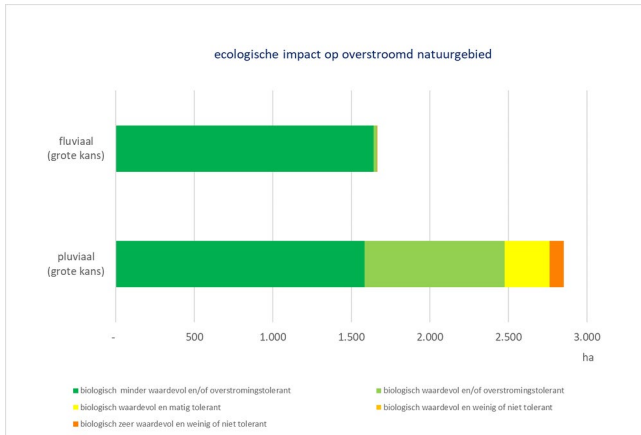
personen vooral **getroffen** bij pluviale overstromingen, dit kan tot 35 maal zo veel zijn als bij een fluviale overstroming met een grote kans tot voorkomen. Niet heel onlogisch, het bekken van de Gentse Kanalen is relatief vlak en bebouwing relatief gespreid. Bij een pluviale overstroming met grote kans op voorkomen kunnen een 2.500-tal personen getroffen worden, bij een pluviale overstroming met een kleine kans op voorkomen kan dit aantal oplopen tot ca. 35.000 personen. Bij fluviale overstromingen ligt het aantal getroffen personen lager. Het aantal varieert van een 200-tal getroffen personen bij een fluviale overstroming met een grote kans op voorkomen tot een 1000-tal getroffen personen tgv een overstroming met een kleine kans op voorkomen.

Ook hier is het aangewezen om voor pluviale overstromingen met een grote kans op voorkomen mogelijke acties te onderzoeken die het aantal personen getroffen door overlast verder terugdringt. Ook individuele beschermingsmaatregelen die de burger zelf in zijn woning kan treffen komen hiervoor in aanmerking.

4.2.2 aspect ecologie

Voor beoordeling van het overstromingsrisico en de mogelijke gevolgen ervan voor de ecosystemen, wordt gekeken naar de impact van wateroverlast op biologisch waardevolle percelen. Er wordt daarbij niet alleen naar die biologische waardering gekeken, maar ook naar de mate van tolerantie van de aanwezige biologie tegenover wateroverlast. Daarbij zijn enkel de overstromingen met een grote kans op voorkomen relevant. Studies hebben immers aangetoond dat wanneer de frequentie minder is dan eens om de 50 jaar, de natuur de overlast normaal gezien wel te boven komt.

In het bekken van de Gentse Kanalen is de impact van fluviale overstromingen op de ecosystemen vrij klein: slechts 1 hectare van de in totaal 620 ha natuurgebied dat onder water komt is biologisch zeer waardevol en weinig of niet tolerant voor overstromingen. Ook voor pluviale overstromingen zien we een soortgelijk beeld: ongeveer 17ha van de 1.182ha natuurgebied die onder water komt is biologisch zeer waardevol en niet tolerant voor overstromingen. Onder meer delen van de Bourgoyen Ossemeersen en de natuurgebieden rondom de Zuidlede kampen met schade door wateroverlast.

4.3 Waterschaarste en droogte

De recente droge en warme zomers leidden tot aanhoudende neerslagtekorten, historisch lage grondwaterstanden, lage waterpeilen en afvoeren en een verminderde waterkwaliteit. We verwachten dat extreme droogte in de toekomst vaker en intenser zal voorkomen. Informatie over de klimaatverandering in Vlaanderen en de toenemende droogte kan u vinden op het Klimaatportaal Vlaanderen⁶³. De actuele droogtetoestand kan u raadplegen op waterinfo.be⁶⁴.

Sinds de zomer van 2016 worden we geconfronteerd met lagere neerslag-hoeveelheden. Dit gecombineerd met hoge temperaturen in de zomers van 2018, 2019 en 2020 zorgde ervoor dat de waterreserves moeilijk terug op peil kwamen.

De aanhoudende droogte had tot gevolg dat de waterpeilen in de waterlopen snel daalden. Op de kanalen waren er gedurende een hele tijd sterk verlaagde waterafvoeren en verschillende beken (bv. Bosbeek, Langelede) vielen droog. Een debietmeetstation op de Eekloose watergang te Sint-Laureins, toonde voor 2017, 2018 en 2019 zomerdebieten die tot de 10% laagste debieten horen voor die periode van het jaar op die plek.

Ook de freatische grondwaterlagen daalden aanzienlijk. Er zijn een tiental meetpunten verspreid in het bekken van de Gentse Kanalen gelegen. Elke zomer sinds 2017 zien we op deze punten telkens heel lage grondwaterstanden.

⁶³ <https://klimaat.vmm.be/nl/welkom>

⁶⁴ https://www.waterinfo.be/default.aspx?path=NL/Thema/Droogte_Actueel&KL=nl

Zandige bodems komen veel voor in het bekken van de Gentse Kanalen en zijn per definitie droogtegevoeliger dan bv. leembodems. Qua droogtegevoeligheid is het bekken dan ook eerder vergelijkbaar met de bekkens in de Kempen of Limburg dan met de naburige bekkens

De droogte had ook gevolgen voor de waterkwaliteit. Verlaagde debieten in de waterlopen zorgen ervoor dat restlozingen vanuit huishoudens of effluent van RWZI's of industrie minder verdund worden met slechtere waterkwaliteit tot gevolg. Dit was ondermeer het geval in de Bosbeek. In de droge jaren van 2017, 2018 en 2019 was de verzilting in het kanaal Gent-Terneuzen opmerkelijk hoger. Opvallend hierbij is dat de verzilting in deze jaren zich heeft doorgezet tot in de Moervaart en Zuidlede, en zelfs ook op enkele zijwaterlopen werd opgemerkt.

Voor meer informatie over de toestandsbeoordeling waterschaarste en droogte, zie stroomgebiedniveau⁶⁵.

⁶⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/doelstellingen-en-beoordelingen>

5 VISIE EN ACTIES

Het bekken van de Gentse Kanalen is een heel divers bekken, met enerzijds één van de meest verstedelijkte en dichtstbevolkte gebieden van Vlaanderen, en anderzijds ook nog vrij landelijke, groene delen. Voor het watersysteem biedt deze diversiteit heel wat uitdagingen en mogelijkheden. Ook het veranderend klimaat en de bevolkingstoename zorgen voor uitdagingen. Een robuust watersysteem is nodig om hiermee om te gaan.

De **visie** op het waterbeheer in het bekken schetst voor de verschillende gebieden welke watergebonden problemen zich voordoen en hoe we de problemen willen aanpakken aan de hand van concrete acties om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren of ons beter te beschermen tegen wateroverlast en waterschaarste.

Omdat het niet mogelijk is om voor alle waterlopen alle knelpunten op te lossen tijdens deze planperiode, wordt opnieuw gekozen voor een **gebiedsgerichte prioritering**. Hiervoor werden alle oppervlaktewaterlichamen in het bekken ingedeeld in verschillende klassen, afhankelijk van hun doelf afstand tot de goede toestand. In het deel '[Gebiedsgerichte uitdagingen](#)' wordt aangegeven hoe verder met deze gebieden is omgegaan in het bekken van de Gentse Kanalen.

De visie van de Vlaamse regering op het integraal waterbeleid vindt u in de waterbeleidsnota⁶⁶.

5.1 Algemene uitdagingen

Een goede waterkwaliteit is een belangrijke vereiste voor een gezond en robuust watersysteem. Dit kan door in te zetten op saneringsinfrastructuur, aanpak van diffuse verontreiniging en bevorderen van het zelfzuiverend vermogen. Hoewel in de uitbouw van de saneringsinfrastructuur de laatste jaren een belangrijke vooruitgang werd geboekt, is hier toch nog veel werk aan de winkel. Dit is vooral zo in gebieden met een meer verspreide bewoning, zoals het afstroomgebied van de Poekebeek en de Zuidlede. In andere gebieden kan ook verdere optimalisatie van het rioleringsstelsel belangrijk zijn. In valleigebieden met een hoge agrarische activiteit (o.a. Poekebeek, Isabellawatering, Leopoldkanaal, Moervaart), moet ook ingezet worden op het tegengaan van diffuse verontreiniging van nutriënten en pesticiden. Verder moet zoveel mogelijk gestreefd worden naar een natuurlijke structuur van de waterloop. Het oplossen van vismigratieknelpunten, verbetering van de structuurkwaliteit en aangepast beheer zijn hierbij belangrijk. Op bepaalde plaatsen kunnen ook bufferstroken of oeverzones een belangrijke meerwaarde bieden.

Een toenemend probleem is het aantal invasieve exoten in en rond de waterlopen. Op een aantal plaatsen worden massale populaties waargenomen. Vooral een aantal uitheemse oeverplanten (Japanse duizendknoop, reuzenbalsemien) breiden sterk uit. De samenwerking van alle waterbeheerders en terreinbeheerders is essentieel om tot een effectieve gebiedsdekkende bestrijding te komen.

⁶⁶ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/waterbeleidsnota>

Watertekort en wateroverlast zijn beide het gevolg van een onevenwichtige waterbalans en worden best samen bekeken. Door het combineren van preventieve, protectieve en paraatheids-verhogende maatregelen (3P's) en het nastreven van een gedeelde verantwoordelijkheid bij de verschillende betrokkenen ontstaat geleidelijk een meerlaagse waterveiligheid. De drietrapsstrategie 'vasthouden, bergen en afvoeren', blijft één van de pijlers voor het waterkwantiteitsbeheer van hemelwater en oppervlaktewater. Een aanpak aan de bron, de eerste stap, is ook naar watertekort cruciaal. De voorbije droge zomers hebben het belang hiervan aangetoond. Bevorderen van infiltratie, hergebruik van regenwater en het zoveel mogelijk vrijwaren van waterconserveringsgebieden zijn hierbij belangrijke punten. De verdere uitbouw van de waterbeheersingsinfrastructuur, het telemetrisch netwerk bij stuwen en pompgebouwen en de koppeling van deze kunstwerken met voorspellingssystemen en actief peilbeheer stellen de waterbeheerders in staat proactief in te spelen bij dreigende wateroverlast en watertekorten te beperken. Specifiek voor het bekken van de Gentse Kanalen zijn hierbij volgende aandachtsgebieden van belang: het afstroomgebied van het Leopoldkanaal, de Moervaart en Zuidlede depressie, het afstroomgebied van de Westlede. De waterhuishouding op de grote kanalen rond Gent wordt verder geoptimaliseerd in harmonie met de bovenstroomse bekkens van de Bovenschelde, Leie, de benedenstroomse bekkens van de Brugse Polders en Benedenschelde en het hydrografisch deel van het stroomgebied van de Schelde op Nederlands grondgebied. De lozingsmogelijkheden van de grote afvoerassen dienen zo veel mogelijk tij-onafhankelijk te zijn.

Om de bewustwording van het belang van een gezond watersysteem te verhogen, moet ook ingezet worden op het vergroten van de belevingswaarde van water, in combinatie met infiltratie, berging en een toename van de ecologische kwaliteit. Dit kan ondermeer door het aanleggen van wadi's in parken of speeltuinen, het openleggen van ingebuisde waterlopen (bijvoorbeeld 'water in de stad') of het behoud van baangrachten. De aanwezigheid van water is een belangrijke aantrekkingspool voor water- en oevergebonden recreatie en toerisme in het bekken van de Gentse Kanalen.

5.2 Gebiedsgerichte uitdagingen

Werken aan de goede toestand doen we **stap voor stap, gebied per gebied en samen**.

Gebiedsprioritering

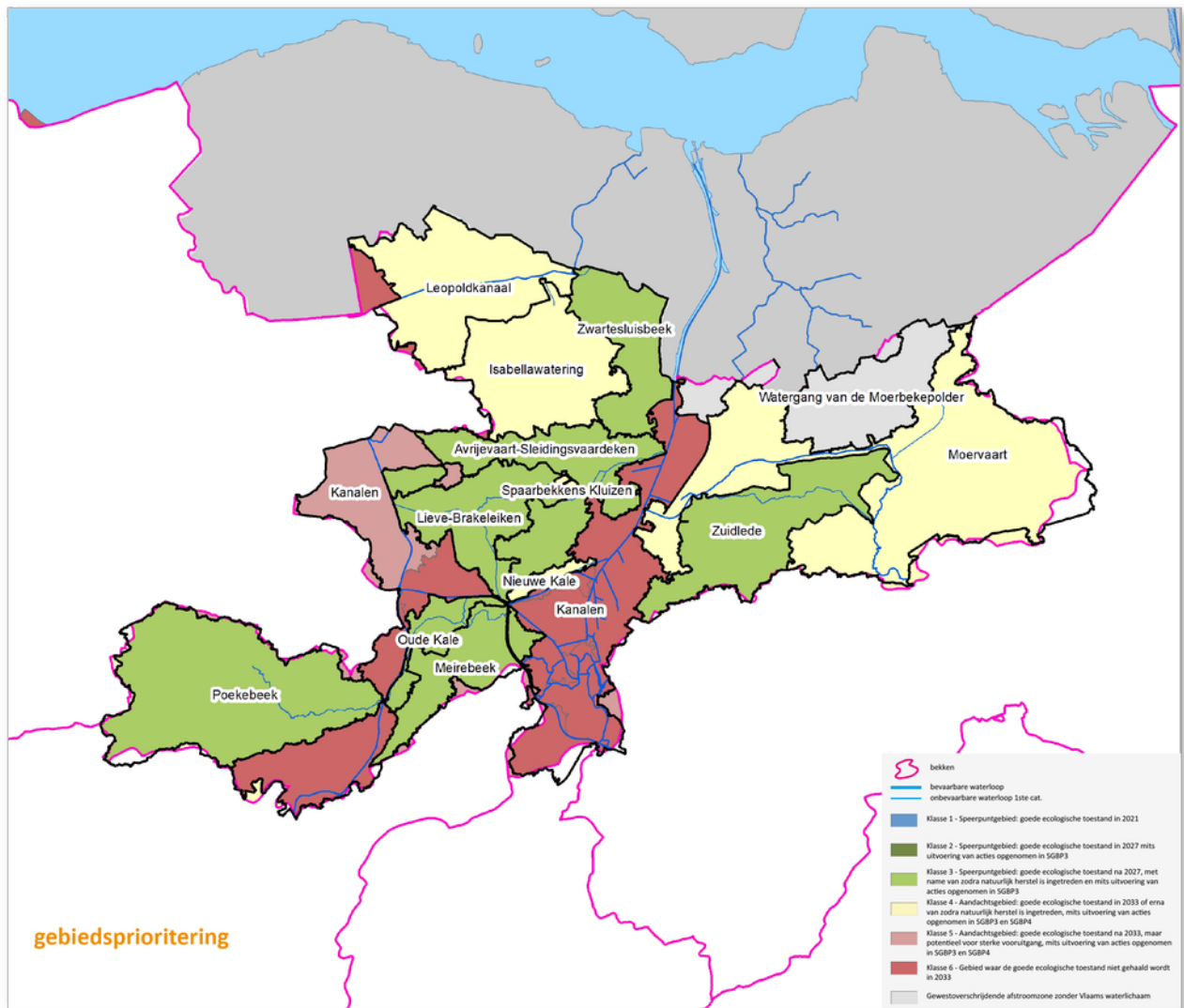
De kaderrichtlijn Water stelt voor alle waterlichamen een goede toestand voorop. Vanuit het gegeven dat het behalen van die goede toestand moeilijk haalbaar is binnen het opgelegde tijdsobjectief en op basis van de nog onvoldoende waterkwaliteit en de afstand tot de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water wordt de in de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 uitgewerkte gebiedsspecifieke aanpak met de aanduiding van speerpunt- en aandachtsgebieden verder gezet.

Om wat meer reliëf aan te brengen in de verschillende gebiedstypes werden de oppervlaktewaterlichamen ingedeeld in **6 klassen**, afhankelijk van hun doelafstand tot de goede toestand. Dit gebeurde op basis van de laatst beschikbare kwaliteitsgegevens en op basis van andere, pragmatische criteria (bijvoorbeeld lopende of geplande projecten in het gebied, evolutie van de waterkwaliteit over een langere periode, continuïteit van het beleid, ...). Waterlichamen met een

kortere doelafstand worden in klasse 2, 3 of 4 ingedeeld. Waterlichamen met kansen omwille van lokale initiatieven zijn onder klasse 5 ingedeeld. Waterlichamen met een grote doelafstand en de meeste kunstmatige waterlichamen (kanalen, met focus op scheepvaart of waterdoorvoer) zijn in klasse 6 ondergebracht.

Op basis van de huidige waterkwaliteit en de afstand tot de opgelegde normen van de kaderrichtlijn Water zijn in het bekken van de Gentse Kanalen de Avrijevaart, Zuidlede, de Merebeek, de Oude Kale, de Poekebeek, de Zwarteluisbeek en het Brakeleiken en de Lieve aangeduid als **speerpuntgebieden**. In deze gebieden willen we in 2027 een goede watertoestand bereiken. Ook in de **5 aandachtsgebieden** staat een gebiedsgerichte werking voorop, zodat hier al de eerste stappen gezet worden om in 2033 een goede watertoestand te bereiken.

gebiedsprioritering SGBP3⁶⁷

⁶⁷ https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/gebiedsgerichte-uitdagingen/gk_gebiedsprioritering.png

Gebiedsgerichte werking rond water

Ruimte voor water én waterlopen met een goede ecologische toestand vormen belangrijke doelstellingen. Deze doelstellingen kunnen slechts op een goede, duurzame manier gerealiseerd worden als de waterlopen op een **integrale manier** benaderd worden.

Het bekkensecretariaat brengt alle betrokkenen samen in een **gebiedsgericht overleg**. Dit overleg is onlosmakelijk verbonden met de geplande acties op het terrein, die individueel zijn opgenomen in het actieprogramma. De verschillende partners werken er samen, zoeken naar oplossingen en synergieën, en stemmen de acties op elkaar af. Het gebiedsgericht overleg zorgt er bovendien voor dat de acties passen binnen het globale verhaal van beleid, vergunningen, en handhaving. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat. Ook overleg en afstemming met de verschillende betrokkenen over de bekken- en landgrenzen heen is hierbij nodig.

De komende planperiode zet het bekkensecretariaat alvast de gebiedsgerichte werking verder voor de Poekebeek, Oude Kale – Meirebeek, Lieve Brakeleiken en Zuidlede.

Uiteraard blijven we ook in de andere gebieden in het bekken investeren in een betere waterkwaliteit en een betere bescherming tegen wateroverlast en watertekort.

Voor meer informatie over de gebiedsgerichte werking, zie bekkenwebsite⁶⁸

5.2.1 Speerpuntgebieden

Speerpuntgebieden zijn de oppervlaktewaterlichamen waarvan we verwachten dat ze tegen eind 2027 een goede ecologische toestand hebben (klasse 2), of waarvoor na 2027 enkel nog natuurlijk herstel nodig is (klasse 3).

In het bekken van de Gentse Kanalen verwachten we dat de Avrijevaart & Sleidingsvaardeke, de Zuidlede, de Merebeek & Borisgracht & Lieve, de Oude Kale, de Poekebeek, de Zwartesluisbeek en het Brakeleiken & Lieve na 2027 enkel nog natuurlijk herstel nodig hebben om een goede ecologische toestand te kunnen bereiken (klasse 3).

5.2.1.1 Poekebeek

De Poekebeek ontspringt in Tielt en mondt uit in het Afleidingskanaal van de Leie te Nevele. Via een sifon onder het Afleidingskanaal van de Leie kan water doorgevoerd worden naar het drinkwaterproductiecentrum te Kluizen.

Er zijn aanzienlijke inspanningen nodig van alle partijen om de goede toestand in dit gebied te halen tegen 2027. Wellicht zal het nog enige tijd vergen na het nemen van alle noodzakelijke acties en maatregelen vooraleer het watersysteem van nature hersteld is en de goede toestand bereikt kan worden (speerpuntgebied type 3).

⁶⁸ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

5.2.1.1.1 visie

De laatste jaren zijn er aanzienlijke inspanningen geleverd om de gemeentelijke en bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur uit te bouwen. Ook de komende jaren wordt de waterzuiveringsinfrastructuur stelselmatig verder uitgebouwd, bv. in de bovenlopen van Wantebeek, Pachtebeek Klaphullebeek. Specifiek voor dit gebied zijn het groot aantal verspreide woningen waarvoor een IBA moet voorzien worden.

Vanuit de landbouwsector is er een sterke, relatief uniforme druk op de kwaliteit van de waterlopen. De laatste jaren wordt een versterking waargenomen van winterse nitraatpieken. Een inhaalbeweging vanuit de landbouwsector zal nodig zijn om deze negatieve evolutie in winterse nitraatpieken om te buigen en de inspoeling van nutriënten naar het waterlopendsysteem te beperken. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken. Via oeverzoneprojecten kan de instroom van nutriënten en sediment vanuit de landbouwpercelen beperkt worden. Waar nodig worden oeverzones afgebakend, bv. langs de Poekebeek worden de mogelijkheden hiervan onderzocht.

Op heel wat plaatsen kan de structuurkwaliteit van waterlopen nog verbeterd worden waardoor een meer geschikt habitat gecreëerd kan worden voor planten en dieren. Een belangrijke meerwaarde van structuurherstel is de verhoging van het zelfzuiverend vermogen van de waterloop. Het afstroomgebied van de Wantebeek en Pachtebeek, bovenlopen van de Poekebeek hebben nog grote natuurwaardes. Om een duurzame populatie van bv. bittervoorn, kleine modderkruiper en bierpje te bekomen wordt de structuur van deze waterlopen verder hersteld. Voor de Wantebeek gebeurt dit ter hoogte van de Kruiskerkestraat en voor de Pachtebeek ten oosten van de Bruggesteeweg. Ook de kokers in de Wantebeek worden vispasseerbaar gemaakt, en de oeverzones van de beek krijgen een aangepast beheer. Een slibruiming op de Pachtebeek ten oosten van de Bruggesteeweg creëert nieuwe kansen voor de biologie.

Op enkele plaatsen zijn er nog lokale wateroverlastknelpunten, voornamelijk ter hoogte van dorpskernen. Winterinundaties langsheen de Poekebeek komen frequent voor doch zonder overlast, deze bergingsmogelijkheden dienen dan ook behouden te blijven. Vasthouden-bergen-afvoeren geldt als strategie. Het vasthouden van het water, het ter plaatse bergen van hemelwater is niet alleen belangrijk om wateroverlast benedenstrooms te vermijden doch ook het vertraagd afvoeren om watertekorten op te vangen is belangrijk. Niet enkel voor het aandachtsgebied van de Poekebeek zelf, doch ook in het kader van drinkwaterproductie te Kluisen is dit een blijvend aandachtspunt.

Meer informatie over de **gebiedsgerichte werking** binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen⁶⁹.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches⁷⁰.

⁶⁹ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

⁷⁰ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

5.2.1.1.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Poekebeek omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
8A_D_0121 ⁷¹	Oeverzoneproject op de Poekebeek	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_E_0349 ⁷²	Hermeandering Poekebeek 1e categorie	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_D_0233 ⁷³	Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Poekebeek, Oude Kale en Meirebeek, Lieve en Brakeleiken en de Avrijevaart en Burggravenstroom	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties⁷⁴ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.⁷⁵

actieprogramma Bekken Gentse Kanalen⁷⁶

5.2.1.2 Oude Kale

Het kleine afstroomgebied van de Oude Kale wordt, samen met de Meirebeek, via het Duivelsputgemaal te Vinderhoute ontwaterd naar het kanaal Gent-Oostende, de Nieuwe Kale of de Lieve -Brakeleiken waar het aangewend kan worden voor drinkwaterproductie te Kluizen.

5.2.1.2.1 visie

De Oude Kale zit dicht bij de goede toestand.

⁷¹ https://www.vmm.be/bestanden/s GBP/Actiefiche_8A_D_0121.pdf

⁷² https://www.vmm.be/bestanden/s GBP/Actiefiche_8A_E_0349.pdf

⁷³ https://www.vmm.be/bestanden/s GBP/Actiefiche_4B_D_0233.pdf

⁷⁴ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

⁷⁵ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

⁷⁶ <https://s GBP.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

De grootste fysicochemische knelpuntparameters zijn de fosfor- en zuurstofconcentratie. Onderzoek wees ondermeer de waterbodem, de natte sectie en het beperkt zomerdebiet in de waterloop aan als sleutelfactoren die de goede toestand van de waterloop inhiberen. De goede toestand wordt nagestreefd tegen 2027 (speerpuntgebied type 3).

Verder onderzoek naar en aanpak van puntbronnen en diffuse bronnen van waterverontreiniging is aangewezen om tot een goede toestand van de Oude Kale te komen, zowel bij huishoudens als landbouw. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken. Waar nodig worden oeverzones afgebakend. Via oeverzoneprojecten kan de instroom van nutriënten en sediment vanuit de landbouwpercelen beperkt worden.

De Oude Kale is een relatief geïsoleerd systeem en moeilijk bereikbaar voor vissen. Optimalisatie van de mogelijkheden voor vismigratie van en naar het gebied blijven een aandachtspunt.

De komende jaren wordt verder gewerkt aan structuurherstel van de waterloop met inbegrip van de verdere normalisatie van de bedding van de waterloop in het licht van minimaal ecologische afvoer. Het lokaal weghalen van overtollig slib kan ook in dit kader van belang zijn. Ook op de beperkt aantal zijwaterlopen wordt de structuurkwaliteit waar mogelijk en opportuun opgewaardeerd.

In de bovenloop (tussen Nevele tot Merendree) en benedenloop (zone evenwijdig met het kanaal Gent-Oostende) wordt sterk ingezet op structuurherstel. Een accoladeprofiel wordt toegepast waar mogelijk. Ook de verbinding tussen de waterloop en zijwaterlopen of plassen wordt geoptimaliseerd. Afwaarts de spoorweg te Landegem krijgt de Oude Kale opnieuw een kronkelende loop. Monitoring van de al uitgevoerde acties geeft ons richting voor nog te nemen maatregelen in het gebied. Recreatie en natuurbeleving gaan samen hand in hand, de natuur wordt aangenaam, aantrekkelijk, toegankelijk en educatief gemaakt.

In de zone van de Oude Kale tussen Merendree tot aan het Kanaal Gent-Oostende, de centrale loop van de Oude Kale, wordt de praktisch ongeschonden waterloop en zijn vallei gevrijwaard. Het bestaande onderhoudsschema van de oever, waterkolom en waterbodem van de Oude Kale en zijwaterlopen worden zo nodig bijgestuurd. De Oude Kale vormt een corridor in de vallei die de verschillende groengebieden met elkaar verbindt. De bufferzones langs de Oude Kale versterken de verbindingsfunctie en bufferen de waterloop tegen schadelijke invloeden. De mogelijkheden worden onderzocht van een proefproject waarbij gecontroleerd vastgelegd dood hout een waterloop wordt gebracht om de ontwikkeling van de lokale biologie te stimuleren.

Wateroverlast in het gebied blijft relatief beperkt, een verdere optimalisatie van waterbeheersingsinfrastructuur is een blijvend aandachtspunt.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches⁷⁷.

⁷⁷ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

5.2.1.2.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Oude Kale omvat volgende gebiedspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
8A_E_0350 ⁷⁸	Hermeandering Oude Kale stroomafwaarts spoorweg te Landegem	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_E_0351 ⁷⁹	Structuurherstel bovenloop & benedenloop van de Oude Kale	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_E_0352 ⁸⁰	Verhogen laterale connectiviteit Oude Kale naar omliggende waterlopen en waterplassen	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natuurpunt, Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_D_0233 ⁸¹	Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Poekebeek, Oude Kale en Meirebeek, Lieve en Brakeleiken en de Avrijevaart en Burggravenstroom	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen
8A_D_0122 ⁸²	Analyse hydromorfologische ontwikkelingsmogelijkheden en uitvoeren van structuurherstelmaatregelen op waterlopen 2e en 3e cat in het afstroomgebied van de Oude Kale	Polder en/of Wateringen: Watering Oude Kale en Meirebeek

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van

⁷⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0350.pdf

⁷⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0351.pdf

⁸⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0352.pdf

⁸¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0233.pdf

⁸² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0122.pdf

de generieke acties⁸³ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.⁸⁴

actieprogramma Bekken Gentse Kanalen⁸⁵

5.2.1.2.3 gebiedsgerichte werking

Het bekkensecretariaat trekt de projectwerking van de Oude Kale waarbij de focus gelegd wordt op het halen van de goede toestand. Het waterlichaam werd systematisch doorgelicht en knelpunten werden in kaart gebracht. Grondig onderzoek was nodig om te begrijpen hoe het watersysteem functioneerde. Gerichte voorstellen werden gedaan om de goede toestand te halen en uitgevoerde acties worden gemonitord om hun effectiviteit na te gaan. Het bekkensecretariaat treedt hierbij op regelmatige tijdstippen in overleg met de betrokken actoren.

Volgende specifieke aandachtspunten en deelacties staan de komende planperiode al op de agenda:

- (1) structuurherstel van de bovenloop en de benedenloop van de Oude Kale
- (2) hermeandering van de Oude Kale stroomafwaarts de spoorweg te Landegem
- (3) monitoring van het inlaten van water vanuit het Afleidingskanaal door middel van een netwerk van multiparametersondes
- (4) monitoring van de effecten op de biologie en fysicochemie van het hermeanderingsproject van de Oude Kale te Landegem
- (5) verminderen van de impact van restlozingen vanuit overstorten
- (6) onderzoek naar maatregelen van structuurherstel (ook connectiviteit) op de zijlopen en plassen langsheen de Oude Kale
- (7) verkennen van de mogelijkheden van gecontroleerd inbrengen van dood hout als proefproject

5.2.1.3 Meirebeek

Het kleine afstroomgebied van de Meirebeek wordt, samen met de Oude Kale, via het Duivelsputgemaal te Vinderhoute ontwaterd naar het kanaal Gent-Oostende, de Nieuwe Kale of de Lieve -Brakeleiken waar het aangewend kan worden voor drinkwaterproductie te Kluzen.

5.2.1.3.1 visie

De Meirebeek heeft al een relatief goede waterkwaliteit, vooral meer stroomopwaarts is de kwaliteit nog onvoldoende. De grootste fysicochemische knelpuntparameters zijn net als voor de Oude Kale de fosfor- en zuurstofconcentratie. De goede toestand wordt nagestreefd tegen 2027 (speerpuntgebied type 3).

⁸³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

⁸⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

⁸⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

In het gebied zijn er nog een relatief groot aantal huishoudelijke lozingen die rechtstreeks of onrechtstreeks in de waterloop terecht komen, bv. Luchteren. Verdere inzameling van huishoudelijk afvalwater en doorvoer naar een waterzuiveringsinstallatie staat hier voorop. Ook vanuit landbouw is er nog een relatief hoge druk op het watersysteem. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum beperken. Waar nodig worden oeverzones afgebakend.

In de zone rond de Borisgracht en de Merebeek stroomafwaarts van de Borisgracht staat het herstel en het instandhouden van een goede waterhuishouding centraal. Verdere verdroging wordt tegengegaan omdat er potentieel interessante graslanden zijn, dit kan geregeld worden door een actief peilbeheer. Ook de Vinderhoutse bossen, die een hoge natuurwaarde hebben, kampen met verdroging. Het is dan ook wenselijk het natuurlijke waterregime te herstellen. Het verwijderen van schanskorven aan de Vinderhoutse bossen kan de waterloop in staat stellen zich spontaan te ontwikkelen. Om de biologie in de waterloop maximale kansen te geven wordt waar maatschappelijk en fysiek mogelijk een proefproject uitgevoerd waarbij gecontroleerd dood hout in de waterloop wordt gebracht.

Wateroverlast in het gebied blijft relatief beperkt, een verdere optimalisatie van waterbeheersingsinfrastructuur is een blijvend aandachtspunt.

Meer informatie over de gebiedsgerichte werking binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches⁸⁶.

5.2.1.3.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Meirebeek omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_D_0233 ⁸⁷	Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Poekebeek, Oude Kale en Meirebeek, Lieve en Brakeleiken en de Avrijevaart	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen

⁸⁶ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁸⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0233.pdf

en Burggravenstroom

8A_D_0123⁸⁸

Structuurherstelmaatregelen op waterlopen 2e en 3e cat in het afstroomgebied van de Meirebeek

Polder en/of Wateringen: Watering Oude Kale en Meirebeek

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties⁸⁹ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.⁹⁰

actieprogramma Bekken Gentse Kanalen⁹¹

5.2.1.4 Lieve-Brakeleiken

De Lieve was de eerste kunstmatige verbinding via het water van Gent naar de Noordzee, een deel van dit historisch kanaal ligt enigszins geïsoleerd tussen het kanaal Gent-Oostende, het Afleidingskanaal van de Leie en het Noordervak van de Ringvaart. Samen met het Brakeleiken vormt ze een apart Vlaams oppervlaktewaterlichaam en speelt ze een belangrijke rol voor de drinkwatervoorziening te Kluisen.

5.2.1.4.1 visie

De kwaliteit van de Lieve en het Brakeleiken is relatief goed. De goede toestand wordt nagestreefd tegen 2027 (speerpuntgebied type 3).

In het afstroomgebied bevinden zich nog een aantal resterende ongezuiverde lozingen vanuit huishoudens die aangepakt moeten worden. Ook vanuit landbouw is er nog een relatief hoge druk op het watersysteem. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken.

Via oeverzoneprojecten kan de instroom van nutriënten en sediment vanuit de landbouwpercelen beperkt worden. Voor de Lieve en het Brakeleiken worden de mogelijkheden onderzocht van een multifunctionele oeverzone.

De waterlopen in het gebied, veelal door de mens aangelegd en ingericht om optimaal water af te voeren, vertonen een matige structuurkwaliteit. Meandering van de bedding is veelal niet mogelijk of gewenst maar kleinschalige maatregelen van structuurherstel zonder ruimte inname kunnen de biologie in het waterlichaam ondersteunen. Mogelijkheden hiervan worden onderzocht.

Mede dankzij een goede waterbeheersingsinfrastructuur zijn er relatief weinig overstromingen met

⁸⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0123.pdf

⁸⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

⁹⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

⁹¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

schade aan huizen tot gevolg. Het gemaal op de Lieve wordt vervangen door een vispasseerbare stuw die eenzelfde veiligheidsniveau geeft als het pompemaal.

Meer informatie over de **gebiedsgerichte werking** binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen⁹².

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches⁹³.

5.2.1.4.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Lieve-Brakeleiken omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
7B_D_0083 ⁹⁴	Oeverzoneproject op de Lieve-Brakeleiken	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_D_0124 ⁹⁵	Structuurherstelmaatregelen op waterlopen 2e en 3e cat in het afstroomgebied van de Lieve Brakeleiken	Polder en/of Wateringen: Watering De Burggravenstroom
4B_D_0233 ⁹⁶	Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Poekebeek, Oude Kale en Meirebeek, Lieve en Brakeleiken en de Avrijevaart en Burggravenstroom	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen
6_I_0089 ⁹⁷	Vervangen van het pompemaal Lieve (naar Brakeleiken) door stuw + visdoorgang	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

⁹² <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

⁹³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

⁹⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_D_0083.pdf

⁹⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0124.pdf

⁹⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0233.pdf

⁹⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0089.pdf

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties⁹⁸ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.⁹⁹ actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹⁰⁰

5.2.1.5 Avrijevaart- Sleidingsvaardeken

De Avrijevaart wordt kunstmatig ontwaterd via het Spiedamgemaal naar het kanaal Gent-Terneuzen. Water uit de Burggravenstroom, wordt gebruikt voor drinkwaterproductie te Kluizen.

5.2.1.5.1 visie

De kwaliteit van de traag stromende waterlopen is relatief goed.

Ook voor dit waterlichaam zijn de voornaamste knelpuntparameters zuurstof en fosfor in de waterloop. De goede toestand wordt nagestreefd tegen 2027 (speerpuntgebied type 3).

In het afstroomgebied bevinden zich nog een aantal resterende ongezuiverde lozingen vanuit huishoudens die aangepakt moeten worden. Een gescheiden rioolstelsel wordt aangelegd in Wippelgemdorp - Wippelgem Eindeken en zal de vuilvracht van ruim honderd woningen uit de Burggravenstroom en Avrijevaart halen. Ook vanuit landbouw is er nog een relatief hoge druk op het watersysteem. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken. Via oeverzoneprojecten kan de instroom van nutriënten en sediment vanuit de landbouwpercelen beperkt worden. De mogelijkheden hiervan worden onderzocht.

Door de sanering van het Eeklo's Leiken en verdere inrichtingswerken wordt een uitbreiding van het drinkwatercaptatiegebied van Kluizen mogelijk gemaakt, om de toekomstige drinkwatervraag veilig te stellen.

Meer natuurlijke oevers en kleinschalige maatregelen van structuurherstel worden onderzocht en waar mogelijk uitgevoerd om de zuurstofhuishouding, het zelfzuiverend vermogen van de waterloop en de ontwikkeling van het biologisch leven te ondersteunen. Deze maatregelen dragen ook bij tot het beter vasthouden van water in de haarvaten van het watersysteem. De aanleg van een retentiebekken van water ten behoeve van de land- en tuinbouw te Kluizen ondersteunt de sector om periodes van droogte te overbruggen.

Vismigratie blijft een aandachtspunt. Verspreid in het gebied zijn er nog een aantal punten die vispasseerbaar en/of vispasseerbaar gemaakt moeten worden, bv. de kokers op de Burggravenstroom ter hoogte van het Bellebargiebos.

Verspreid in het gebied zijn nog een aantal gebieden met hoge natuurwaardes. Specifiek voor de

⁹⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

⁹⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁰⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

Burggravenstroom zijn de bossen van het Leen en Bellebargie belangrijk voor de instandhoudingsdoelstellingen van de bossen en heiden van het Oostelijk deel van Zandig Vlaanderen. De waterhuishouding van deze bossen wordt hersteld zodat fauna en flora zich optimaal kan ontwikkelen

Meer informatie over de **gebiedsgerichte werking** binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen¹⁰¹.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁰².

5.2.1.5.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Avrijevaart- Sleidingsvaardeken omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
8A_D_0117 ¹⁰³	Structuurherstel van de Burggravenstroom	Polder en/of Wateringen: Watering De Burggravenstroom
6_F_0328 ¹⁰⁴	Aanleg retentiebekken te Kluisen	Polder en/of Wateringen: Watering De Burggravenstroom
8A_J_0007 ¹⁰⁵	Herstel hydrologie ter hoogte van het Leen/Bellebargie/Lembeekse Bossen	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_D_0233 ¹⁰⁶	Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Poekebeek, Oude Kale en	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen

¹⁰¹ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

¹⁰² <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹⁰³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0117.pdf

¹⁰⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0328.pdf

¹⁰⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_J_0007.pdf

¹⁰⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0233.pdf

	Meirebeek, Lieve en Brakeleiken en de Avrijevaart en Burggravenstroom	
8A_D_0125 ¹⁰⁷	Structuurherstelmaatregelen op waterlopen 2e en 3e cat in het afstroomgebied van de Avrijevaart-Burggravenstroom	Polder en/of Wateringen: Watering De Burggravenstroom
6_I_0122 ¹⁰⁸	Avrijevaart vervanging van gemaal aan uitstroom naar kanaal (bouwkunde en elektromechanica)	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁰⁹ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹¹⁰

actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹¹¹

5.2.1.6 Zwarteluisbeek

De Zwarteluisbeek ontspringt op de dekzandrug die loopt van Maldegem tot Stekene, kruist het centrum van Assenede en mondt uit in het Leopoldkanaal. Via een stuw bij de Trieststraat kan water van de bovenloop van de Zwarteluisbeek afgeleid worden richting Isabellarigool als proceswater of productie van drinkwater door het Nederlandse waterbedrijf Evides.

5.2.1.6.1 visie

Er zijn aanzienlijke inspanningen nodig van alle partijen om de goede toestand in dit gebied te halen tegen 2027.

Wellicht zal het nog enige tijd vergen na het nemen van alle noodzakelijke acties en maatregelen vooraleer het watersysteem van nature hersteld is en de goede toestand bereikt kan worden (speerpuntgebied type 3).

De structuurkwaliteit van het waterlopenstelsel is op de meeste plaatsen goed tot zeer goed. Overtollig slib en resterende vuilvracht en milieugevaarlijke stoffen vanuit huishoudens en landbouw zorgen er mee voor dat fauna en flora nog niet ten volle tot ontwikkeling kunnen komen.

¹⁰⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0125.pdf

¹⁰⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0122.pdf

¹⁰⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹¹⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹¹¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

De sanering van de ongezuiverde huishoudelijke lozingen van het centrum van Assenede staat voorop willen de goede toestand in dit gebied behalen. De aanleg van collector Prins-Boudewijnlaan zal een deel van deze vuilvracht inzamelen. Verspreid in het gebied zijn er ook heel wat woningen gelegen waarvoor een individuele behandeling van afvalwater moet voorzien worden.

Het afstroomgebied is een typisch poldergebied met hoge landbouwwaarde. Instroom van nutriënten en bestrijdingsmiddelen naar het fijnmazige waterlopenstelsel dient verminderd te worden. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum beperken, zowel vanuit huishoudens als landbouw. Via oeverzoneprojecten kan de instroom van nutriënten en sediment vanuit de landbouwpercelen beperkt worden. Waar nodig worden oeverzones afgebakend.

Het gebied wordt ook gekenmerkt door hoge natuurwaardes. Zowel op de Zwarteluisbeek en Vlietbeek maar ook op en langs de vele kreekrestanten die het gebied rijk is. Voor de Rode Geul wordt gewerkt aan ecologisch en hydrologisch herstel, zodat de natuur in de kreek nieuwe kansen krijgt en water wordt opgehouden om periodes van droogte beter te kunnen overbruggen. Ook in de rest van het afstroomgebied dienen de mogelijkheden van waterretentie onderzocht te worden.

Meer informatie over de **gebiedsgerichte werking** binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen¹¹².

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹¹³.

5.2.1.6.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Zwarteluisbeek omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_D_0234 ¹¹⁴	Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Zwarteluisbeek	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen
4B_B_0294 ¹¹⁵	Ecologisch en hydrologisch herstel van de Rode Geul	Polder en/of Wateringen: Zwarte Sluispolder

¹¹² <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

¹¹³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹¹⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0234.pdf

¹¹⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0294.pdf

6_I_0092 ¹¹⁶	Optimalisatie afwatering ter hoogte van het gemaal Vrijestraat, Assenede-Sas van Gent	Polder en/of Wateringen: Zwarte Sluispolder
8B_D_0100 ¹¹⁷	Sanering Vlietbeek	Polder en/of Wateringen: Zwarte Sluispolder

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹¹⁸ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹¹⁹ actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹²⁰

5.2.1.7 Zuidlede

De Zuidlede is één van de hoofdafvoerwegen binnen de Moervaart-Zuidlede depressie. De Zuidlede zelf staat in open verbinding met de Moervaart en het kanaal Gent-Terneuzen, een batterij aan pompgemalen waarborgt de afwatering van de zijlopen in het gebied. Zowel voor landbouw, natuur, recreatie als industrie is dit een belangrijk gebied.

5.2.1.7.1 visie

De huidige waterkwaliteit van de Zuidlede is relatief goed, de goede toestand van dit waterlichaam wordt vooropgesteld tegen 2027 (speerpuntgebied type 3).

Zowel puntbronnen als diffuse bronnen van verontreiniging afkomstig uit huishoudens, industrie en landbouw dienen verder gesaneerd te worden. De resterende woningen die nog ongezuiverd hun afvalwater lozen, dienen in de toekomst verder aangesloten te worden op de riolering, bv. langsheen de Rechtstraat, Persijzerstraat, Hoekstraat en Ruilare te Lochristi en Eksaardedam te Lochristi. Ook vanuit de sector landbouw is de druk nog hoog. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken, zowel vanuit huishoudens als landbouw. Groenblauwe verbindingen bufferen het waterlopendsysteem tegen schadelijke effecten van de omgeving, de Zuidlede fungeert hierbij als hoofdas samen met de Moervaart. Structuurherstel en natuurtechnische milieubouw worden verder toegepast.

Overstromingen met schade aan gebouwen komen relatief beperkt voor in het gebied. De drietrapsstrategie vasthouden-bergen-afvoeren staat voorop en de mogelijkheden voor bijkomende

¹¹⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0092.pdf

¹¹⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_D_0100.pdf

¹¹⁸ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹¹⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹²⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

conservering van water worden onderzocht. Specifiek voor het waterlopensysteem worden de mogelijkheden nagegaan om extra ruimte voor waterberging te realiseren, rekening houdend met landbouw en natuur. Een modern, performante en visvriendelijke pompinfrastructuur in combinatie met een kader voor een intelligent, dynamisch peilbeheer wordt uitgewerkt en geïmplementeerd. Ook om droogteperiodes te overbruggen is waterconservering van belang. Het tegengaan van stijgende verzilting van de Zuidlede vanuit het Kanaal Gent-Terneuzen vormt een belangrijke uitdaging om de goede toestand te behalen. De verziltingsproblematiek wordt beter in kaart gebracht.

Specifiek voor het deelstroomgebied van de Westlede onttrekt de Nieuwe Westlede de druk op het systeem bij overvloedige neerslag. De oude zandwinningsputten te Lochristi worden ingericht als groenpool Wonderwoud van stad Gent, de Westlede wordt actief ingeschakeld in het gebied, waterberging, (natte) natuur en recreatie gaan hand in hand.

Meer informatie over de gebiedsgerichte werking binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen¹²¹.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹²².

5.2.1.7.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Zuidlede omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
7B_M_0019 ¹²³	Onderzoek naar de zoutwaterproblematiek in het kanaal Gent-Terneuzen	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Toegang (AMT)
4B_D_0235 ¹²⁴	Gebiedsgericht project ter bevordering van waterconservering en om verdroging tegen te gaan in het afstroomgebied van de Zuidlede	Bekkensecretariaat Bekken van de Gentse Kanalen

¹²¹ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

¹²² <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹²³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_M_0019.pdf

¹²⁴ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0235.pdf

4B_B_0291 ¹²⁵	Uitwerken van een geïntegreerd peilbeheer voor stroomgebied Zuidlede-Moervaart i.f.v. veiligheid, landbouw en natuur	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
4B_B_0292 ¹²⁶	Uitbouwen van een meetnet voor monitoring grond- en oppervlaktewater vernatting Moervaartvallei	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
4B_B_0293 ¹²⁷	Herstel hydrologie ter hoogte van Heirnisse-Fondatie, Etbos en Puyenbroeck	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
8A_D_0118 ¹²⁸	Realisatie Landinrichtingsproject Moervaartvallei fase 1: uitbouw Zuidlede tot groenblauwe as	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
4B_D_0236 ¹²⁹	Uitvoeren van inrichtingsmaatregelen vanuit de ecohydrologische studie voor zone Etbos en Fondatie	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
6_F_0329 ¹³⁰	Realiseren van bovenstroomse buffering op de Westlede	Vlaamse overheid : Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Gemeente: Gent
6_I_0090 ¹³¹	Aanleg nieuwe afwateringsweg (nieuwe Westlede) richting Sifferdok	Polder en/of Wateringen: Polder Moervaart en Zuidlede, Gemeente: Gent, Gemeente: Lochristi, Provincie Oost-Vlaanderen

¹²⁵ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0291.pdf

¹²⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0292.pdf

¹²⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_B_0293.pdf

¹²⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0118.pdf

¹²⁹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_D_0236.pdf

¹³⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_F_0329.pdf

¹³¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0090.pdf

6_I_0091 ¹³²	Moderniseren en aanpassen pomp gemalen Moervaart en Zuidlede	Polder en/of Wateringen: Polder Moervaart en Zuidlede
8A_D_0126 ¹³³	Analyse hydromorfologische ontwikkelingsmogelijkheden en uitvoeren van structuurherstelmaatregelen op waterlopen 2e en 3e cat in het afstroomgebied van de Zuidlede	Polder en/of Wateringen: Polder Moervaart en Zuidlede

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹³⁴ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹³⁵ actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹³⁶

5.2.2 Aandachtsgebieden

Aandachtsgebieden zijn oppervlaktewaterlichamen waarvoor we een goede ecologische toestand tegen 2033 haalbaar achten (klasse 4) of waarvoor we een belangrijke waterkwaliteitsverbetering kunnen realiseren (klasse 5).

In het bekken van de Gentse Kanalen verwachten we dat voor de Moervaart, de Nieuwe Kale, Kluizen I & II Spaarbekkens, de Isabellawatering en het Leopoldkanaal I de ecologische toestand goed kan zijn in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden), met de uitvoering van het maatregelenprogramma 2022-2027 én met bijkomende acties in de periode 2028-2033 (klasse 4).

5.2.2.1 Nieuwe Kale

De Nieuwe Kale staat in open verbinding met het kanaal Gent-Terneuzen Het afstroomgebied is relatief klein en kent een gering eigendebiet, via het Duivelsputgemaal ontvangt de waterloop water vanuit de Oude Kale en Meirebeek. Een aanzienlijk debiet wordt afgenomen door Stora Enso als proceswater.

De huidige kwaliteit van de Nieuwe Kale is nog een eind verwijderd van de goede toestand en is voor een groot deel afhankelijk van de waterkwaliteit die het ontvangt vanuit de Oude Kale en Meirebeek en het kanaal Gent-Terneuzen (aandachtsgebied type 4).

¹³² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_6_I_0091.pdf

¹³³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_D_0126.pdf

¹³⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹³⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹³⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

Het afvalwater van de meeste woningen in het gebied wordt op heden al ingezameld en doorgevoerd naar een waterzuiveringsinstallatie. In het afstroomgebied zijn nog een aantal woningen die hun afvalwater ongezuiverd lozen, bv. in de Buntstraat, en de Steenovenstraat te Evergem, aansluiting van deze woningen op het rioleringsstelsel is nodig. Een gescheiden rioolstelsel wordt aangelegd in Westbeke, de Buntstraat en de Durmestraat. De restdruk vanuit huishoudelijke lozingen en mogelijke overstorten wordt in de komende planperiode beter in kaart gebracht. Ook de invloed van naastliggende bedrijven op de water-of bodemkwaliteit wordt beter in kaart gebracht.

Vanaf Durmakker loopt de Nieuwe Kale op de grens van een vrij open agrarisch gebied. Diffuse bronnen en puntbronnen vanuit deze regio worden beter in kaart gebracht en waar nodig gemitigeerd.

Omwille van de beperkte oppervlakte van het afstroomgebied en geringe migratiemogelijkheden is het visbestand in de Nieuwe Kale relatief fragiel. NTMB en structuurherstel worden verder toegepast op de waterlopen in het afstroomgebied.

De verziltingsproblematiek wordt beter in kaart gebracht en waar nodig worden acties genomen die ons beter wapenen tegen de schadelijke effecten van oprukkende verzilting vanuit het Kanaal Gent-Terneuzen.

Meer informatie over de gebiedsgerichte werking binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse Kanalen¹³⁷.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹³⁸.

5.2.2.2 Spaarbekkens Kluizen

De spaarbekkens van Kluizen vormen een apart waterlichaam en worden gevoed door Avrijevaart, Burggravenstroom, Lieve en Brakeleiken, Oude Kale en Meirebeek, Poekebeek en ook het Afleidingskanaal van de Leie.

De huidige kwaliteit van de spaarbekkens ligt dicht bij de goede toestand. Het enige relevante biologische kwaliteitselement, fytoplankton, scoort goed tot zeer goed maar niet alle fysicochemische kwaliteitselementen voldoen aan de vooropgestelde normering (aandachtsgebied type 4). Gerichte doorlichting van het waterlichaam moet duidelijk maken welke extra maatregelen ter hoogte van de spaarbekkens relevant zijn om de goede toestand te halen. De kwaliteit in de spaarbekkens is voor een belangrijk deel afhankelijk van de toevoerende waterlopen.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹³⁹.

¹³⁷ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

¹³⁸ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹³⁹ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

5.2.2.2.1 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Spaarbekkens Kluizen omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
4B_A_0022 ¹⁴⁰	Actueel houden en implementeren van de brondossiers ter ondersteuning van het gebiedspecifiek bronbeschermingsbeleid voor kwetsbare oppervlaktewaterwinningen voor de drinkwaterproductie gelegen in het bekken van de Gentse kanalen.	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8B_D_0105 ¹⁴¹	Verwijderen van historische fosfaat verontreiniging in het spaarbekken 1 van WPC Kluizen	Drinkwatermaatschappij : De Watergroep
4B_C_0019 ¹⁴²	Bouwen van een defosfatering op de inname naar de spaarbekkens van WPC Kluizen	Drinkwatermaatschappij : De Watergroep

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁴³ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁴⁴

actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹⁴⁵

5.2.2.3 Isabellawatering

De Isabellawatering mondt uit in het Leopoldkanaal, water vanuit het afstroomgebied kan doorgestuurd worden naar Evides in Nederland waar het aangewend kan worden als proceswater of

¹⁴⁰ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_A_0022.pdf

¹⁴¹ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8B_D_0105.pdf

¹⁴² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_C_0019.pdf

¹⁴³ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁴⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁴⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

voor drinkwaterproductie.

De fysicochemische waterkwaliteit is sterk wisselend, met fosfor als belangrijkste kwaliteitselement die consistent onvoldoende scoort. Ook de biologie is op heden niet stabiel, het visbestand in de waterloop heeft het moeilijk. Aanzienlijke inspanningen van alle partijen zijn nodig om de goede toestand te bereiken (aandachtsgebied type 4).

Gerichte doorlichting van het waterlichaam moet duidelijk maken welke concrete maatregelen in de toekomst genomen moeten worden om de goede toestand in dit waterlichaam te bereiken. Duidelijk is dat de druk naar het waterlopendstelsel van zowel landbouw als huishoudens in het gebied nog relatief hoog is. Puntbronnen en diffuse bronnen van verontreiniging zorgen nog voor een te sterke toevoer van nutriënten en beschermingsmiddelen. Zowel de biologie als de fysicochemie in het waterlopendstelsel kan nog sterk verbeterd kan worden op heel wat plaatsen. De uitgestrekte lintbebouwing in het gebied loost hoofdzakelijk nog ongezuiverd in het achterliggend waterlopendstelsel. Een aanzienlijke saneringsachterstand van huishoudelijk afvalwater moet nog weggewerkt worden. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken, zowel vanuit huishoudens als landbouw. Via oeverzoneprojecten kan de instroom van nutriënten en sediment vanuit de landbouwpercelen beperkt worden. Ook de structuurkwaliteit van de waterlopen is op veel locaties nog voor verbetering vatbaar.

Door toepassing van natuurlijke oevers waar mogelijk en kleinschalige elementen die lokaal de structuurkwaliteit verhogen zodat meer stromingsvariatie ontstaat kan het zelfzuiverend vermogen van en de biologie in het waterlopendstelsel ondersteund worden. De stuw op de Isabellarigool wordt vispasseerbaar gemaakt.

Meer informatie over de **gebiedsgerichte werking** binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen¹⁴⁶.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁴⁷.

5.2.2.3.1 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Isabellawatering omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
8A_E_0347 ¹⁴⁸	Oplossen vismigratieknelpunt stuw Isabellarigool	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

¹⁴⁶ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

¹⁴⁷ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹⁴⁸ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_8A_E_0347.pdf

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁴⁹ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁵⁰ actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹⁵¹

5.2.2.4 Leopoldkanaal

Het afstroomgebied van het oostelijk pand van het Leopoldkanaal is typisch poldergebied. Zowel voor landbouw als natuur heeft dit gebied een bijzondere waarde, ook voor zachte recreatie biedt dit gebied heel wat mogelijkheden.

Het Leopoldkanaal zit dicht bij de goede toestand (aandachtsgebied type 4), voornamelijk de fosforconcentratie in de waterloop en geleidbaarheid blijkt nog te hoog. Het Leopoldkanaal is voor zijn waterkwaliteit mede afhankelijk van de kwaliteit van het water die het ontvangt van zijn zijwaterlopen, inclusief dit van de Zwartesluisbeek als van de Isabellawatering. Verder terugdringen van inspoeling van nutriënten en bestrijdingsmiddelen vanuit landbouw en huishoudens is van belang.

Zo is er heel wat uitgestrekte lintbebouwing in het gebied aanwezig die nog ongezuiverd loost in het afstroomgebied bv. in de Watervlietsesteenweg en Oudemansdijk te Sint-Laureins.

Het fijnmazig karakter van het waterlopenstelsel zorgt voor een groot uitwisselingsoppervlak tussen het aanpalend landgebruik en het waterlopenstelsel. Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken, zowel vanuit huishoudens als landbouw. Oeverzones langsheen de slagaders van het waterlopenstelsel ondersteunen te allen tijde een goed onderhoud van de waterlopen en beperken de instroom van nutriënten.

De vele typische kreken en het Leopoldkanaal, vormen de belangrijkste natuurkernen. Natuurverbindingsgebieden en kunstmatige ingrepen aan oevers, stuwen sluizen, bruggen en duikers bieden oppervlaktewater- en grondwaterafhankelijke planten en dieren de mogelijkheid zich tussen de (grensoverschrijdende) kerngebieden en nieuwe natuurgebieden te verplaatsen. Landbouw, natuur en zachte recreatie gaan zo veel als mogelijk hand in hand.

Een groot deel van het landbouwareaal in het Krekengebied is gevoelig voor wateroverlast. Het principe van water vasthouden aan de bron wordt verder geïmplementeerd, mogelijkheden kunnen onder meer gevonden worden in het voorzien van een aangepast profiel van waterlopen en het ophouden van water door aangepast stuwbeheer. Ook in kader van de verdrogingsproblematiek is dit van belang. Hiertoe kan de verdere uitbouw van een telemetrisch netwerk en de optimalisatie van de pompinfrastructuur in het gebied ons in staat stellen om de belangrijkste waterpeilen te

¹⁴⁹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁵⁰ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁵¹ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

monitoren en actiever te beheren in functie van het omliggend landgebruik. Voor knelpuntzones waar een gedifferentieerd peilbeheer in functie van ruimte en of tijd noodzakelijk is kan het instrument van peilafspraken worden gebruikt.

Voor het Leopoldkanaal zal een verbetering van de water- en waterbodempkwaliteit zorgen voor soortenrijke aquatische levensgemeenschappen. De kanaalbermen hebben een natuurvriendelijk beheer, bij voorkeur via een rondtrekkende schaapskudde. Hierdoor ontstaan structuur- en soortenrijke vegetaties met typische kalk indicerende en warmte minnende kruiden en verspreid struweel.

Meer informatie over de **gebiedsgerichte werking** binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen¹⁵².

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁵³.

5.2.2.5 Moervaart

Het omvangrijke en diverse afstroomgebied van de Moervaart watert af via het kanaal Gent-Terneuzen. De Langelede, het kanaal van Stekene, de Molenbeek en Belselebeek zijn de voornaamste kleinere waterlopen.

5.2.2.5.1 visie

De goede toestand in de Moervaart willen we halen tegen 2033 (aandachtsgebied type 4). Aanzienlijke inspanningen van alle partijen zijn nodig willen we de goede toestand halen.

Zowel puntbronnen als diffuse bronnen van verontreiniging afkomstig uit huishoudens en landbouw worden verder gesaneerd. Uitgestrekte lintbebouwing in het gebied wordt verder voorzien van riolering, bv. in de Zwaanaardestraat, Puiveldestraat, Marktstraat en Kruisstraat in Sint-Niklaas. In het meersengebied langsheen de Moervaart en het Kanaal van Stekene worden woningen die te geïsoleerd liggen voorzien van hun eigen waterzuivering. Het opwaartse stuk van de Molenbeek is grotendeels ingebuisd en fungeert als moerriool. Afvalwater wordt van de beek gehaald en de waterloop wordt grotendeels opnieuw aangelegd in open bedding.

Verhoogd toezicht & handhaving van de afstandsregels rond waterlopen dient de directe instroom van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar de waterlopen tot een minimum te beperken, zowel vanuit huishoudens als landbouw. Groenblauwe verbindingen bufferen het waterlopendstelsel tegen schadelijke effecten van de omgeving en geven de biologie in het waterlopendstelsel nieuwe kansen. De nodige aanpassingswerken worden uitgevoerd. Dit is ondermeer het geval voor de Moervaart en zijn zijarm te Moerbeke en Wachtebeke, het Hoofdgeleed, de Bosbeek en de Oude Lede. Structuurherstel en NTMB wordt verder uitgebouwd en

¹⁵² <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

¹⁵³ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

waar nodig worden ingezet op bijkomende oeverstroken.

Voor de watergebonden natte natuur in de valleien van de Moervaart en zijwaterlopen is een aangepast hydrologisch beheer van belang, bv. in de fondatie van Heernisse. Het instrument van peilafspraken wordt ingezet waar nodig. In navolging van het soortenbeschermingsplan voor de otter worden de nodige acties uitgevoerd om een duurzame populatie van de otter in het gebied te realiseren.

Water dient zo veel als mogelijk vastgehouden te worden aan de bron. Gebieden die van nature uit overstromen en die voor geen overlast zorgen, worden behouden en zo nodig worden nieuwe gebieden gezocht om voldoende uitwijkingsmogelijkheden te bieden aan water bij piekdebieten. In bijzonder wordt hierbij de nadruk gelegd op de te onderzoeken mogelijkheden voor waterberging in de meersengebieden langsheen de Moervaart en het Kanaal van Stekene. Een vlotte afvoer van het water via een voldoende onderhouden waterlopenstelsel en een performant, veilig en visvriendelijk en vispasseerbaar bemalingsstelsel in combinatie met een dijkenstelsel die een voldoende beschermingsniveau tegen overstromingen biedt, is cruciaal, hierbij rekening houdend met het omliggend landgebruik.

Het tegengaan van stijgende verzilting van de Moervaart vanuit het Kanaal Gent-Terneuzen vormt een belangrijke uitdaging om de goede toestand te halen. De verziltingsproblematiek wordt beter in kaart gebracht en waar nodig worden acties genomen die ons beter wapenen tegen de schadelijke effecten van oprukkende verzilting vanuit het Kanaal Gent-Terneuzen.

De verdere uitbouw van een telemetrisch netwerk die ons in staat stelt de belangrijkste waterpeilen in het gebied te monitoren is gewenst. De afwatering van het Kanaal Gent-Terneuzen dient verder geoptimaliseerd te worden. Het meer tij onafhankelijk maken van de lozingscapaciteit van het kanaal zou hierdoor zowel voor de functie scheepvaart als voor de waterafvoerfunctie een win-win situatie opleveren.

Meer informatie over de gebiedsgerichte werking binnen dit gebied is terug te vinden op de website van het bekken van de Gentse kanalen¹⁵⁴.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁵⁵.

5.2.2.5.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Moervaart omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
----	-------	--------------------

¹⁵⁴ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekken/bekken-gentse-kanalen/gebiedsgerichte-werking>

¹⁵⁵ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

8A_D_0119 ¹⁵⁶	Realisatie Landinrichtingsproject Moervaartvallei fase 1: inrichting Kalvekant Zuid	Vlaamse overheid : Agentschap Martieme Toegang (AMT), Vlaamse overheid : Vlaamse Landmaatschappij (VLM)
8A_D_0120 ¹⁵⁷	Uitvoeren acties uit soortenbeschermingsplan voor de otter ter hoogte van de Moervaart	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Vlaamse overheid : De Vlaamse Waterweg nv

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁵⁸ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁵⁹

actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹⁶⁰

5.2.3 Andere gebieden

Andere gebieden zijn oppervlaktewaterlichamen waarvoor het ook op langere termijn moeilijk wordt om de goede ecologische toestand te bereiken (klasse 6).

5.2.3.1 Kanalen

Kunstmatig, door de mens gegraven kanalen en gekanaliseerde waterlopen zijn typerend voor het bekken van de Gentse Kanalen. Het Afleidingskanaal van de Leie, het Kanaal Gent-Oostende, de Ringvaart rond Gent, het Kanaal Gent-Terneuzen, en het netwerk van gekanaliseerde waterlopen binnen de Ringvaart (Gentse Binnenwateren) vormen de belangrijkste kanalen. De Moervaart en het Leopoldkanaal worden besproken bij de aandachtsgebieden.

5.2.3.1.1 visie

Voor de meeste kanalen zal de goede toestand niet gehaald worden in 2033 (klasse 6). Dit is het geval voor het Afleidingskanaal van de Leie/Schipdonkkanaal I, De Gentse Binnenwateren, de Ringvaart rond Gent, het kanaal Gent-Oostende en het kanaal Gent Terneuzen. Voor het Afleidingskanaal van de Leie II en het kanaal van Eeklo wordt een potentieel sterke vooruitgang voorgesteld mits uitvoeren van de acties in dit en volgend stroomgebiedbeheerplan (klasse 5).

De meeste kanalen hebben de belangrijke functie van vervoersader voor transport van goederen

¹⁵⁶ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0119.pdf

¹⁵⁷ https://www.vmm.be/bestanden/sGBP/Actiefiche_8A_D_0120.pdf

¹⁵⁸ <https://sGBP.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁵⁹ <https://sGBP.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁶⁰ <https://sGBP.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

over het water. Een voldoende hoog waterpeil op de kanalen wordt gehanteerd om de bevaarbaarheid van deze waterwegen te hanteren. Het Seine-Schelde project heeft tot doel de binnenscheepvaart te bevorderen met hierbij ook aandacht voor rivierherstel. De kanalen dienen, waar nodig, aangepast te worden aan de categorie zoals deze in het Trans-Europees vervoersnet (TEN-T) werd vastgelegd.

De toegankelijkheid van het havengebied wordt verbeterd. Ook worden de mogelijkheden voor transport van goederen over de Gentse Binnenwateren verder gestimuleerd. De bedoeling is een ecologisch interessant alternatief voor het vrachtvervoer op de weg te vormen. Daarnaast hebben kanalen een recreatieve functie (wandelen, fietsen, hengelen,...) en tracht men kanaalzones in steden steeds meer op te waarderen en op te nemen in grootschalige stedenbouwkundige projecten.

Niet enkel voor het bekken van de Gentse Kanalen zelf, doch ook voor de stroomopwaarts en afwaarts gelegen bekkens, vormen deze kanalen een sleutelpositie in het beschermen van de bevolking tegen overstromingen. De waterhuishouding van de kanalen en de menselijke sturing van de peil regulerende kunstwerken op deze waterlopen wordt verder geoptimaliseerd in harmonie met het bovenstroomse en benedenstroomse bekken. Zowel peilbeheer in functie van scheepvaart als hoogwater- en laagwaterbeheer zijn hierbij van belang. Zo geniet het de voorkeur om de lozingsmogelijkheden van de grote afvoersassen zo veel als mogelijk tij-onafhankelijk te maken. Samenwerking en afspraken rond het waterkwantiteitsbeheer bestaan reeds en moeten bestendig en waar mogelijk verbeterd worden. Stroomafwaarts vormt het Kanaal Gent-Terneuzen een belangrijke ontsluiting, waar ook een zeer expliciete watervraag aan verbonden is. De waterverdeling rond Gent speelt dus een bepalende rol voor de waterbalans van het "Middengebied" (Leie, Boven-Schelde en afvoerende/aansluitende kanalen). Een geïntegreerde aanpak via een waterplan voor het Middengebied heeft tot doel een langetermijnvisie uit te werken voor de waterhuishouding, waarin gestreefd wordt naar kwalitatieve waterfuncties rekening houdende met toekomstige maatschappelijke en klimatologische ontwikkelingen (zoals zeespiegelstijgingen, wijzigende piekdebieten, waterschaarste, ...).

Niet alleen voor 'natuurlijke', maar ook voor 'kunstmatige' waterlichamen, zoals kanalen, gelden volgens de kaderrichtlijn water bepaalde al dan niet aangepaste ecologische normen (cf. 'goed ecologisch potentieel' & 'goede chemische toestand'). De waterkwaliteit in een kanaal wordt grotendeels bepaald door de kwaliteit van de waterlopen die uitmonden in het kanaal en door rechtstreekse (industriële) lozingen. Verbetering van de bovenstroomse waterlopen komt zeker deze kanalen ten goede. Voor rechtstreekse lozingen zijn de opgelegde normen en handhaving van belang. Op het kanaal Gent-Terneuzen speelt de verziltingsproblematiek een belangrijke uitdaging. Anderzijds worden de kanalen ook op biologische kenmerken beoordeeld, waaronder visfauna. Waar nodig en mogelijk dient een minimum aan habitats gecreëerd te worden opdat populaties levensvatbaar kunnen zijn. De aanleg van paaiplaatsen, het werken met kunstmatige substraten en natuurlijke oevers volgens het principe van milieutechnische milieubouw kunnen hiertoe bijdragen.

Op deze wijze wordt ook de recreatieve visserij langs de kanalen ondersteund. Kanalen maken ook deel uit van het vismigratienetwerk. Daarom dient de vrije vismigratie bij bestaande en nieuwe kunstwerken nagestreefd te worden en moeten we schade aan levensgemeenschappen tot een minimum trachten te beperken. Van groot belang voor de vrije vismigratie vanuit Benedenschelde

naar Gentse Kanalen en voornamelijk Bovenschelde is een oplossing van het vismigratieknelpunt te Merelbeke, een vispassage wordt er aangelegd waarbij ook een pilootproject voor het tegenhouden van de wolhandkrab wordt uitgevoerd.

Raadpleeg de gegevens over druk & impact, milieudoelstellingen en beoordeling in de waterlichaamfiches¹⁶¹.

5.2.3.1.2 actieprogramma

Het actieprogramma voor de Kanalen omvat volgende gebiedsspecifieke acties

Om de goede toestand te behalen in dit gebied zijn ook generieke acties nodig van de sectoren landbouw, huishoudens en bedrijven.

nr	titel	initiatiefnemer(s)
7B_M_0019 ¹⁶²	Onderzoek naar zoutwaterproblematiek in het kanaal Gent-Terneuzen	Vlaamse overheid : Agentschap Maritieme Toegang (AMT)
4B_E_0358 ¹⁶³	Vismigratie vanuit zee mogelijk maken naar Leie en Bovenschelde, ter hoogte van de Getijdesluis te Merelbeke	Vlaamse overheid : De Vlaamse Waterweg nv

Acties voor de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering maken deel uit van de generieke acties¹⁶⁴ en van de zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen.¹⁶⁵

actieprogramma Bekken Gentse Kanalen¹⁶⁶

6 BIJLAGEN

1. Bekken van de Gentse Kanalen - beschermde gebieden watergebonden natuur (Natura 2000 gebieden)
https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/natuur-ecologie/gk_beschermde-gebieden-watergebonden-natuur.pdf
2. Beschermde gebieden zwemwater
<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/tabellen/kennismaking/beschermde-gebieden->

¹⁶¹ <https://www.volvanwater.be/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>

¹⁶² https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_7B_M_0019.pdf

¹⁶³ https://www.vmm.be/bestanden/sgbp/Actiefiche_4B_E_0358.pdf

¹⁶⁴ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma>

¹⁶⁵ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/zonerings-en-uitvoeringsplannen>

¹⁶⁶ <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/visie-en-acties/actieprogramma-bekken-gentse-kanalen>

[zwemwater.pdf](#)

3. Bekken van de Gentse Kanalen OWLn met specifieke doelstellingen oppervlaktewater Natura 2000 gebied

https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/bekken-gentse-kanalen/toestand/oppervlaktewaterkwaliteit/beschermde-gebieden-oppervlaktewater/gk_owln-met-pecifieke-doelstellingen-natura-2000-gebieden-sgbp3.pdf

